

ESTUDI
L'ús social del temps
a Barcelona

INFORME QUANTITATIU

E S T U D I

L'ús social del temps
a Barcelona

INFORME QUANTITATIU

Regidoria Nous Usos dels Temps de l'Ajuntament de Barcelona
Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona - IERMB

Direcció
Carme Miralles-Guasch
Elena Sintes Pascual

Assessorament tècnic
Gemma Vilà
Eva Freixa Ors

Estadístic
Ivan Encinas

Editat per
Regidoria Nous Usos del Temps
Ajuntament de Barcelona

1ª Edició novembre 2006
Ajuntament de Barcelona
Direcció Comunicació Corporativa i Qualitat
Sector Serveis Generals

www.bcn.cat/nust

L'estudi sobre L'ús Social del Temps a la ciutat de Barcelona és el primer que s'ha realitzat observant el factor: ús social del temps. Aquest estudi ens aporta molta informació sobre quines són les estratègies en l'ús dels temps que utilitzen les dones i els homes de Barcelona. I ens permet saber quines són les seves percepcions i les diferències en l'organització de les diverses esferes temporals.

Podem afirmar, amb les dades d'aquest estudi a la mà, que Barcelona es caracteritza per una elevada autocontenció. Barcelona, té un elevat índex d'integració i autocontenció de les principals activitats quotidianes. Així, les dades de l'estudi ens mostren una preferència dels barcelonins i barcelonines per l'espai proper; el barri. Al barri fan les compres d'aliments, vestits i calçats, i les activitats d'oci, de lleure i esport. Les activitats al propi barri s'intensifiquen.

La proximitat és un valor en alça en una societat on el temps esdevé un bé limitat i les persones tenen la sensació de no poder-lo gestionar.

No poder gestionar el temps, no sentir-lo com a propi, és un factor de discriminació social i econòmica que afecta sobretot a les dones per la diferència substancial que existeix amb els homes, que disposen d'un crèdit il·limitat d'hores per a la projecció social, en una societat en què les regles del joc continuen sent sexistes. Canviar-les, comporta canviar les actituds socials i personals respecte al valor de l'ús del temps. Comporta considerar els Usos del Temps una qüestió social.

És per aquest motiu que l'Ajuntament de Barcelona, des de la Regidoria de Nous Usos del Temps, té endegats diferents estudis i projectes de bones pràctiques que contemplin l'harmonització de la gestió del temps que les persones poden fer en diferents àmbits on s'ha d'invertir temps: el barri, el treball, la mobilitat, els desplaçaments, l'escola i tot un seguit d'activitats que conformen la nostra vida quotidiana.

Els resultats d'aquest estudi conformaran un més dels elements que ens ajuden i ens serveixen per al desenvolupament i la implementació d'accions de polítiques públiques dels usos socials del temps.

Hem de repensar les nostres ciutats i els nostres ritmes de vida des d'aquesta nova perspectiva: el temps és un dret de les persones: Homes i Dones.

El nostre objectiu és situar el temps de les persones en el centre d'un nou model d'articulació social. Perquè Barcelona batega amb el teu temps, el temps de les persones.

Jordi Hereu
L'Alcalde de Barcelona

Imma Moraleda
Regidora dels Nous Usos del Temps

Sumari

Presentació de l'estudi.....	6
Introducció	6
Objecte de l'estudi i dimensions.....	7
Primera part: El temps dels barcelonins.....	8
1. Les activitats i el temps de la població: els usos socials del temps	9
1.1. El temps del treball mercantil	10
1.1.1. La relació de la població amb l'activitat.....	10
1.1.2. El temps dedicat al treball mercantil.....	12
1.1.3. El temps de desplaçament i les pautes de mobilitat	26
1.1.4. El treball mercantil als districtes de la ciutat.....	32
1.2. El temps del treball familiar domèstic	33
1.2.1. Les hores dedicades al treball familiar domèstic	34
1.2.2. La distribució de les tasques familiars domèstiques	41
1.2.3. La freqüència de les compres d'aliments.....	47
1.2.4. El treball familiar domèstic als districtes de la ciutat	49
1.3. El temps lliure i de lleure.....	51
1.3.1. El temps per al lleure: activitats i ús de l'espai	51
1.3.2. La disponibilitat de temps lliure.....	56
1.3.3. Hora de llevar-se, hora de dormir: el temps de descans dels barcelonins els dies feiners	59
1.3.4. El temps de vacances	62
2. El temps de la vida quotidiana: la convivència de les activitats	64
2.1. Les càrregues de temps segons cicle vital i percepció subjectiva	65
2.1.1. El temps dels joves	66
2.1.2. El temps dels adults: l'elevada intensitat de les càrregues	68
2.1.3. El temps de la gent gran: importants diferències i elevada disponibilitat ...	71
2.2. Els usos socials del temps: la diferent participació en el treball.....	72
2.2.1. El barcelonins inactius en treball.....	74
2.2.2. El barcelonins que realitzen un treball: mercantil o familiar domèstic	75
2.2.3. La doble presència: treball mercantil i treball familiar domèstic.....	79
Segona part: el temps de la ciutat.....	81
3.1. L'ús de la ciutat.....	82
3.1.1. Barcelona i el seu entorn territorial: noves dinàmiques socials.....	83
3.1.2. Els espais de vida dels barcelonins: la ciutat real quotidiana	84
3.1.3. Barcelona com a destinació: la ciutat per als no residents.....	96
3.1.4. L'ús de la ciutat de Barcelona: noves dinàmiques territorials i nous usos del temps	106
3.2. El temps de la ciutat.....	112
3.2.1. Els ritmes de la vida quotidiana.....	112
Annex de taules	119
Annex metodològic	137

Presentació de l'estudi

Introducció

El present document forma part de l'estudi L'ús social del temps a Barcelona realitzat per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona en el marc del Programa de Nous Usos Socials del Temps (NUST).

Aquest informe és la primera part d'un estudi més ampli que combina l'anàlisi de tècniques d'investigació quantitatives i qualitatives. Aquest document correspon a la part quantitativa de l'estudi i té com a objectiu la caracterització dels usos socials del temps a la ciutat de Barcelona, a partir de l'explotació de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de la regió de Barcelona en combinació amb altres enquestes.¹

En concret, en aquest informe es pretén oferir elements per elaborar un marc sobre la realitat urbana de la ciutat des de la perspectiva del temps i determinar, per tant, quins són els usos del temps dels barcelonins amb relació a la vida quotidiana.

El diagnòstic s'articula a partir dels quatre grans eixos d'anàlisi que determina el Programa NUST:

- Hàbits i usos del temps dels diferents sectors de la població.
- Hàbits i usos del temps de la ciutadania per unitats de convivència.
- Els temps i la tipologia de les persones que usen la ciutat.
- El temps de la ciutat.

L'anàlisi que es presenta dona resposta a la qüestió de quins són els usos socials del temps a Barcelona a partir de quatre elements:

- Quins són els usos socials del temps de la població a la ciutat de Barcelona.
- Quins usos socials del temps es troben a la ciutat en funció dels diferents grups socials, és a dir, quines maneres hi ha d'usar el temps i quins aspectes determinen i expliquen més aquests usos socials diferencials.
- Com han variat al llarg del temps, quines pautes de canvi s'entreveuen i quina especificitat té Barcelona respecte el seu entorn territorial.
- Caracteritzar totes aquestes dinàmiques d'usos socials del temps per conèixer quina és la realitat quotidiana diària dels barcelonins i barcelonines a l'hora d'enfrontar-se a la gestió del seu temps per tal d'assenyalar quines problemàtiques sorgeixen, quins desajustos es produeixen entre les diferents esferes i quins són els col·lectius més vulnerables en aquest sentit. Aquest darrer element aporta les qüestions clau que seran objecte de la posterior anàlisi qualitativa.

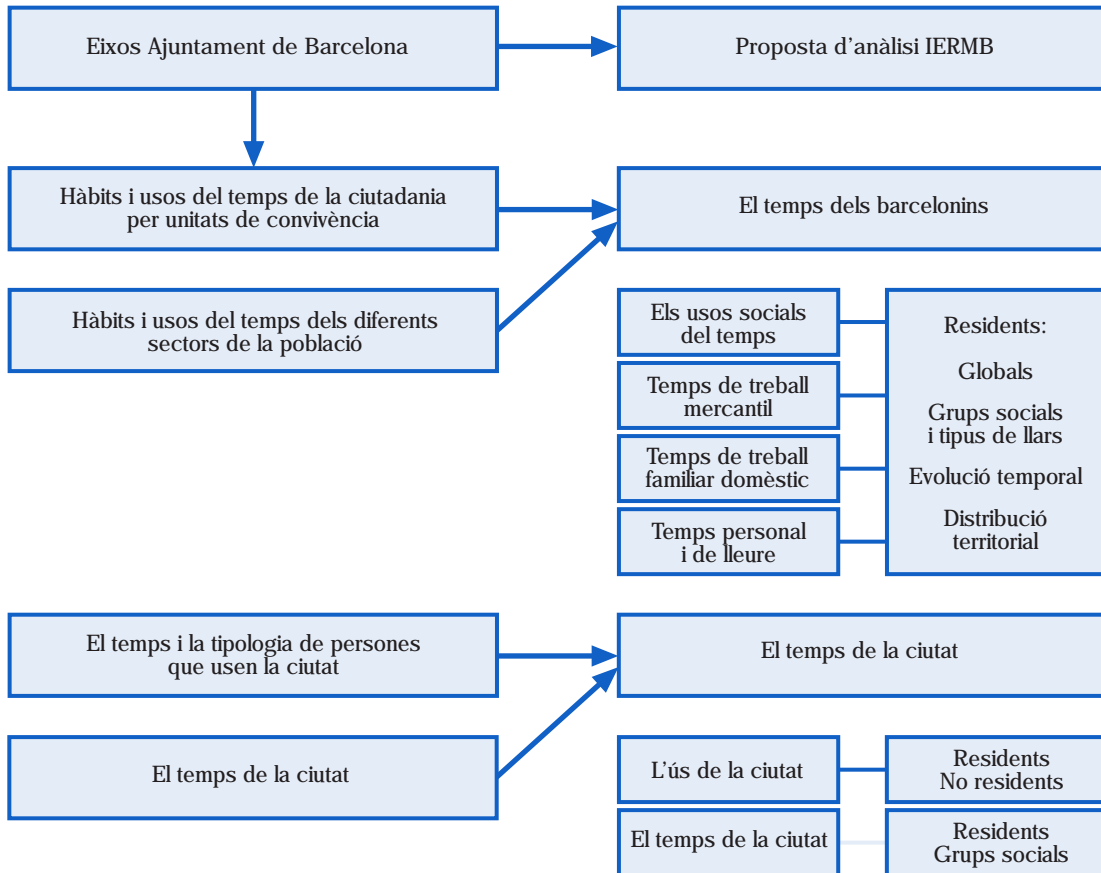
Aquesta anàlisi de l'ús social del temps no és finit, sinó que pot tenir continuïtat a mesura que les dades de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població 2005 estiguin preparades per explotar-les.

¹ Vegeu l'annex metodològic.

Objecte de l'estudi i dimensions

L'estudi dels usos socials del temps a Barcelona es planteja a partir d'un procés de dimensionament que dóna compte, basant-se en les fonts disponibles, dels usos del temps a Barcelona. La correspondència entre els eixos plantejats per l'Ajuntament i les dimensions de la present anàlisi s'il·lustren a continuació:

Figura 1. Dimensió de l'estudi Els usos socials del temps a Barcelona

PRIMERA PART

El temps dels barcelonins

1. Les activitats i el temps de la població: els usos socials del temps

En aquesta primera part de l'informe sobre els nous usos socials del temps a la ciutat de Barcelona s'ha volgut descriure quins són els temps dels barcelonins i com es comporten aquests dins les diferents esferes d'activitat:

- Temps de treball mercantil
- Temps de treball familiar domèstic
- Temps lliure i de lleure

Pel que fa al temps de treball mercantil hi dediquen més o menys temps segons les seves característiques sociodemogràfiques: nivell d'estudis, categoria professional i sexe. I també el moment del cicle vital en què es troba cada barceloní fa que dediqui més o menys temps a aquesta esfera temporal.

Els barcelonins ocupats dediquen una mitjana d'entre 35 i 40 hores la setmana al temps de treball mercantil d'aquests, el 86,7% treballen a jornada completa.

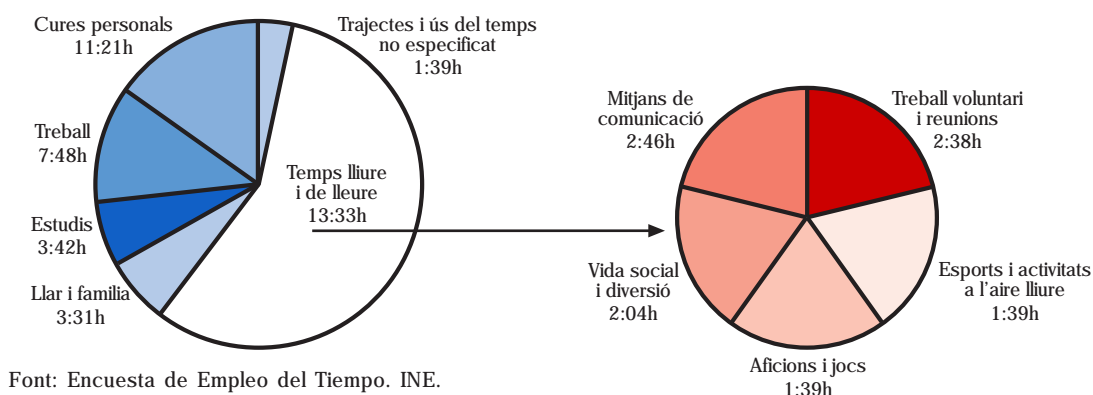
Dins l'esfera de temps de treball familiar domèstic la delimitació de temps dedicat a aquestes activitats no està tant marcada com en el temps de treball mercantil. Aquest fet és degut a la transversalitat, i sovint a la simultaneïtat, de les activitats que es realitzen dins d'aquesta esfera temporal. El temps dedicat al treball familiar domèstic també mostra diferències segons el sexe, diferència que és present en tots els grups socials.

En el capítol del temps lliure i de lleure s'analitzen el temps dedicat a les activitats d'oci, la percepció que tenen els barcelonins sobre la disponibilitat personal de temps lliure i les seves variacions segons els diferents grups socials. També s'analitzen el temps de descans de la població i el temps de vacances del qual disposen.

Tal com mostra el gràfic següent aquesta esfera temporal de temps lliure i de lleure és la que té un pes més important dins la jornada i cada barceloní l'omple de múltiples i diverses activitats.

Així doncs, en aquesta primera part de l'informe es pretén donar a conèixer les característiques dels barcelonins vinculades al cicle de vida i com condiona aquest els usos i les percepcions de les diferents esferes temporals.

Gràfic 1. Repartiment dels temps dins la jornada. Barcelona 2000

1.1. El temps del treball mercantil

El temps que els barcelonins dediquen al treball mercantil depèn de les seves característiques sociodemogràfiques i de la seva ocupació.

Cada moment vital presenta dedicacions diferenciades, de manera que el temps de treball mercantil s'incrementa a mesura que els individus s'estabilitzen en el mercat laboral. Es detecten variacions significatives segons la posició professional dels entrevistats: com més alts són el nivell d'estudis i la categoria professional, més dedicació hi ha al treball mercantil.

També s'ha de destacar que els temps no són iguals per als homes i les dones: elles dediquen menys hores a aquest tipus de treball.

El temps de desplaçament a la feina està estretament relacionat amb la localització del lloc de treball. La majoria de barcelonins treballen a la ciutat tot i que la tendència en els últims anys és que vagi augmentat progressivament la proporció dels que surten a treballar fora, qüestió en què s'aprofundeix en el capítol 3.

1.1.1. La relació de la població amb l'activitat

A Barcelona, la meitat de la població major de 18 anys està ocupada, proporció que ha variat en el temps segons la conjuntura econòmica.

S'observa un decreixement progressiu del nombre de persones que es declaren mestresses de casa, l'any 1990 un 19,4% de població es declarava mestressa de casa, mentre que l'any 2000 el percentatge era del 13,9%. També es detecta un increment del percentatge de jubilats

Des del punt de vista temporal, a Barcelona cada vegada hi ha més dones que dediquen o volen dedicar temps al treball remunerat l'any 2000 la taxa d'activitat de la població femenina era del 45,3%.

Més enllà de les estratègies particulars i específiques, els temps socials dedicats al treball varien sensiblement en funció de la conjuntura econòmica. Segons les dades de l'Enquesta de la regió de Barcelona de l'any 2000 a Barcelona la meitat de la població estava ocupada (50,0%), un 4,8% es trobava en situació d'atur i un 45,2% es declarava inactiva, un 21,9% eren jubilats i un 13,9% mestresses de casa.

L'evolució dels darrers deu anys permet dibuixar escenaris diferents: mentre els anys 1990 i 2000 hi ha una situació de plena expansió econòmica, l'any 1995 els efectes de la recessió queden palesos en una menor proporció de persones ocupades davant una major proporció de persones que es troben en situació d'atur. Aquesta diferent conjuntura determinarà el marc en què es produeixen les dinàmiques i els canvis al llarg d'aquest període, per la qual cosa cal distingir entre canvis vinculats a la conjuntura econòmica i canvis estructurals.

En aquest sentit, s'observa una tendència de canvi prou significatiu en dos dels col·lectius d'inactius:

- La disminució del pes de les mestresses de casa (que decreix en 5,5 punts percentuals respecte a 1990). Es relaciona en gran part amb la progressiva incorporació de les dones al mercat laboral que augmenta en etapes d'expansió econòmica i que es tradueix en un increment de la taxa d'activitat femenina.

- L'augment del pes relatiu dels jubilats, que s'incrementa en 4,1 punts respecte a l'inici de la sèrie. S'explica per l'augment absolut del nombre de persones de més de seixanta-cinc anys que hi ha a la ciutat de Barcelona que repercuteix en una tendència a l'envelliment de la població barcelonina.

Taula I.1.1. Situació de les persones entrevistades davant de l'activitat laboral. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Treballa	50,6	42,6	50,0
Busca feina	5,1	9,9	4,8
Mestressa de casa	19,4	18,0	13,9
Jubilat	17,8	18,9	21,9
Estudiant	3,5	6,8	6,5
Incapacitat	2,9	2,7	2,1
No treballa i no busca feina	0,6	0,9	0,6
Servei militar	0,1	0,2	0,1
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Les taxes d'ocupació i d'atur il·lustren amb més detall els diferents escenaris explicats als quals es pot afegir ara el de l'any 1985. La diferència entre les situacions del 1990 i el 2000 respecte a la del 1995 (i en una proporció més reduïda la del 1985) queda palesa en les diferències entre les taxes: mentre que els anys 1990 i 2000 les taxes d'ocupació estaven per sobre del 90% i, per tant, les d'atur per sota del 10% (9,2% i 8,8% respectivament), l'any 1995 la taxa d'ocupació va caure fins al 81,1% mentre que la d'atur representava el doble que la del 1990 i que la del 2000 (18,9%).

Taula I.1.2. Taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de les persones entrevistades. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Taxa d'activitat ²	-	-	52,5	54,8
Indicador d'activitat ³	-	-	65,9	73,0
Taxa d'ocupació ⁴	86,8	90,8	81,1	91,2
Taxa d'atur ⁵	13,2	9,2	18,9	8,8

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

² Taxa d'activitat = [població activa (població ocupada + població aturada) / població de més de 18 anys (la de 16 i 17 anys no entra en l'univers de l'enquesta)] x 100.

³ Indicador d'activitat = [població activa (població ocupada + població aturada) / població potencialment activa (en el cas de l'enquesta aquesta població comprèn els entrevistats de 18 a 64 anys)] x 100.

⁴ Taxa d'ocupació = [població ocupada / població activa] x 100.

⁵ Taxa d'atur = [població aturada / població activa] x 100.

Quant a les taxes de la població masculina i femenina, s'observa que els homes presenten majors taxes d'activitat i d'ocupació que les dones. L'any 2000, la població masculina presentava una taxa d'activitat del 65,6% davant el 45,3% de la població femenina. Ambdós valors són superiors als registrats l'any 1995 i fan palesa, novament, aquesta situació d'expansió econòmica de l'any 2000. L'elevada taxa d'ocupació n'és un bon indicador i, precisament, és on s'aprecien menors diferències entre homes i dones: els primers presenten una taxa del 92,5% davant el 89,6% de les dones.

Taula I.1.3. Taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de la població masculina. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Taxa d'activitat	-	63,0	65,6
Indicador d'activitat	-	77,8	81,6
Taxa d'ocupació	92,2	83,1	92,5
Taxa d'atur	7,8	16,9	7,5

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.1.4. Taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de la població femenina. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Taxa d'activitat	-	43,9	45,3
Indicador d'activitat	-	56,0	64,4
Taxa d'ocupació	89,2	78,7	89,6
Taxa d'atur	10,8	21,3	10,4

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.1.2. El temps dedicat al treball mercantil

Els barcelonins dediquen al temps mercantil una mitjana d'entre trenta-cinc i quaranta hores la setmana. El 86,7% treballa a jornada completa. La jornada parcial es dona sobretot entre les dones, joves i ocupats amb categoria professional i nivell d'estudis baixos.

Els ocupats dediquen més hores a la feina a mesura que la categoria professional i la responsabilitat són superiors. L'any 2000 s'observa un augment de les persones que treballen menys hores en detriment de les que en treballen més de quaranta. Aquest fet diferencia la dinàmica de Barcelona de la del seu entorn.

El 57,2% de la població ocupada treballa en horari partit i la majoria declara estar satisfeta amb el seu horari.

Treballar en més d'una feina resulta cada vegada més excepcional no sols entre els barcelonins sinó entre els residents a la resta de la província. La tendència l'any 2000 és a dedicar-hi menys de 20 hores al mes.

Les jornades dels barcelonins

L'anàlisi de les jornades serveix de primera aproximació a la dedicació que els barcelonins tenen respecte al treball mercantil. La taula I.1.5 mostra com la gran majoria de barcelonins treballen a jornada completa (86,7%) mentre que la jornada parcial és encara una opció més reduïda quan es tracta la població en conjunt. La tendència dels darrers deu anys apunta cap a la jornada completa com a opció majoritària però amb un increment del pes de les jornades parcials.

Taula I.1.5. Tipus de jornada realitzada per la població ocupada. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Jornada completa	87,4	81,7	86,7
Jornada parcial	7,9	18,3	12,6
NS/NC	4,7	0,0	0,7
Total	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Els motius que els entrevistats declaren a l'hora de treballar a jornada parcial reflecteixen les diferents possibilitats d'incorporació al mercat laboral de la població així com, sobretot, les estratègies particulars, les prioritats i les percepcions quant a ús del temps per al treball mercantil. D'aquestes, les que mereixen més atenció en el context d'aquest estudi són les que apunten a la conciliació entre les diferents activitats.

La meitat dels barcelonins ocupats declaren l'any 2000 treballar a jornada parcial perquè és el tipus d'horari que han trobat. Un 19,4% declara que ho fa perquè li interessa aquesta jornada mentre que un 17,8% ho fa perquè declara tenir tasques domèstiques o familiars. Finalment, els estudis són el principal motiu per a un 7,8% dels barcelonins.

Taula I.1.6. Motiu principal pel qual es fa jornada parcial. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
És el tipus d'horari que ha trobat	44,2	44,1	51,2
Té tasques domèstiques o familiars	16,7	15,3	17,8
Li interessa aquesta jornada	18,5	14,6	19,4
Pels estudis	7,0	7,6	7,8
Altres motius	11,4	13,1	-
NS/NC	2,2	5,4	3,9
Total	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que treballa a jornada parcial.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La distribució de les jornades i els motius pels quals els barcelonins realitzen la jornada parcial varien segons les característiques sociodemogràfiques de l'individu. Els resultats permeten indicar quins són els grups que esdevenen més vulnerables, amb menys capacitat de control del seu temps. Les majors diferències es troben en el sexe, l'edat i la categoria professional. El nivell d'estudis dels ocupats/des no determina, en canvi, clares diferències tot i que és evident que les explica en la mesura que manté una elevada correlació amb altres elements com la categoria professional.⁶

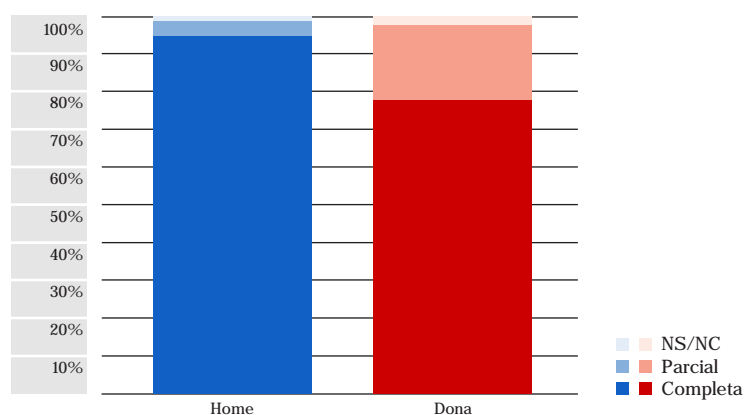
⁶ Vegeu taula AI.1.1 de l'annex.

La jornada parcial té un pes més gran entre determinats col·lectius: especialment dones, joves de menys de 25 anys, ocupats sense estudis o amb estudis primaris i ocupats amb categoria professional baixa. En tots aquests casos, els ocupats treballen en jornades parcials en percentatges que superen el 20%.

La distribució de la jornada segons que l'ocupat sigui home o dona, revela una diferència significativa: mentre que gairebé la totalitat dels homes fan jornada completa (94,3%), el percentatge de les dones baixa al 76,8%. La jornada parcial, per tant, té més pes entre les dones (22,2%) que entre els homes (5,3%).⁷

Els motius per treballar a jornada parcial entre homes i dones són igualment diferents. Entre els homes, el principal motiu declarat és el tipus de feina que s'ha trobat (47,5%). El segueixen el fet que els interessa aquesta jornada (31,8%) o bé que estan estudiant (15,5%). És significatiu que el motiu de les tasques domèstiques no ha estat assenyalat per cap dels homes ocupats i que aquesta és una de les principals diferències respecte als motius de les dones. Un percentatge de dones lleugerament superior al dels homes assenyalava que treballa a jornada parcial perquè és la feina que ha trobat (52,4%). El segon motiu més assenyalat, amb un 23,4% és la realització de tasques domèstiques. L'interès pel tipus de jornada es redueix per al cas de les dones al 15,3% i per a la compaginació amb els estudis al 5,2%.⁸

Gràfic I.1.1. Tipus de jornada realitzada per la població ocupada segons sexe de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB

Entre els diferents grups d'edat també s'aprecien diferències significatives. En conjunt, la jornada completa és la majoritària entre tots els grups d'edat, tot i que amb diferent intensitat. Els col·lectius de més edat són els que menys treballen a temps complet. Així, mentre 7 de cada 10 joves de menys de vint-i-cinc anys treballen a temps complet, a partir dels trenta-cinc ho fan 9 de cada 10 joves ocupats. D'aquesta manera, els joves són els que proporcionalment treballen més en jornades parcials: un 28,1% de menys de vint-i-cinc anys i un 12,4% d'entre vint-i-cinc i trenta-quatre anys.

Tot i aquesta coincidència, l'anàlisi dels motius mostra importants diferències entre els dos grups d'edat i en la majoria dels casos els joves declaren treballar en aquest tipus de jornada perquè és el que han trobat. Entre els primers aquesta és una opció més lligada als estudis i, per tant, més voluntària que entre els segons que es veuen més obligats a fer-la.⁹

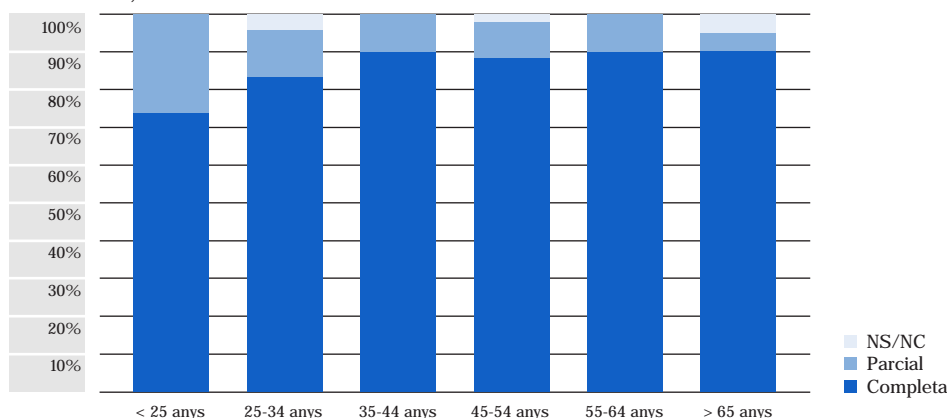
⁷ Vegeu taula AI.1.2 de l'annex.

⁸ Vegeu taula AI.1.3 de l'annex.

⁹ Vegeu taula AI.1.4 de l'annex.

A partir dels trenta-cinc anys, el percentatge d'ocupats que treballen a jornada parcial està al voltant del 10%, excepte els de més de seixanta-cinc anys en què baixa al 5,6%.

Gràfic I.1.2. Tipus de jornada realitzada per la població ocupada segons l'edat de l'entrevistat. Barcelona, 2000¹⁰

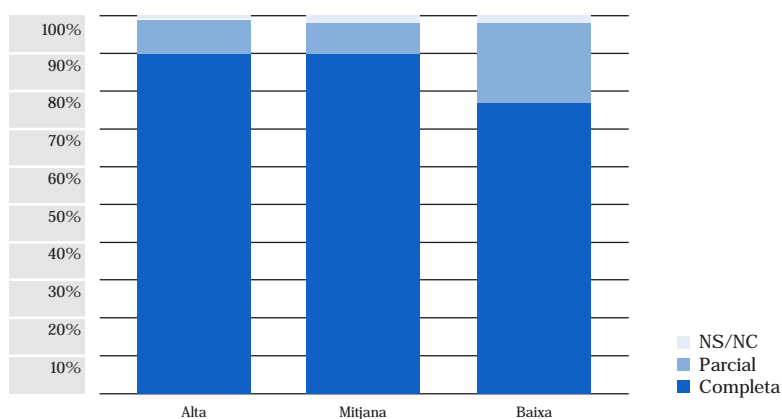

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La categoria professional dels ocupats també marca diferències pel que fa al tipus de jornada. Els ocupats de categoria professional alta i mitjana treballen en un 90% dels casos a jornada completa i els de categoria professional baixa ho fan en un 78,4% dels casos, de manera que la jornada parcial té més pes relatiu (20,9%) que en els altres grups.

Els diferents motius pels quals els ocupats treballen a jornada parcial denota estratègies diferents quant a la intencionalitat i les diferents possibilitats d'escollir d'uns grups i els altres.¹¹ Una primera lectura de les dades permet concloure, de manera simplificada, que en gran mesura les categories professionals altes treballen a jornada parcial perquè els interessa (40,1%) mentre que les categories professionals mitjanes, i especialment les baixes, hi treballen perquè és el tipus de jornada que han trobat més que la que han buscat (44,5% i 61,0%). El motiu de les tasques familiars i domèstiques presenta uns valors similars en els tres casos (14,7%, 19,5% i 17,8% respectivament).

Gràfic I.1.3. Tipus de jornada realitzada per la població ocupada segons la categoria professional de l'entrevistat. Barcelona, 2000

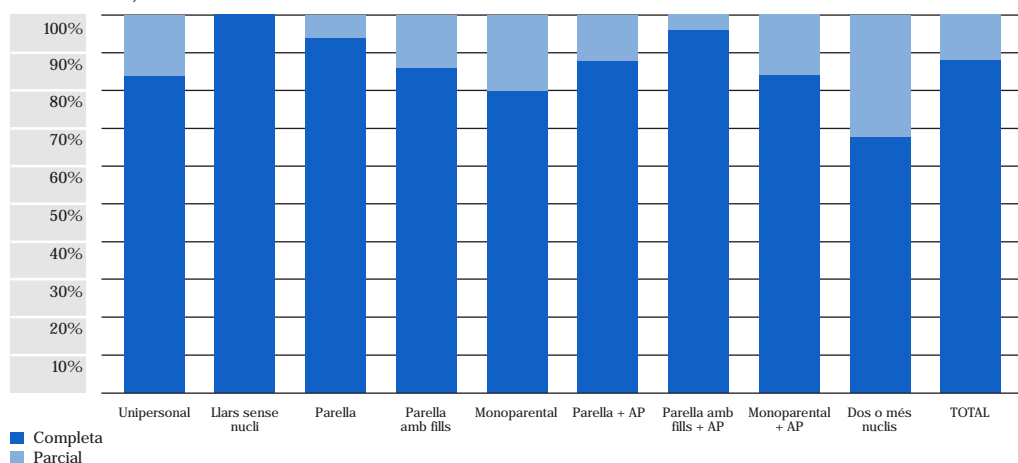
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

¹⁰ Les dades per el col·lectiu de seixanta-cinc anys i més no són indicatives ja que la mostra no és suficientment significativa.

¹¹ Vegeu taula A1.1.5 de l'annex.

Finalment, l'estructura de la llar en què viu l'entrevistat posa de manifest certes diferències en aquest sentit i dona línies d'anàlisi per entendre la vinculació entre l'esfera familiar, la domèstica i la mercantil. En aquest cas, s'observen tres pautes clarament diferenciades: en primer lloc el pes relatiu de la jornada parcial entre les persones que viuen en llars unipersonals (16,2%); en segon lloc, el pes que té entre les persones que viuen en llars monoparentals (19,6% i 16,4% si a la llar hi ha altres persones); i en tercer lloc i de forma excloent amb l'anterior, la tendència a l'augment del pes de la jornada parcial a mesura que les llars on viuen els entrevistats són més complexes, especialment entre les parelles amb fills i entre les llars amb dos o més nuclis.

Gràfic I.1.4 Tipus de jornada realitzada segons tipologia de la llar a què pertany l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

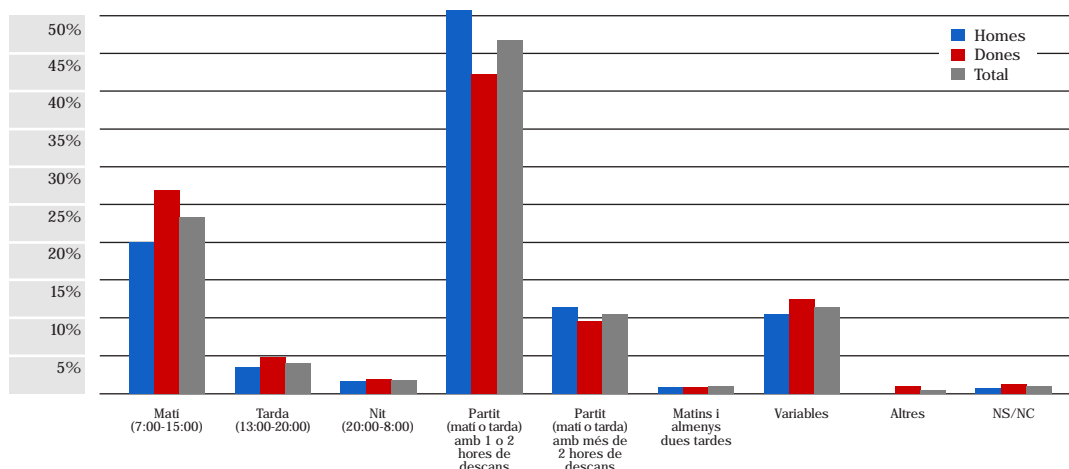
El temps dedicat al treball mercantil: els horaris i les hores de treball

El primer element que s'analiza per caracteritzar els usos del temps en l'esfera del treball mercantil és l'horari laboral de la població de Barcelona.¹² L'horari partit de matí i tarda és el més habitual entre els barcelonins (57,2%) seguit de l'horari només de matí (23,3%) i el variable (11,4%).

Si bé homes i dones fan aquests horaris de forma majoritària, les dones assumeixen en una proporció superior que els homes els horaris únicament de matí i en una proporció menor els horaris partits de matí i tarda, fet que s'explica, en part, per la major presència de la jornada parcial entre les dones que entre els homes.

¹² L'enquesta de la regió de Barcelona no recull informació sobre els horaris laborals a banda de la mesura directa del temps que la població dedica al treball mercantil. Les dades que es presenten a continuació sobre l'horari provenen de l'enquesta Usos del temps i de l'espai públic, 2005 elaborada per l'Ajuntament de Barcelona i com indica el seu títol, es refereixen a l'any 2005.

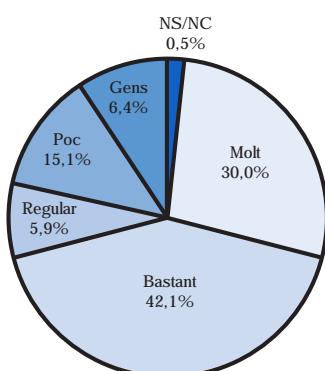
Gràfic I.1.5. Horari laboral dels entrevistats. Barcelona, 2005

Font: enquesta Usos del temps i de l'espai públic, 2005. Ajuntament de Barcelona.

Des del punt de vista subjectiu, en general, els barcelonins es mostren satisfets amb el seu horari: un 30% declara estar-ne mot satisfet/a, un 42,1% declara estar-ne bastant i un 21,5% es declara insatisfet amb aquest aspecte.¹³

Gràfic I.1.6. Satisfacció dels entrevistats amb el seu horari laboral. Barcelona, 2005

Font: enquesta Usos del temps i de l'espai públic, 2005. Ajuntament de Barcelona.

Pel que fa al nombre d'hores de treball mercantil, l'any 2000 els barcelonins van dedicar de mitjana 40,4 hores la setmana a treballar. Analitzant la distribució, es poden distingir tres grans grups de població: d'una banda, els que hi van dedicar exactament quaranta hores (38,8%); en segon lloc, els que hi van dedicar menys de quaranta hores (30,0%) i, finalment, els que hi van dedicar més de quaranta hores (29,1%). Amb tot, la jornada de trenta-cinc a quaranta hores és la que concentra un major percentatge de la població (52,2%) i es manté estable respecte a altres anys. Tot i així, es produeix un increment del pes de les persones amb jornades de menys de trenta-cinc hores setmanals i una disminució del pes de les de més de quaranta hores respecte a deu anys enrere. Aquesta dinàmica pot estar indicant un canvi de tendència relacionat amb una major presència de les jornades parcials entre la població de Barcelona.

¹³ Dades obtingudes de l'enquesta Usos del temps i de l'espai públic, 2005 elaborada per l'Ajuntament de Barcelona.

Taula I.1.7. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant la darrera setmana. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
10 hores o menys	1,3	1,4	1,5
D'11 a 20 hores	4,2	6,6	6,5
De 21 a 34 hores	7,4	9,2	8,6
De 35 a 39 hores	11,4	14,7	13,4
40 hores	40,2	37,4	38,8
De 41 a 45 hores	12,5	8,6	6,8
De 46 a 50 hores	10,7	11,0	12,6
Més de 50 hores	10,9	9,0	9,7
NS/NC	1,3	2,1	2,2
Total	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	41:10	39:48	40:24

Submostra formada per la població ocupada
 Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Pel que fa als dies treballats, la població ocupada de Barcelona va treballar una mitjana de 5,1 dies la setmana: un 73,6% de la població en va treballar cinc mentre que un 15,3% en va treballar sis. Percentatges més reduïts de població van treballar menys de cinc dies (7,2%) i més de sis (3,3%). Aquesta tendència es manté estable des de l'any 1990.

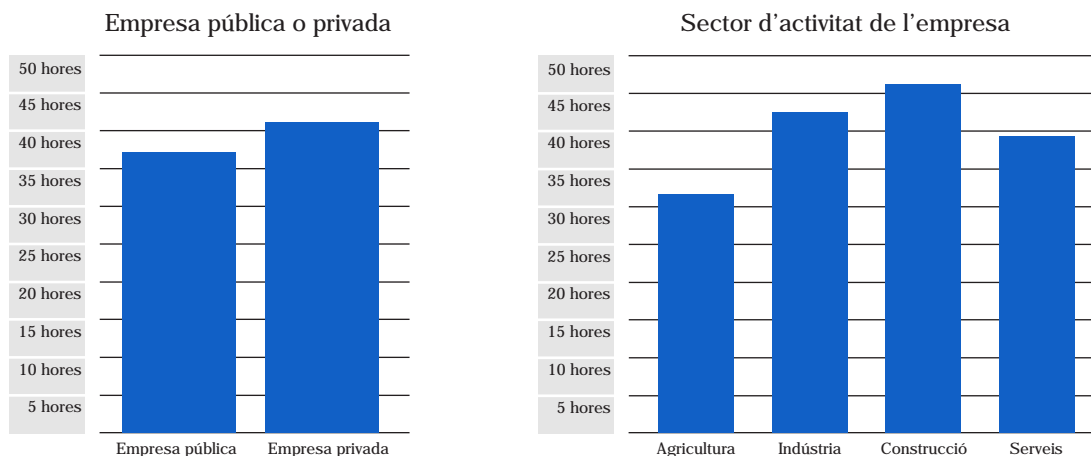
Taula I.1.8. Nombre de dies treballats per la població ocupada durant la darrera setmana. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Un dia	0,3	0,2	0,2
Dos dies	0,5	1,8	1,5
Tres dies	1,6	2,2	2,2
Quatre dies	2,9	3,3	3,3
Cinc dies	73,9	71,1	73,6
Sis dies	17,4	17,3	15,3
Set dies	2,4	2,0	3,3
NS/NC	1,0	2,3	0,8
Total	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà de dies	5,1	5,1	5,1

Submostra formada per la població ocupada
 Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Les característiques de l'empresa en què treballen els individus expliquen dedicacions diferencials, sobretot el caràcter públic o privat i el sector d'activitat en què treballen. A l'empresa pública, de mitjana, es treballen 37 hores i 12 minuts la setmana davant les 41 hores i 6 minuts de la privada. Així mateix, les dedicacions dels treballadors també són diferents en funció del sector d'activitat de l'empresa: els ocupats que dediquen de mitjana un major nombre d'hores setmanals al treball mercantil són els que treballen al sector de la construcció amb un total de 46 hores i 12 minuts seguits dels que treballen al sector de la indústria amb un total de 42 hores i 36 minuts. Els ocupats en el sector terciari declaren treballar un total de 39 hores i 42 minuts.

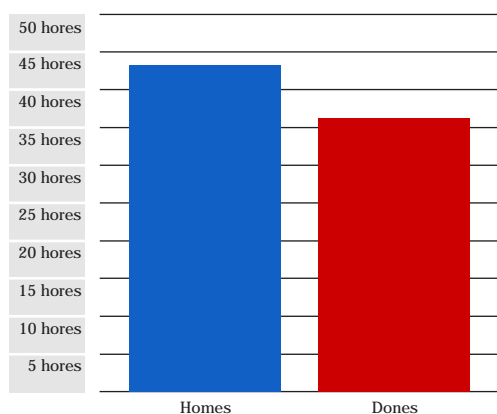
Gràfic I.1.9. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons característiques de l'empresa (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

A les característiques de l'empresa cal afegir-hi les característiques dels individus per explicar les desiguals pautes de dedicació al treball mercantil. Una de les diferències més notòries es troba en les mitjanes d'hores dedicades per part d'homes i de dones (vegeu gràfic I.1.7). Els primers, amb una dedicació mitjana de 43 hores i 21 minuts setmanals dediquen set hores més la setmana al treball mercantil que les dones (36 hores i 25 minuts).¹⁴

Gràfic I.1.7. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons sexe (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'anàlisi de la distribució per franges de grups d'hores mostra que els homes es concentren en una proporció més gran en les jornades completes compreses entre 35 i 45 hores setmanals (60,6%) així com en les franges de major dedicació, és a dir, de més de 46 hores (28,7%), en detriment de jornades més reduïdes inferiors a les 35 hores (2,8%).

¹⁴ Les dades obtingudes de l'enquesta Usos del temps i de l'espai públic, 2005 elaborada per l'Ajuntament de Barcelona mostren que només un 32,5% de la població declara no fer mai hores fora de l'horari laboral de manera que el 64,5% realitza hores extra de manera ocasional (30,7%), sovint (12,1%) o sempre (21,7%). L'anàlisi per sexe determina novament pautes diferencials en la lògica del que s'ha anat exposant: en general, les dones realitzen menys hores fora de l'horari que els homes si bé hi ha poques diferències entre homes i dones en el moment de realitzar hores extra de manera ocasional o sovint, el percentatge de dones que no en realitza mai és força superior al dels homes.

La dedicació de les dones de Barcelona al treball mercantil es troba molt més distribuïda tot i que la tendència majoritària és la de treballar fins a 45 hores la setmana. A diferència dels homes, més d'un quart de la població femenina ocupada treballa entre 11 i 34 hores la setmana (24,7%), mentre que un 13,9% en treballa més de 46.

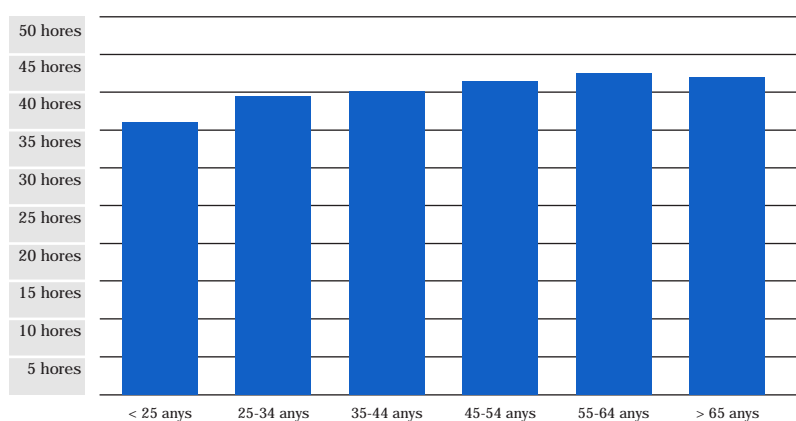
Taula I.1.10. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons sexe. Barcelona, 2000

	Home	Dona	Barcelona
Menys d'11 hores	0,9	2,3	1,5
11-34 hores	7,7	24,7	15,1
35-45 hores	60,6	56,8	59,0
Més de 46 hores	28,7	13,9	22,3
NS/NC	2,0	2,4	2,2
Total	100,0	100,0	100,0
Mitjana	43:25	36:25	40:24

Submostra formada per la població ocupada.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Per edats, les dedicacions també són diferents i augmenten a mesura que les persones tenen més edat insinuant una relació amb l'estabilitat laboral i amb les necessitats específiques de cada etapa del cicle de vida amb relació al treball mercantil. D'aquesta manera, les persones que tenen menys de vint-i-cinc anys són les que comparativament hi dediquen un nombre inferior d'hores (36 hores de mitjana), seguides de les de vint-i-cinc a trenta-quatre anys, que en treballen 39,48. A partir dels trenta-cinc anys les hores dedicades al treball mercantil s'equiparen gairebé amb la mitjana de Barcelona i arriben a superar-la.¹⁵

Gràfic I.1.9. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons grups d'edat (mitjana). Barcelona, 2000¹⁶

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

¹⁵ A l'hora d'analitzar aquestes dades, cal tenir en compte dos aspectes de les dades que ofereix l'Enquesta de la regió de Barcelona: d'una banda, el fet que inclou la població de 18 i més anys i, de l'altre, el fet que no recull directament el temps que els entrevistats dediquen a l'estudi. Aquest darrer element impedeix analitzar en quina mesura els joves menors de 25 anys dediquen part de la seva jornada als estudis i quant de temps hi dediquen, fet que pot portar a una subestimació del temps de treball dels joves si només s'atén al nombre mitjà d'hores dedicat al treball mercantil.

¹⁶ Les dades per a aquest col·lectiu no són indicatives ja que la mostra no és suficientment significativa.

S'observa que la menor mitjana d'hores treballades pels joves es deu a una major concentració d'entre els de menys de vint-i-cinc anys en les jornades d'entre 11 i 34 hores (29,0%) alhora que un 53,8% treballa entre 35 i 45 hores setmanals. D'altra banda, a mesura que la població té més edat aquesta distribució canvia en benefici d'una major dedicació d'hores que es tradueix en jornades setmanals de 46 i més hores fins a arribar a una considerable intensitat a les franges de més de 50 hores.

Taula I.1.11. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons grups d'edat. Barcelona, 2000

	>25 anys	25-34 anys	35-44 anys	45-54 anys	55-64 anys	<65 anys*
Menys d'11 hores	2,9	1,4	1,8	1,3	0,0	5,6
11-34 hores	29,0	14,1	14,5	14,0	11,7	0,0
35-45 hores	53,8	63,4	61,5	55,1	56,0	51,8
Més de 46 hores	14,2	18,6	21,4	25,5	31,4	29,9
NS/NC	0,0	2,5	1,0	4,1	0,9	12,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mitjana	35:59	39:48	40:16	41:40	42:53	42:01

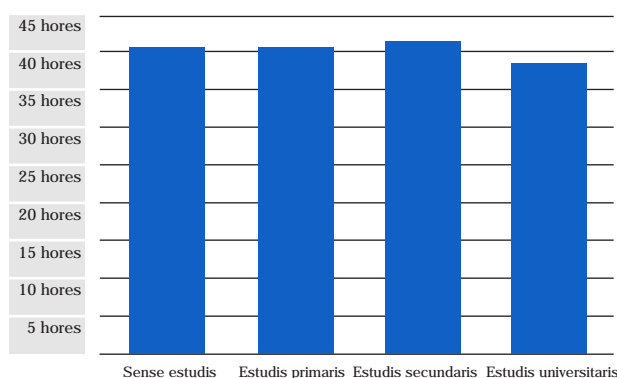
Submostra formada per la població ocupada.

* Les dades per aquest col·lectiu són indicatives ja que la mostra no és suficientment significativa.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

A diferència del que succeïa amb el tipus de jornada, el nivell d'estudis de la població sí que explica diferències en la dedicació laboral, especialment entre aquella població que té estudis universitaris respecte a la resta. La població que declara l'any 2000 no tenir estudis acabats, tenir els estudis primaris o els secundaris té una mitjana d'hores setmanals treballades que supera les 40 hores. En canvi, els barcelonins amb estudis universitaris acabats declaren treballar un nombre mitjà d'hores inferior: 38:43.

Gràfic I.1.10. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons estudis acabats (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

A la taula que segueix s'observa com les persones amb menys estudis treballen moltes més hores i que són nombroses les que treballen més de 40 hores i, fins i tot, 46 i més, pauta inversa a la seguida pels barcelonins amb estudis universitaris.

Taula I.1.12. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons estudis acabats. Barcelona, 2000

	Sense estudis	E. primaris	E. secundaris	E. universitaris
Menys d'11 hores	9,9	1,5	1,1	1,3
11-34 hores	13,4	16,2	10,9	19,0
35-45 hores	40,7	57,3	61,1	59,4
Més de 46 hores	33,0	23,6	23,9	18,5
NS/NC	2,9	1,4	3,1	1,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Mitjana	40:46	40:53	41:25	38:43

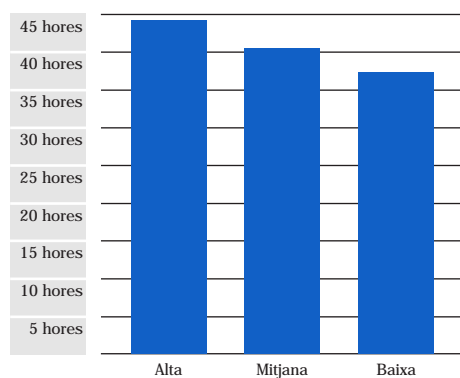
Submostra formada per la població ocupada.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Atenent a la categoria professional s'observa com els barcelonins treballen més hores de mitjana a mesura que declaren categories professionals més altes.

En l'anàlisi de la distribució per nombre d'hores s'observa que les diferències més significatives s'aprecien en les dedicacions més intensives: mentre el 35% dels barcelonins de categoria professional alta dediquen més de 46 hores al treball mercantil, el percentatge disminueix al 19,3% i 17,3% a les categories professionals mitjanes i baixes respectivament.

Gràfic I.1.11. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons categoria professional (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.1.13. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons categoria professional agrupada. Barcelona, 2000

	Alta	Mitjana	Baixa
Menys d'11 hores	1,9	0,6	2,5
11-20 hores	2,9	4,7	11,6
21-34 hores	11,5	7,7	8,0
35 hores	6,0	8,6	3,1
36-39 hores	4,5	10,3	5,0
40 hores	28,0	39,6	44,8
41-45 hores	9,0	5,9	6,3
46-50 hores	14,4	12,1	11,8
Més de 50 hores	20,6	7,2	5,5
NS/NC	1,3	3,3	1,4
Total	100,0	100,0	100,0
Mitjana	44:03	40:04	37:46

Submostra formada per la població ocupada.

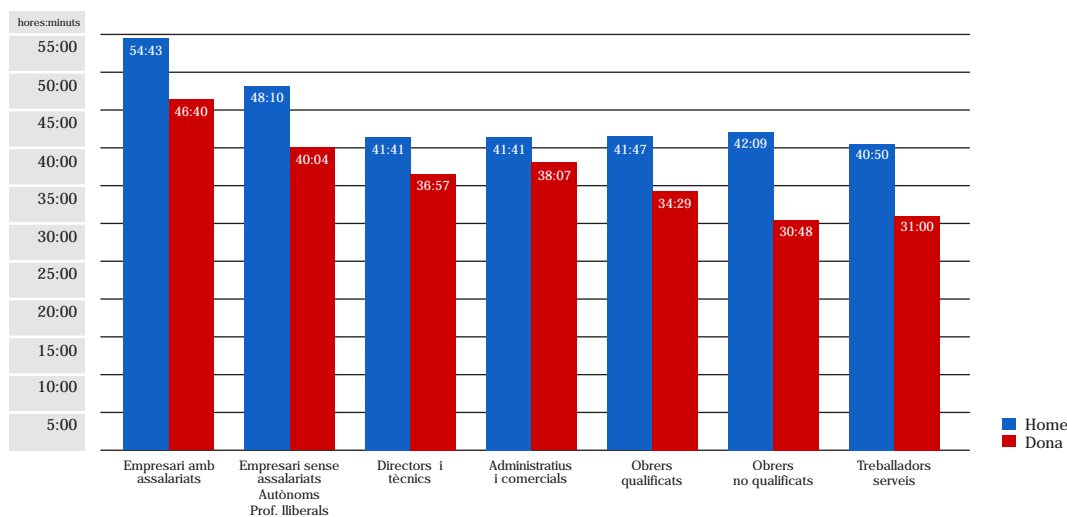
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Resulta de gran interès l'anàlisi d'aquesta variable segmentada segons el sexe de l'entrevistat. De les dades es poden extreure, com a mínim, dues conclusions:

- Els ocupats dediquen més hores a la feina en la mesura que la categoria professional i la responsabilitat són superiors. Aquesta circumstància es produeix tant entre els homes com entre les dones. La desagregació que es presenta al gràfic permet copsar amb claredat aquesta situació.

- Diferent dedicació d'homes i dones al treball mercantil, no només globalment, sinó per a cadascuna de les categories professionals. Les dones dediquen menys hores al treball mercantil que els homes. Aquestes diferències, però, varien en funció de la categoria professional. La major diferència es produeix entre els treballadors de serveis i els obrers no qualificats, mentre que les menors diferències es troben entre els administratius i comercials.

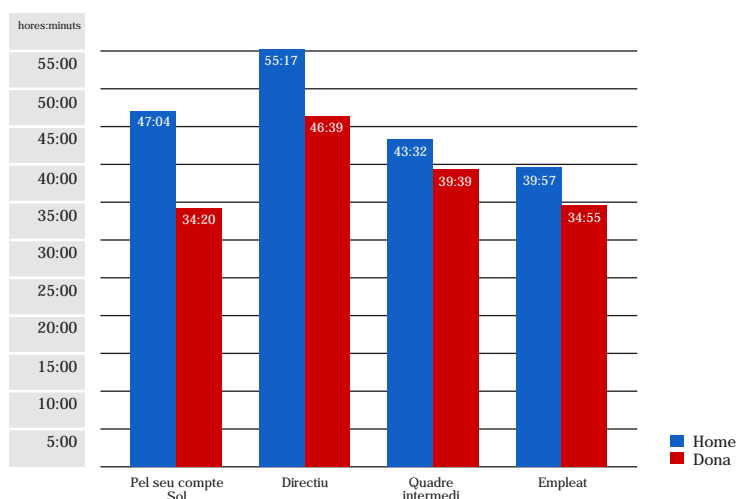
Gràfic I.1.12. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons categoria professional i sexe (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Finalment, la posició a l'empresa també explica diferències que es resumirien assenyalant que les posicions de més responsabilitat són les que es corresponen amb una major dedicació. Els que declaren una dedicació més elevada són els directius amb un total de 52 hores i 59 minuts de mitjana la setmana, temps molt superior a la mitjana de Barcelona. Els quadres intermedis declaren dedicacions superiors però més properes a la mitjana de la ciutat amb un total de 42 hores i 15 minuts. Amb una dedicació molt similar es troben els treballadors que ho fan pel seu compte que declaren dedicar 41 hores i 15 minuts. Finalment, els que declaren una menor dedicació mitjana són els empleats que dediquen 37 hores i 32 minuts la setmana al treball mercantil. L'anàlisi de la posició dels ocupats a l'empresa distingint entre homes i dones delimita diferències de la mateixa manera com succeïa amb les categories professionals. Com ja s'ha anat veient, les dones tenen, en general, una dedicació mitjana menor a les dels homes en el treball mercantil i aquest patró es reproduceix en funció de la posició a l'empresa i es produeixen màximes diferències entre els treballadors que treballen pel seu compte i els directius.

Gràfic I.1.13. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana segons posició a l'empresa i sexe (mitjana), 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

En general, es pot dir que el temps que els barcelonins dediquen al treball mercantil és força similar al de la resta de residents de la província, tant pel que fa al nombre de dies treballats la setmana com pel que fa al nombre d'hores. La diferència d'intensitats en algunes franges marca una certa especificitat de la ciutat respecte als altres territoris que conformen la província i apunten cap a una menor dedicació laboral en termes globals de la població de Barcelona. Aquesta menor dedicació es pot associar en gran mesura a la presència de jornades parcials.

Els residents a la ciutat de Barcelona segueixen unes pautes força homogènies respecte al conjunt de la regió metropolitana de Barcelona. El major contrast apareix respecte als residents a la resta de la província en la mesura que és la població amb un major nombre mitjà d'hores treballades (42,5), amb un major nombre mitjà de dies treballats (5,3) i amb unes pautes una mica diferents, marcades per un pes relatiu de les persones que treballen menys de trenta-cinc hores força baix davant un major pes de les persones que en treballen més de quaranta.

Taula I.1.14. Hores treballades per la població ocupada durant la darrera setmana.
Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
10 hores o menys	1,4	1,4	1,7	1,5	1,5	1,1	1,1	1,2	0,7	1,2
D'11 a 20 hores	6,6	8,2	6,4	7,0	6,5	4,9	5,0	5,4	4,3	5,4
De 21 a 34 hores	9,2	6,8	6,1	7,5	8,6	7,4	7,1	7,7	5,4	7,5
De 35 a 39 hores	14,7	6,7	8,0	10,2	13,4	8,5	7,8	9,9	10,1	9,8
40 hores	37,4	45,1	39,5	40,4	38,8	45,3	49,3	44,6	40,5	44,3
De 41 a 45 hores	8,6	7,5	10,3	8,8	6,8	9,6	6,6	7,6	12,5	8,0
De 46 a 50 hores	11,0	10,2	12,3	11,2	12,6	11,1	12,0	11,9	12,9	12,0
Més de 50 hores	9,0	12,0	12,6	11,0	9,7	11,2	9,8	10,2	12,9	10,5
NS/NC	2,1	2,0	3,1	2,3	2,2	0,9	1,3	1,5	0,7	1,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	39:48	40:39	41:41	40:38	40:24	41:20	41:02	40:55	42:28	41:03

Submostra formada per la població ocupada
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.1.15. Dies treballats per la població ocupada durant la darrera setmana.
Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Un dia	0,2	0,2	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,0	0,2
Dos dies	1,8	1,4	0,6	1,3	1,5	1,4	0,6	1,1	0,7	1,1
Tres dies	2,2	3,2	2,2	2,5	2,2	1,4	1,4	1,6	0,4	1,5
Quatre dies	3,3	2,3	2,5	2,8	3,3	1,9	1,8	2,3	1,4	2,2
Cinc dies	71,1	67,7	65,1	68,2	73,6	73,7	72,6	73,2	67,0	72,7
Sis dies	17,3	19,1	21,6	19,2	15,3	18,0	19,4	17,6	25,1	18,2
Set dies	2,0	4,5	5,0	3,7	3,3	2,7	2,8	2,9	4,3	3,0
NS/NC	2,3	1,5	2,5	2,1	0,8	0,8	1,1	0,9	1,1	0,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà de dies	5,1	5,2	5,2	5,1	5,1	5,1	5,2	5,1	5,3	5,2

Submostra formada per la població ocupada
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Hores dedicades a la segona feina

La compaginació de dues feines és poc habitual entre la població barcelonina: només un 4,7% del total declara tenir una segona feina. La majoria dels barcelonins que la tenen hi dediquen un màxim de 40 hores al mes: un 38,8% hi dedica 20 hores o menys i un 38,7% entre 21 i 40 hores. El percentatge que hi dedica més de 40 hores és reduït (18,4%). La comparació respecte a 1995 indica una tendència a dedicar-hi menys hores.

Atès aquest baix percentatge es fa difícil fer afirmacions sobre els perfils de les persones que tenen més d'una feina, ara bé, una mirada general a les dades mostra com la compaginació de més d'una feina és una qüestió més pròpia de joves, d'ocupats amb estudis universitaris i de categoria professional alta.

Entre els joves de menys de vint-i-cinc anys el percentatge d'ocupats que tenen una segona feina augmenta al 9,7% i es manté en el 5,6% i el 6,9% en els grups de vint-i-cinc a trenta-quatre i de trenta-cinc a quaranta-quatre anys, respectivament. A partir del quaranta-cinc anys el percentatge és gairebé insignificant. D'altra banda, el 8,8% dels ocupats amb estudis universitaris declaren tenir una segona feina així com el 6,6% dels ocupats sense estudis acabats. Finalment, el 7,7% dels barcelonins ocupats amb una categoria professional alta declaren també la compaginació de més d'una feina.¹⁷

Taula I.1.16. Població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer mes. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Té més d'una feina	6,8	7,3	7,2	4,7
Només en té una	88,5	92,7	92,8	95,3
NS/NC	4,6	0,0	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.1.17. Hores dedicades a la segona feina durant el darrer mes. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
20 hores o menys	34,1	38,8
De 21 a 40 hores	33,1	38,7
Més de 40 hores	21,5	18,4
NS/NC	11,3	4,1
Total	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer mes.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.1.3. El temps de desplaçament i les pautes de mobilitat

Els barcelonins dediquen cada vegada més temps per desplaçar-se de casa a la feina (l'any 2000, 25 minuts). I és que tot i que Barcelona té una elevada autocontenció laboral, aquesta s'ha anat reduint en el període d'estudi.

El mitjà de transport més utilitzat en els desplaçaments laborals és el vehicle privat, en un 41,7% dels desplaçaments, mitjà que s'incrementa a mesura que la majoria d'ocupats es desplacen a treballar fora de la ciutat.

¹⁷ Vegeu taules AI.1.6 fins AI.1.9 de l'annex.

L'anàlisi del temps de treball mercantil es pot complementar amb el temps de treball que els barcelonins destinen als desplaçaments entre el lloc de treball i casa seva, tal com s'analiza en el tercer capítol de l'informe. La gran majoria de barcelonins treballen a Barcelona (76,6%) davant d'un 18,7% que ho fan fora del municipi. Però aquests percentatges varien, especialment en funció de si la persona ocupada és una dona o un home.

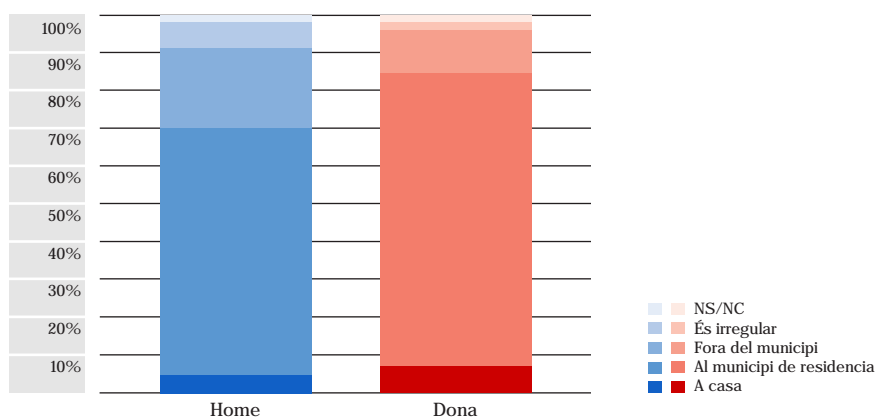
Les dones treballen en una proporció més gran a la ciutat (85,5%) mentre que els homes, tot i fer-ho també majoritàriament a la ciutat (69,6%), es desplacen en un major percentatge a altres municipis (23,4%). Per edats, el percentatge de residents ocupats que es queden a treballar a la ciutat és similar a la resta d'interval d'edat, tot i que el percentatge que experimenta variacions és el de persones que treballen fora del municipi i que es veu afectat en gran mesura pel percentatge d'ocupats que tenen una ubicació irregular. Aquest fet afecta més els més joves (de menys de vint-i-cinc anys) i els de cinquanta-cinc a seixanta-quatre anys.

Taula I.1.18. Localització del lloc de treball de la població ocupada. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
A casa	5,4	2,5	4,0	3,0
Al municipi de residència	77,8	80,3	75,0	73,6
Fora del municipi	15,4	14,4	16,6	18,7
És irregular	-	2,8	4,2	3,9
NS/NC	0,4	0,0	0,2	0,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

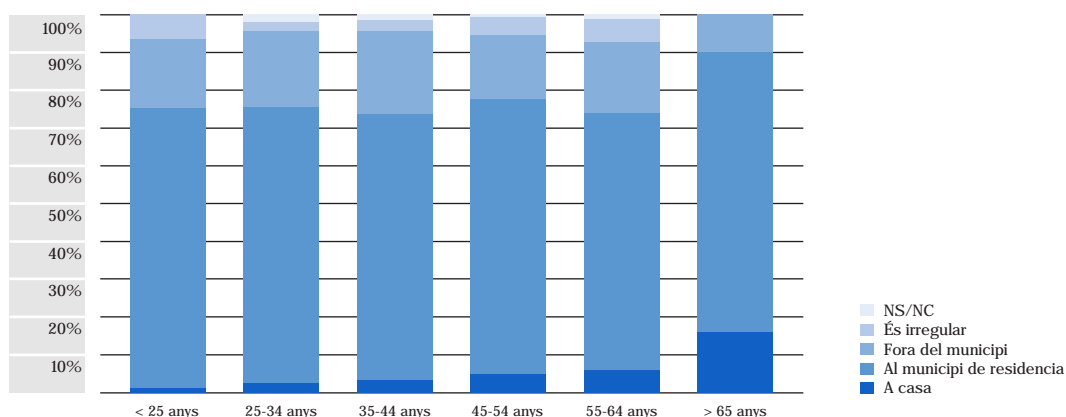
Submostra formada per la població ocupada
 Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic I.1.14. Localització del lloc de treball dels ocupats segons el sexe de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

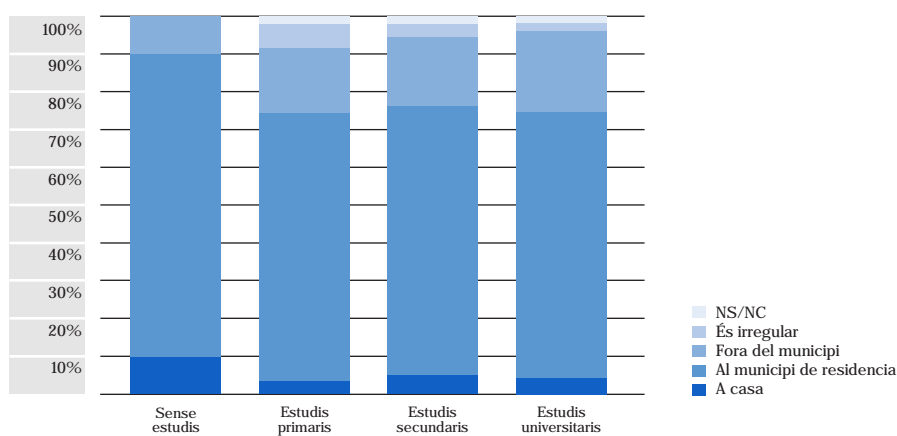
Gràfic I.1.15. Localització del lloc de treball dels ocupats segons l'edat de l'entrevistat. Barcelona, 2000*

* Les dades per al col·lectiu de 65 i més anys són indicatives ja que la mostra no és suficientment significativa.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Segons els estudis acabats de la població, també s'aprecien diferències significatives. En termes generals, com més estudis de la població més obertura vers els altres municipis. Destaca l'elevat percentatge d'irregularitat de les persones amb estudis primaris amb relació als ocupats de Barcelona amb més estudis.

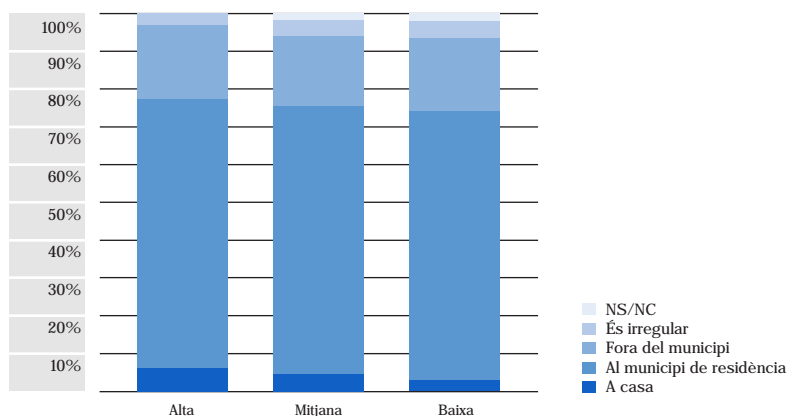
Gràfic I.1.16. Localització del lloc de treball dels ocupats segons els estudis de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Finalment, per categoria professional, les diferències són més subtils: tot i que els percentatges de barcelonins que treballen al municipi són similars en els tres casos, el major percentatge correspon als de categoria professional mitjana. Els de categoria professional baixa són els que surten a treballar més fora del municipi (21,1%) i també els que es queden més a casa (4,6%). D'altra banda, el percentatge de persones que declaren tenir una ubicació irregular és superior a mesura que la categoria és més baixa.

Gràfic I.1.17. Localització del lloc de treball dels ocupats segons la categoria professional de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Les dades sobre la localització del lloc de treball van estretament relacionades amb el temps que els ocupats tarden a arribar a la feina.¹⁸ L'any 2000, els barcelonins tardaven una mitjana de 25 minuts a arribar de casa a la feina, gairebé un minut més que l'any 1995. La meitat dels barcelonins van declarar tardar entre 15 i 30 minuts (50,1%), un 21,5% va declarar tardar menys de 15 minuts i un 20,9% entre 31 i més de 45 minuts.

Taula I.1.19. Temps de desplaçament a la feina (només l'anada) de la població ocupada. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Menys de 15 minuts	30,3	27,9	24,2	21,5
De 15 a 30 minuts	41,4	39,8	51,1	50,1
De 31 a 45 minuts	15,2	16,2	11,9	14,1
Més de 45 minuts	8,6	12,2	7,3	6,8
És irregular	4,4	3,9	5,3	5,6
NS/NC	0,1	0,0	0,2	1,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Temps mitjà (en minuts)	-	-	24:30	25:44

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

¹⁸ Vegeu capítol 3.1.

Taula I.1.20. Temps de desplaçament (només anada) a la feina segons característiques sociodemogràfiques dels entrevistats. Barcelona, 2000

	Característiques	Temps
Barcelona	Total	25:26
Sexe	Home	25:39
	Dona	25:10
Edat	Menys de 25 anys	25:01
	25-34 anys	25:22
	35-44 anys	26:06
	45-54 anys	24:57
	55-64 anys	25:35
	65 i més	22:58
Estudis	Sense estudis	29:46
	Estudis primaris	23:58
	Estudis secundaris	24:28
	Estudis universitaris	27:15
Categoria professional	Baixa	25:54
	Mitjana	26:37
	Alta	22:43

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Aquestes dades cal entendre-les en funció de la localització dels llocs de treball dels barcelonins i del mitjà de transport que utilitzen.

Barcelona es caracteritza per ser un municipi amb una elevada autocontenció laboral amb relació a la resta de territoris que conformen la província. La majoria dels barcelonins treballen a la ciutat (73,6%) tot i que menys que en anys anteriors. Aquesta tendència és molt més acusada a la resta de la província on l'autocontenció és, amb molta diferència, molt més baixa que a la ciutat de Barcelona: un 50,1% dels residents al conjunt de la província treballaven al mateix municipi de residència. Els majors contrastos apareixen respecte a la primera corona on l'autocontenció és molt baixa i només un 29,8% dels residents viuen i treballen al mateix municipi. Aquesta qüestió s'analitza abastament en el capítol 3.

Els treballadors barcelonins són els que més temps inverteixen a arribar a la feina: 25,4 minuts en front dels 21,2 del conjunt de la província. Novament les diferències s'aguditzen a mesura que ens allunyem de la ciutat. Mentre que el temps que inverteixen els de la primera corona és similar (24 minuts), els de la segona triguen 7,7 minuts menys i els de la resta de la província, 11,2 minuts menys. Aquest fet es pot explicar en gran mesura pel mitjà de transport utilitzat: a Barcelona es consolida un model que combina el transport privat com a primera opció (41,7%) amb el públic (34,8%) i amb un percentatge prou important d'ocupats que van a peu (18,7%). La tendència respecte a altres anys ha estat un augment de l'ús del transport privat en detriment d'anar a peu, fet que es pot explicar per la pèrdua d'autocontenció municipal. Els residents a la resta de la província utilitzen el transport privat com a primera opció (des del 52% de residents a la primera corona fins el 70,1% de residents a la resta de la província) i anar a peu com a segona, amb l'excepció de la primera corona metropolitana. Tot plegat, torna a consolidar una clara especificitat de Barcelona respecte al seu entorn.

Taula I.1.21. Mitjà de transport utilitzat per la població ocupada en els desplaçaments a la feina. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Privat	35,5	36,6	36,3	41,7
Públic	34,2	35,4	36,4	34,8
A peu	23,5	22,4	22,7	18,7
Altres respostes	6,8	5,6	4,6	3,8
NS/NC	0,0	0,0	0,0	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.1.22. Temps de desplaçament a la feina (només l'anada) de la població ocupada. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Menys de 15 minuts	24,2	30,7	49,9	34,2	21,5	30,3	46,9	33,4	60,4	35,6
De 15 a 30 minuts	51,1	40,0	35,4	42,7	50,1	40,0	33,1	40,8	26,1	39,6
De 31 a 45 minuts	11,9	8,7	3,6	8,4	14,1	10,5	4,4	9,5	3,0	8,9
Més de 45 minuts	7,3	12,2	4,1	7,9	6,8	10,2	4,9	7,2	3,3	6,8
És irregular	5,3	8,4	6,5	6,6	5,6	8,8	9,8	8,1	5,6	7,9
NS/NC	0,2	0,0	0,4	0,2	1,9	0,2	0,8	1,0	1,5	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Temps mitjà (minuts)	0:24	0:24	0:16	0:22	0:25	0:24	0:16	0:21	0:13	0:21

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.1.23. Localització del lloc de treball de la població ocupada. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
A casa	4,0	2,5	5,5	4,0	3,0	0,8	3,4	2,5	3,9	2,6
Municipi residència	75,0	33,0	53,0	55,6	73,6	29,8	45,6	49,9	52,5	50,1
Fora del municipi	16,6	58,3	36,2	35,1	18,7	61,9	42,0	40,6	38,6	40,4
És irregular	4,2	6,2	5,2	5,2	3,9	6,9	8,3	6,4	4,6	6,3
NS/NC	0,2	0,0	0,1	0,1	0,8	0,6	0,6	0,7	0,4	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.1.24. Mitjà de transport utilitzat per la població ocupada en els desplaçaments a la feina. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Privat	36,3	48,5	62,0	47,9	41,7	52,0	65,6	53,5	70,1	54,9
Públic	36,4	23,8	7,0	23,5	34,8	21,1	7,3	20,6	1,1	19,0
A peu	22,7	21,7	28,1	24,1	18,7	20,3	24,0	21,1	24,6	21,4
Altres respostes	4,6	6,0	2,9	4,5	3,8	6,4	2,5	4,2	2,6	4,1
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,2	0,6	0,6	1,5	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.1.4. El treball mercantil als districtes de la ciutat

El temps de dedicació al treball mercantil no és homogeni per al conjunt de la ciutat i varia segons les característiques sociodemogràfiques dels districtes.

Els districtes de rendes més altes són, també, els que presenten major temps de dedicació al treball mercantil.

La relació de la població amb l'activitat, com s'ha vist, no és homogènia per al conjunt de la ciutat i varia en funció de les característiques sociodemogràfiques dels entrevistats, especialment en funció del sexe, l'edat i el nivell d'estudis. Tampoc ho és des d'un punt de vista territorial. La relació que els barcelonins tenen amb l'activitat presenta diferències en els diversos districtes de la ciutat i ho fa com a conseqüència de l'estructura social d'aquests àmbits. Precisament les característiques de la població i les característiques de l'activitat expliquen també diferències en els usos del temps de la població ocupada respecte al treball mercantil.

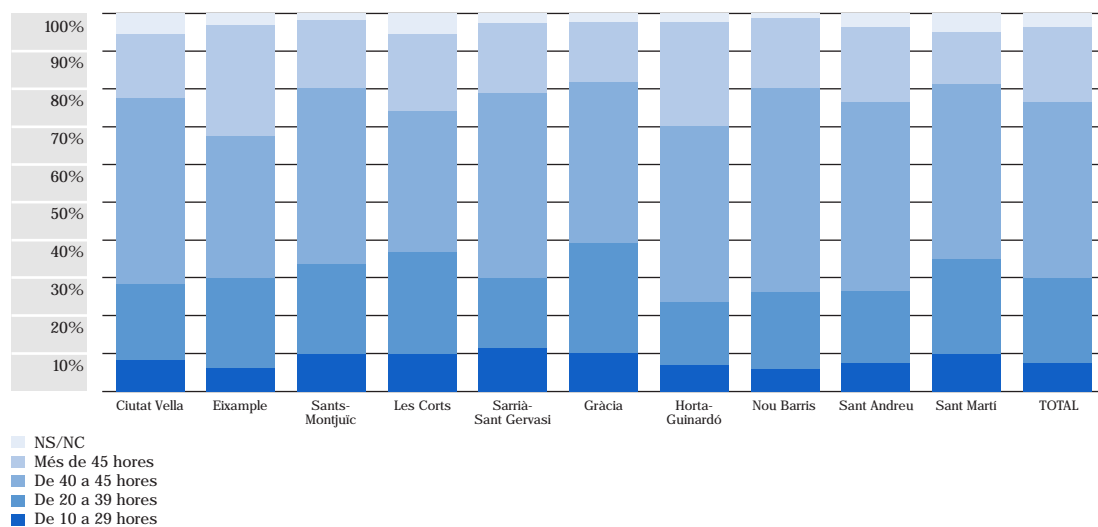
Les taxes d'ocupació de la població per districtes mostren diferències significatives. Les majors taxes es troben als districtes de Sarrià, Sant Gervasi i les Corts amb taxes del 96,7% i el 95,2% respectivament. Els segueixen l'Eixample, Gràcia i Sant Martí, tots amb taxes superiors a la mitjana de Barcelona (91,2%). Els districtes amb menor proporció de població ocupada són Sants-Montjuïc, Nou Barris, Horta-Guinardó, Sant Andreu i Ciutat Vella, aquests darrers amb taxes del 84,9% i el 84,6% respectivament.¹⁹

L'anàlisi del temps que els barcelonins dediquen al treball mercantil per districtes és, en general, força homogeni tot i que s'observen algunes petites diferències: Els districtes en què la població treballa un major nombre mitjà d'hores la setmana són l'Eixample i Horta-Guinardó mentre que els que declaren un nombre mitjà menor són Sants-Montjuïc, Sant Martí, les Corts i Gràcia. Aquests usos del temps diferencials són, globalment, atribuïbles al diferent perfil social de la població que viu en els diferents districtes i que, com s'ha comprovat, determina estratègies quotidianes i d'usos del temps igualment diferenciats.²⁰

¹⁹ Vegeu taula AI.1.10. de l'annex.

²⁰ Vegeu taula AI.1.11. de l'annex.

Gràfic I.1.18. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana. Districtes de Barcelona, 2000

Submostra formada per la població ocupada.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB

1.2. El temps del treball familiar domèstic

A diferència del treball mercantil, les persones no perceben de manera tan clara el temps exacte que dediquen a les tasques de reproducció. El treball familiar domèstic es compon de tasques que es realitzen de forma transversal i sovint entre altres tipus d'activitats o de manera simultània. Aquesta particularitat del treball familiar domèstic repercuteix en imprecisions en les mesures quantitatives.

Precisament per aquest motiu, l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població permet mesurar quant de temps dediquen els residents a Barcelona a les tasques de la llar, però no permet una valoració del temps global dedicat al treball familiar domèstic en conjunt. Ara bé, l'enquesta introdueix altres variables que permeten obtenir una visió acurada i de conjunt de les estratègies que tenen els barcelonins a l'hora d'enfrontar-se al treball familiar domèstic. Aquests hàbits repercuteixen en darrer terme en els usos del temps dels individus.

El temps dedicat al treball familiar domèstic està en un procés de lenta transformació. Si bé és cert que les dones hi dediquen molt més temps que els homes, diferència present en tots els grups socials, es tendeix a reduir les hores de dedicació femenina a aquestes activitats a canvi d'un augment de la coresponsabilització dels membres masculins de les llars. Les dades permeten indicar una reducció general del temps dedicat a les tasques familiars domèstiques en part compensada per l'augment de la contractació de personal remunerat.

1.2.1. Les hores dedicades al treball familiar domèstic

Els barcelonins dediquen progressivament menys temps a les tasques del treball familiar domèstic. En els darrers anys s'ha tendit a homogeneïtzar els temps a favor d'una dedicació d'entre una i tres hores en detriment de les ocupacions més intensives.

Les dedicacions al treball familiar domèstic són molt desiguals entre els diferents grups socials, sobretot segons el sexe dels individus. Les dones dediquen més del triple d'hores que els homes a aquest tipus de treball. Amb tot, s'observen indicis d'un canvi estructural en què les dones redueixen el temps de dedicació al treball familiar domèstic en benefici d'un lleuger increment del treball masculí.

L'estatus social també incideix en el temps de dedicació a aquesta activitat, de manera que com més alts són el nivell d'estudis i la categoria professional, menys hores de treball familiar domèstic es fan.

Els barcelonins declaren, l'any 2000 dedicar 2 hores i 9 minuts al dia de mitjana a les tasques de la llar. Això representa dedicar-hi 15 hores la setmana²¹, fet que consolida una tendència a una menor dedicació que anys enrere. La distribució segons les hores dedicades mostra com en els darrers anys s'ha tendit a augmentar el percentatge de població amb una dedicació compresa entre una i tres hores diàries en detriment de les dedicacions més intensives, alhora que s'ha reduït el percentatge de persones que declaren no dedicar-hi cap hora. Aquesta dedicació, però, és força diferent si s'analitza per col·lectius específics.

Taula I.2.1. Hores diàries que les persones dediquen a les tasques de la llar (mitjana). Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Cap hora	23,1	18,0	12,5
Una hora o menys	20,9	25,2	29,8
De més d'1 a 2 hores	13,2	14,7	17,3
De més de 2 a 3 hores	10,6	10,9	12,3
De més de 3 a 6 hores	18,3	21,4	19,3
De més de 6 a 10 hores	9,2	7,8	4,4
Més de 10 hores	2,7	0,9	0,6
NS/NC	1,9	1,3	3,8
Total	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	2:39	2:25	2:09

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

El sexe és una de les variables que segueix marcant, de facto, més diferències en la dedicació dels barcelonins. L'any 2000 els homes declaren dedicar 6 hores i 51 minuts a la setmana al treball familiar domèstic mentre que les dones hi dediquen 22 hores i 35 minuts. Aquesta dedicació representa gairebé una hora diària de treball per als homes i 3 hores i 13 minuts per a les dones la qual cosa significa que elles dediquen a les tasques de la llar de mitjana més del triple d'hores que ells.

²¹ S'entén en el total de dies de la setmana (7).

Les distribucions segons hores de dedicació mostren dues pautes ben diferenciades: la distribució percentual dels homes es troba molt més concentrada en les dedicacions més baixes, entre zero i dues hores, mentre que la de les dones es troba molt més distribuïda i arriba a la franja d'entre tres i sis hores. No en va, l'interval modal dels homes és el d'una hora o menys mentre que el de les dones és el de tres a sis hores. Amb tot, les grans diferències es marquen en les dedicacions menys i més intenses que se situen per sobre i per sota de la mitjana de Barcelona: el 85,2% dels homes declara treballar com a màxim dues hores al dia mentre que només un 4,9% declara treballar-ne més de tres. Destaca l'elevat percentatge d'homes que afirmen no dedicar-hi cap hora (22,1%). Per la seva banda un 37,1% de les dones treballen com a màxim dues hores i un 41,5% més de tres. El percentatge de dones que declaren no dedicar-hi ni una hora és tan sols del 3,9%.

L'evolució dels darrers anys estableix canvis de pautes prou significatius: disminueixen la intensitat de la dedicació a aquest treball, mentre que en els homes allò que realment canvia és la distribució de la dedicació més que la intensitat. L'anàlisi específica del cas de les dones constata un cert canvi de tendència en els darrers anys que s'emmarca en la dinàmica esmentada per al conjunt de Barcelona i que es concreta en una disminució de la dedicació mitjana diària que passa de 4 hores i 6 minuts l'any 1990 a 3 hores i 13 minuts l'any 2000. Efectivament, la distribució per intervals pot estar apuntant globalment a un canvi de pautes que pot esdevenir estructural: disminueix el percentatge de dones que declaren no dedicar gens del seu temps a les tasques de la llar al mateix temps que tenen en major mesura dedicacions menys intenses que altres anys. Mentre l'any 1990 un 26,2% de les dones dedicaven a les tasques de la llar com a màxim tres hores, l'any 2000 són un 33,1% les dones que tenen aquesta dedicació. D'altra banda, es produeix un descens significatiu del percentatge de dones que tenen dedicacions més intenses: l'any 2000, un 7,9% declara dedicar-hi de sis a deu hores (un 8,7% menys que l'any 1990) mentre que un 1,2% declara dedicar-hi més de deu davant el 3,3% de l'any 1990.

El pas d'aquests deu anys per als homes ha representat pocs canvis quant a intensitat mitjana en la mesura que s'ha produït un lleu augment de deu minuts de dedicació diària i ha passat de 48 minuts diaris a 58 minuts al dia de mitjana. Quant a la distribució, s'observa una progressiva incorporació a les tasques de la llar que es tradueix en tres aspectes: en primer lloc, en una disminució substancial del percentatge d'homes que declaren no dedicar-hi cap hora (del 43,9% al 22,1%) tot i que el percentatge encara és prou elevat especialment en comparació amb les dones; en segon lloc, en un augment significatiu del percentatge d'homes que hi dediquen una hora o menys i d'una a dues hores; i en tercer lloc, tot i que amb un percentatge menor, en un tímid augment de les dedicacions de més de dues hores fins a un màxim de tres. En definitiva, es constata una major presència dels homes en les tasques de la llar tot i que de forma concentrada en dedicacions encara baixes i fins i tot residuals.

Taula I.2.2. Hores diàries que la població femenina dedica a les tasques de la llar (mitjana).
Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Cap hora	5,5	4,0	4,0
Una hora o menys	12,3	13,6	18,2
De més d'1 a 2 hores	13,9	15,4	14,9
De més de 2 a 3 hores	14,2	14,6	16,2
De més de 3 a 6 hores	30,4	36,0	32,4
De més de 6 a 10 hores	16,6	13,8	7,9
Més de 10 hores	4,5	1,6	1,2
NS/NC	2,7	1,0	5,3
Total	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	4:08	3:45	3:13

Submostra formada per la població femenina
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

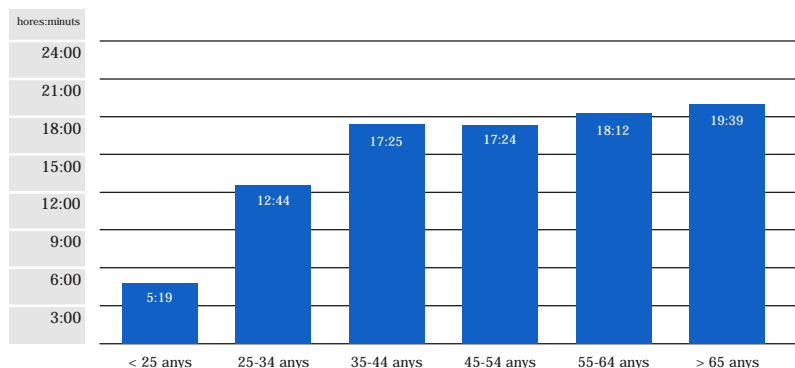
Taula I.2.3. Hores diàries que la població masculina dedica a les tasques de la llar (mitjana).
Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Cap hora	43,9	35,1	22,1
Una hora o menys	31,1	39,3	43,1
De més d'1 a 2 hores	12,5	13,9	19,9
De més de 2 a 3 hores	6,4	6,4	7,8
De més de 3 a 6 hores	4,0	3,4	4,4
De més de 6 a 10 hores	0,5	0,4	0,4
Més de 10 hores	0,6	0,0	0,0
NS/NC	1,0	1,6	2,2
Total	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	0:48	0:48	0:58

Submostra formada per la població masculina
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'edat de les persones també marca temps força diferents i és que la dedicació mitjana setmanal s'incrementa a mesura que augmenten els anys. Les persones que tenen entre trenta-cinc i cinquanta-quatre anys declaren dedicacions similars a la mitjana de Barcelona mentre que els més joves són els que dediquen de mitjana un menor nombre d'hores. L'emancipació és, sens dubte, un element que marca en gran mesura una dedicació diferencial a les tasques de la llar. Per la seva banda, les persones de més de cinquanta-cinc anys són les que declaren dedicacions més intenses.

Gràfic I.2.1. Hores que la població dedica a les tasques de la llar segons l'edat de l'entrevistat (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Atenent a la distribució pel nombre d'hores, s'observen diferències entre les dedicacions mitjanes segons les edats. En les edats més joves (fins a trenta-quatre anys) les distribucions percentuals es troben altament concentrades en les dedicacions més baixes. No en va l'interval modal és d'una hora o menys. Destaca el 16,3% de les persones de menys de vint-i-cinc anys que declaren no dedicar ni una sola hora a les tasques de la llar. A mesura que va augmentant l'edat, les distribucions són més disperses i els intervals modals es van desplaçant vers unes dedicacions més grans.

Taula I.2.4. Hores diàries que la població dedica a les tasques de la llar segons l'edat de l'entrevistat. Barcelona, 2000

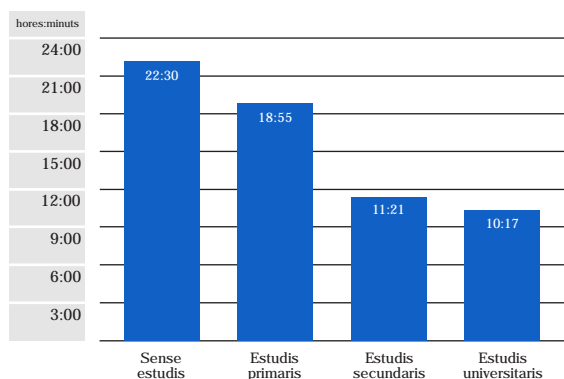
edat (anys)	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>65
Cap hora	16,3	11,4	7,3	10,6	13,5	15,1
1 hora o menys	61,9	42,6	30,2	26,2	19,9	15,1
De més d'1 h a 2 h	15,9	20,5	21,1	14,9	17,2	14,9
De més de 2 h a 3 h	3,5	10,3	11,2	13,0	16,0	15,5
De més de 3 h a 6 h	1,2	9,9	23,2	26,5	22,3	25,2
De més de 6 h a 10 h	0,5	0,4	4,5	3,4	7,1	7,6
Més de 10 hores	0,0	0,3	0,0	1,4	0,8	1,0
NS/NC	0,7	4,8	2,6	4,1	3,2	5,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Els estudis acabats per part dels entrevistats també marquen diferències: menys dedicació a mesura que s'augmenta el nivell d'estudis, fins al punt que la dedicació mitjana setmanal de les persones sense estudis resulta una mica més del doble que la de les persones amb estudis universitaris. Mentre que els primers hi dediquen una mitjana de 22 hores i 30 minuts a la setmana o 3 hores la setmana, els segons hi dediquen 10 hores i 17 minuts a la setmana. A l'hora d'interpretar aquests resultats cal tenir en compte el fort efecte generacional que té aquesta variable així com l'elevada correlació que manté amb la situació laboral i la categoria professional.

Les distribucions per franges d'hores confirmen que les persones amb nivells d'estudis mitjans-baixos presenten distribucions altament polaritzades entre dedicacions baixes i altes mentre que els barcelonins amb estudis mitjans-alts presenten dedicacions més baixes.

Gràfic I.2.2. Hores setmanals que la població dedica a les tasques de la llar segons els estudis acabats de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

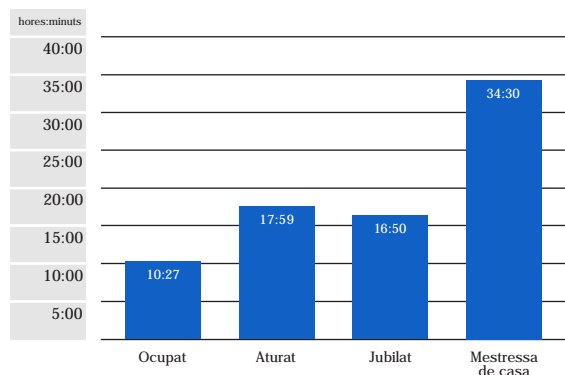
Taula I.2.5. Hores diàries que la població dedica a les tasques de la llar segons els estudis de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Nivell d'estudis	Sense	Primaris	Secundaris	Universitaris
Cap hora	11,0	12,8	13,3	11,4
1 hora o menys	15,0	19,8	39,0	41,3
De més d'1 h a 2 h	9,5	16,4	19,6	19,8
De més de 2 h a 3 h	19,3	12,3	9,2	12,7
De més de 3 h a 6 h	29,1	26,8	13,1	10,9
De més de 6 h a 10 h	10,4	6,7	1,9	0,8
Més de 10 hores	1,3	0,9	0,4	0,2
NS/NC	4,5	4,2	3,6	3,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La situació laboral de l'entrevistat és una altra variable determinant. D'aquesta manera, les dedicacions varien en funció de si els barcelonins estan ocupats, aturats o si són jubilats, mestresses de casa o estudiants. Les mestresses de casa són les que declaren ocupacions més elevades: 34 hores i 30 minuts setmanals de mitjana, que corresponen a gairebé cinc hores al dia. Respecte a l'any 1990, el principal canvi en aquest col·lectiu és la disminució de les dedicacions més intensives per sobre de les sis hores diàries. Amb menor dedicació es troben els aturats que declaren gairebé 18 hores de treballa la setmana, que equivalen a 2 hores i 34 minuts al dia. Els segueixen els jubilats amb una dedicació similar (16 hores i 50 minuts setmanals i 2 hores i 24 minuts diàries). Els ocupats declaren dedicacions molt més baixes que la resta de col·lectius: 10 hores i 27 minuts setmanals i 1 hora i 29 minuts diaris. Finalment, els estudiants són els que declaren un temps de dedicació al treball familiar domèstic menor: 5 hores i 28 minuts setmanals que equivalen a 46 minuts diaris.

Gràfic I.2.3. Hores setmanals que la població dedica a les tasques de la llar segons la situació laboral de l'entrevistat (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

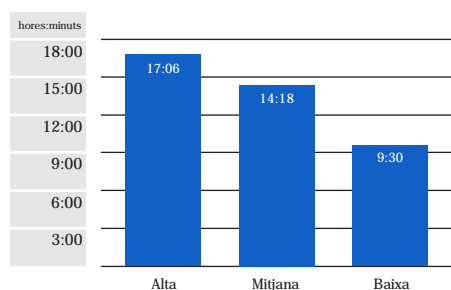
Taula I.2.6. Hores diàries que la població dedica a les tasques de la llar segons la situació laboral de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Ocupat	Aturat	Jubilat	Mestressa de casa
Cap hora	13,4	9,4	16,3	2,7
1 hora o menys	37,5	23,5	20,1	2,7
De més d'1 h a 2 h	21,5	14,4	16,4	5,3
De més de 2 h a 3 h	10,8	17,8	16,3	13,9
De més de 3 h a 6 h	13,3	26,1	20,1	46,2
De més de 6 h a 10 h	0,6	4,9	6,3	17,7
Més de 10 hores	0,0	0,9	0,6	3,4
NS/NC	2,9	3,2	4,0	8,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Pel que fa a la categoria professional, de manera similar al nivell d'estudis, les categories més baixes són les que més hores dediquen a la feina (16 hores, 50 minuts) davant de les 9 hores i 30 minuts de les altes.

Gràfic I.2.4. Hores setmanals que la població dedica a les tasques de la llar segons la categoria professional de l'entrevistat (mitjana). Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.2.7. Hores diàries que la població dedica a les tasques de la llar segons la categoria professional de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Categoria professional	Alta	Mitjana	Baixa
Cap hora	14,9	12,3	12,3
1 hora o menys	41,7	31,3	24,4
De més d'1 h a 2 h	19,3	18,5	17,1
De més de 2 h a 3 h	9,9	12,7	12,6
De més de 3 h a 6 h	10,8	18,1	23,1
De més de 6 h a 10 h	0,8	3,0	5,7
Més de 10 hores	0,2	0,8	0,7
NS/NC	2,4	3,4	4,1
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Aquesta dinàmica, globalment, s'adequa als hàbits dels residents del conjunt de la província, tot i que si s'analitzen les distribucions detingudament es detecten algunes pautes específiques de la ciutat. Aquestes pautes venen marcades pel fet que els residents a la ciutat de Barcelona són els que en una proporció més petita no dediquen cap hora a les tasques de la llar.

Taula I.2.8. Hores diàries que les persones entrevistades dediquen a les tasques de la llar. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Cap hora	18,0	19,5	20,6	19,2	12,5	14,7	17,0	14,6	18,5	14,9
Una hora o menys	25,2	22,2	25,2	24,3	29,8	26,2	27,8	28,0	25,4	27,8
De més d'1 a 2 h	14,7	11,3	12,2	12,9	17,3	14,0	15,0	15,5	14,6	15,4
De més de 2 a 3 h	10,9	10,9	8,7	10,3	12,3	12,9	14,7	13,3	17,6	13,6
De més de 3 a 6 h	21,4	22,4	21,8	21,8	19,3	24,2	19,7	21,0	18,5	20,8
De més de 6 a 10 h	7,8	11,0	8,9	9,1	4,4	6,1	4,4	4,9	3,0	4,8
Més de 10 hores	0,9	2,1	1,2	1,3	0,6	0,4	0,3	0,5	0,6	0,4
NS/NC	1,3	0,6	1,4	1,1	3,8	1,6	1,2	2,3	1,8	2,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	2:25	2:49	2:31	2:34	2:09	2:22	2:04	2:11	1:58	2:10

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.2.2. La distribució de les tasques familiars domèstiques

La distribució de les tasques familiars i domèstiques explica les diferències socials en els temps de dedicació. Les dones són majoritàriament les principals encarregades de gairebé totes les tasques.

S'evidencia un canvi estructural que assenyalava que les dones tendeixen a assumir cada vegada menys les tasques de manera exclusiva a canvi d'una major distribució entre els membres de la llar, alhora que s'incrementa la contractació de personal remunerat.

La cura dels menors és una tasca fonamentalment femenina o compartida entre els dos membres de la parella principal. Per contra, la cura d'altres persones dependents és una de les responsabilitats més equidistribuïdes entre els membres de la llar, tot i que la principal encarregada segueix sent la dona.

Com s'expliquen aquestes diferències en la dedicació a les tasques familiars i domèstiques? Doncs en gran mesura per una distribució desigual de les tasques, de la participació i de la responsabilitat en l'àmbit domèstic.

Atenent a la distribució de les tasques de la llar, s'observa que les dones prenen majoritàriament la responsabilitat en la realització de les tasques domèstiques. De fet, hi ha tasques eminentment femenines (entenent per femenines el fet que la realització recau majoritàriament en les dones) i d'altres de compartides. En cap cas, excepte en les reparacions generals de l'habitatge, trobem una tasca de la qual els homes s'ocupin de forma majoritària, ni tan sols de forma equidistribuïda.

Les tasques que assumeix en major grau la persona principal femenina, gairebé de forma exclusiva, són el rentat i cura de la roba i cuinar. En set de cada deu casos la responsabilitat correspon a la persona principal femenina.

El rentat i cura de la roba és una tasca que realitza la persona principal femenina en un 72,3% dels casos mentre que la persona principal masculina declara fer-ho en un 2,7%. És destacable el percentatge que declara que ho fan fonamentalment altres persones de la llar (9,5%). El paper dels professionals és força baix en el conjunt de Barcelona (7,6%).

Taula I.2.9. Persona encarregada del rentat i cura de la roba. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Persona principal masculina	1,5	2,0	2,7	2,7
Persona principal femenina	80,9	78,0	77,9	72,3
Ambdues conjuntament	2,1	5,5	4,8	7,1
Altres persones de la llar ²²	15,4	8,4	8,1	9,5
Persona de fora de la llar no remunerada	-	-	1,0	0,6
Persona remunerada	-	6,1	5,5	7,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

²² Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar. Els anys 1985 i 1990 inclouen la resta de categories de resposta.

Pel que fa a l'activitat de cuinar, la persona principal femenina se n'ocupa de forma exclusiva en un 71,7% dels casos. La distribució d'aquesta activitat entre els diferents membres de la llar és força similar a la comentada per al rentat i cura de la roba tot i que s'aprecia una major presència de la persona principal masculina així com una major coresponsabilitat entre les dues persones principals.

Taula I.2.10. Persona encarregada de cuinar. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Persona principal masculina	4,6	5,4
Persona principal femenina	76,0	71,7
Ambdues conjuntament	8,0	10,3
Altres persones de la llar ²³	8,2	9,7
Persona de fora de la llar no remunerada	1,3	0,5
Persona remunerada	1,9	2,1
NS/NC	0,0	0,2
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Pel que fa a les tasques de neteja de la cuina, neteja i manteniment de la casa i compra d'aliments, la persona encarregada segueix sent en major mesura la persona principal femenina tot i que amb percentatges inferiors que ens els casos anteriors: 62%, 58,3% i 57,4% respectivament. Aquesta menor presència no es veu compensada per la responsabilitat exclusiva per part de la persona principal masculina, sinó per una major implicació conjunta per part de les dues persones principals així com una major dedicació d'altres persones de la llar i de persones remunerades. L'activitat en què relativament més pes té la persona principal masculina i que en major mesura es comparteix és la compra d'aliments, de la qual en un 7,4% dels casos s'encarrega la persona principal masculina i en un 22,2% dels casos ambdós conjuntament. La neteja de la cuina és una de les tasques on més s'impliquen altres persones de la llar en la mesura que se n'encarreguen en un 13,1% dels casos, mentre que en un 12,6% es realitza conjuntament. Finalment, la neteja i manteniment de la llar és compartida en un 11% dels casos i és la tasca que més es confia al personal remunerat (15,6%).

Taula I.2.11. Persona encarregada de netejar la cuina. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Persona principal masculina	4,1	5,0
Persona principal femenina	68,2	62,3
Ambdues conjuntament	8,6	12,6
Altres persones de la llar ²⁴	12,7	13,1
Persona de fora de la llar no remunerada	1,3	0,4
Persona remunerada	5,1	6,4
NS/NC	0,0	0,1
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

^{23/24} Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar. Els anys 1985 i 1990 inclouen la resta de categories de resposta.

Taula I.2.12. Persona encarregada de la neteja i el manteniment de la casa. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Persona principal masculina	2,5	2,6
Persona principal femenina	63,4	58,3
Ambdues conjuntament	9,1	11,4
Altres persones de la llar ²⁵	12,2	11,3
Persona de fora de la llar no remunerada	1,0	0,7
Persona remunerada	11,8	15,6
NS/NC	0,0	0,1
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.2.13. Persona encarregada de la compra d'aliments. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Persona principal masculina	-	4,9	5,9	7,4
Persona principal femenina	-	70,0	63,1	57,4
Ambdues conjuntament	-	16,0	18,8	22,2
Altres persones de la llar ²⁶	-	7,7	10,0	10,7
Persona de fora de la llar no remunerada	-	-	1,1	0,7
Persona remunerada	-	28,5	36,9	34,2
NS/NC	-	1,4	1,1	1,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'activitat que encapçala la persona principal masculina com a principal encarregat és la qüestió de les reparacions generals de l'habitatge que són feina exclusiva d'ells en un 43,0% dels casos. Aquesta feina es comparteix en un 34,2% amb professionals remunerats.

Taula I.2.14. Persona encarregada de les reparacions generals de l'habitatge. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Persona principal masculina	49,3	47,2	43,5	43,0
Persona principal femenina	18,4	9,6	9,0	9,8
Ambdues conjuntament	5,9	6,3	3,6	4,4
Altres persones de la llar ²⁷	25,6	8,4	5,1	6,4
Persona de fora de la llar no remunerada	-	-	1,7	2,1
Persona remunerada	-	28,5	36,9	34,2
NS/NC	0,8	0,0	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

^{25/26/27} Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar. Els anys 1985 i 1990 inclouen la resta de categories de resposta.

Finalment, la tasca que està més equidistribuïda entre les persones principals de la llar és l'administració dels diners. Tot i que gairebé en la meitat dels casos l'encarregada és la persona principal femenina (48, %), aquesta tasca s'assumeix en gran mesura de manera conjunta entre les dues persones principals de la llar (31,2%) i també de forma exclusiva per part de la persona principal masculina (13,6%).

Taula I.2.15. Persona encarregada l'administració dels diners. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Persona principal masculina	11,9	12,5	12,2	13,6
Persona principal femenina	52,8	48,5	48,3	48,3
Ambdues conjuntament	29,2	34,5	35,0	31,2
Altres persones de la llar ²⁸	4,8	4,3	3,6	6,1
Persona de fora de la llar no remunerada	-	-	0,6	0,2
Persona remunerada	-	0,1	0,1	0,3
NS/NC	1,2	0,0	0,2	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La comparació amb altres anys permet copsar un canvi que probablement es podria qualificar d'estructural, però que es produeix a un ritme força lent. És evident que la situació de 1985/1990 és diferent a la de l'any 2000 tot i que els canvis són tímids. Mentre que al principi del període les tasques de la llar (a excepció de les de reparació i en menor mesura les compres d'aliments) les portava de forma gairebé exclusiva la persona principal femenina, l'any 2000 les tasques queden relativament més distribuïdes entre els diferents membres de llar i de fora que l'any 1985/1990, tot i que la persona principal femenina segueix sent la principal encarregada de la majoria de les tasques amb diferències prou significatives.

Què ha passat en aquests anys? Tot i que les dones segueixen ocupant-se en gran mesura de la majoria de tasques, en aquests quinze anys la persona principal femenina ha anat disminuint la seva presència de forma exclusiva en totes les tasques de la llar. Aquesta disminució s'ha vist compensada no tant per un increment de la presència de forma exclusiva de la persona principal masculina, que amb l'excepció de la compra d'aliments ha experimentat un increment residual, sinó per una major implicació conjunta amb la persona principal masculina, amb els altres membres de la llar i, fins i tot, amb personal extern remunerat. En definitiva, les dones més que deixar d'encarregar-se de les feines domèstiques han tendit a compartir-les amb els altres membres de la llar i a assumir en major mesura responsabilitats compartides. També s'ha de destacar que, en gairebé tots els casos, creix la tendència a contractar personal extern.

Pel que fa a la cura dels menors, es pot dir que aquesta és una tasca fonamentalment femenina i compartida però mai exclusiva de la persona principal masculina. Les mares declaren fer-se càrrec dels menors de deu anys en un 46,9% dels casos, mentre que els pares ho fan en un 1,9%. El 35,4% declara que aquesta és una tasca compartida entre el pare i la mare. Altres persones de la llar se n'ocupen en un 3,1% dels casos, mentre que un 5,3% ho fan persones de fora de la llar. L'evolució al llarg dels anys apunta, però, a un canvi de tendència en què el pes exclusiu de les mares disminueix en favor d'una responsabilitat compartida.

²⁸ Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar. Els anys 1985 i 1990 inclouen la resta de categories de resposta.

Així mateix, el paper d'altres familiars de la llar com a principals encarregats dels menors de deu anys disminueix en gairebé cinc punts percentuals. El que no canvia és el paper dels pares, que s'hi dediquen exclusivament de forma residual i amb el mateix percentatge que quinze anys enrere.

Taula I.2.16. Persona que es fa càrrec principalment dels nens menors de 10 anys. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Mare	69,3	55,0	56,7	47,7
Pare	1,8	1,8	3,7	1,7
Ambdós conjuntament	20,8	29,9	33,2	35,9
Altres familiars de la llar ²⁹	8,0	12,9	5,5	3,1
Altres familiars de fora de la llar ³⁰	-	-	-	5,2
NS/NC	0,2	0,5	1,0	6,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per les llars amb nens petits (menors de 10 anys).
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Seguint amb la qüestió de la cura de les persones dependents, i ara per al cas de l'atenció als membres de la llar ancians, malalts i/o discapacitats, tot i que en la meitat dels casos és una tasca exclusiva de la persona principal femenina, aquesta és una qüestió que es distribueix en major mesura amb la resta de membres de la llar: en un 8,9% dels casos l'encarregat és fonamentalment la persona principal masculina, mentre que en un 14,8% ho són ambdós conjuntament i en un 20,3% altres persones de la llar. La persona remunerada com a principal responsable és un opció gairebé residual i només representa l'1,3% dels casos.

Taula I.2.17. Persona que es fa càrrec principalment dels membres de la llar ancians, malalts i/o discapacitats. Barcelona, 2000

	2000
Persona principal masculina	8,9
Persona principal femenina	50,0
Ambdues conjuntament	14,8
Altres persones de la llar ³¹	20,3
Persona de fora de la llar no remunerada	1,3
Persona remunerada	3,4
NS/NC	1,3
Total	100,0

Submostra formada per les llars amb ancians, malalts i/o discapacitats.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Els serveis remunerats poden ser un dels motius d'una menor dedicació. En el conjunt de Barcelona l'opció de tenir servei domèstic interí és molt minoritària (només un 1,6% dels barcelonins declara tenir-ne) i gairebé no ha variat en aquests anys, mentre que el servei domèstic per hores, és una opció que va tenint cada vegada més presència fins a arribar al 25% dels casos l'any 2000.

²⁹ Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres familiars de la llar, així com quan és compartida pel pare o per la mare amb altres persones de la llar. Els anys 1985 i 1990 inclouen la resta de categories de resposta.

³⁰ L'any 1995 només es preguntava amb relació als familiars residents a la llar.

³¹ Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar quan és compartida per la persona principal masculina.

El fet de disposar o no de servei domèstic s'explica en gran mesura per les característiques del cap de família. Per edats, aquesta és una opció gairebé no contemplada per part dels més joves (menys de vint-i-cinc anys), però en canvi va guanyant presència entre les llars en què el cap de família es troba entre els vint-i-cinc i els cinquanta-quatre anys. El percentatge disminueix lleugerament entre les llars amb caps de família més grans. D'altra banda, els estudis acabats del cap de família marquen importants diferències. A mesura que es tenen més estudis hi ha una major presència de servei domèstic per hores, que passa del 8,6% dels casos de llars en què el cap de família no té estudis fins al 51,7% dels casos d'aquells que tenen estudis universitaris.

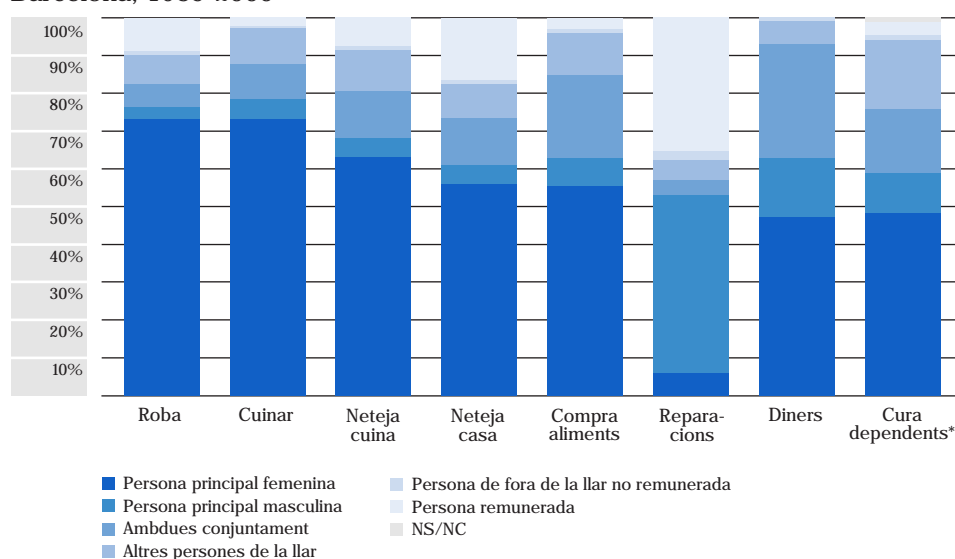
La situació laboral també marca diferències: els que tenen servei domèstic en una proporció més alta són els ocupats (29,1%) i els que en tenen menys els aturats (2,8%). Destaca el percentatge de casos en què el cap de família és jubilat o mestressa de casa i disposa de servei domèstic: 21,7% i 16,7% respectivament. Finalment, per categoria professional també s'observen diferències: com més alta és la categoria en més casos es té servei (un 53,8% dels casos en què el cap de família és de categoria professional alta, un 27,4% mitjana i un 8,1% baixa).³²

Taula I.2.18. Serveis remunerats presents a les llars on viuen les persones entrevistades. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Servei interí (no es queda a dormir)	1,2	2,6	2,1	1,6
Servei per hores	20,0	21,7	20,0	25,0
Cangur per als nens	-	-	1,4	1,4
Personal per a la cura de malalts o persones grans	-	-	-	0,7
Professor particular	-	1,9	3,0	1,8

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic I.2.5. Persona encarregada de la realització de tasques domèstiques i familiars. Barcelona, 1985-2000

* S'inclouen les persones ancianes, malaltes i/o discapacitades.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

³² Vegeu taules A.I.2.1 a A.I.2.5.

1.2.3. La freqüència de les compres d'aliments

Majoritàriament els barcelonins compren els aliments de la llar entre una i tres vegades la setmana. S'aprecia un canvi de tendència cap a la disminució de la freqüència de les compres, fet relacionat amb el procés de reducció de temps dedicat a les tasques familiars domèstiques.

Per tancar l'anàlisi de l'ús que els barcelonins fan del temps per a les tasques de reproducció, s'introdueix l'element de la realització de les compres d'aliments. Si bé no es disposa del temps específic dedicat a aquesta activitat, amb el supòsit que s'inclou en el temps global que declaren els entrevistats a les tasques de llar, es pot copsar la dinàmica dels barcelonins en aquest àmbit a partir de la freqüència de realització i dels hàbits seguits en el desenvolupament d'aquesta activitat.

L'any 2000, els barcelonins majoritàriament compren els aliments de la llar entre una i tres vegades la setmana: un 32,3% declara comprar cada dos o tres dies i un 45,4% ho fa una vegada la setmana. El percentatge de persones que compren cada dia és del 12,9%. Respecte a 1990, amb caràcter general, s'aprecia una tendència a comprar amb menys freqüència setmanal, fet que apunta a un canvi de pautes de consum en aquest àmbit i d'organització del temps. Mentre que el 1990 un 47,4% realitzava les compres cada dia o bé cada dos o tres dies, l'any 2000 aquest percentatge disminueix fins al 45,2%. Aquest fet, tot i que es produeix a partir d'un percentatge relativament petit, es pot estar emmarcant en la tendència general de dedicar menys hores a les tasques de la llar.

Taula I.2.19. Periodicitat en la compra principal d'aliments a la llar. Barcelona, 1990-2000

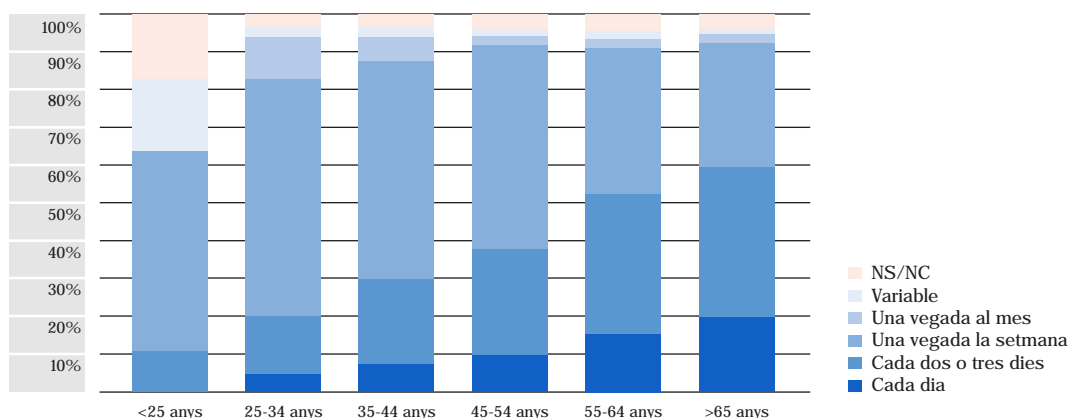
	1990	1995	2000
Cada dia	-	17,0	12,9
Cada dos o tres dies ³³	47,4	27,7	32,3
Una vegada la setmana	47,6	46,2	45,4
Una o dues vegades al mes	2,7	6,1	3,8
Sense periodicitat fixa	1,7	2,2	1,9
NS/NC	0,6	0,9	3,7
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Per característiques sociodemogràfiques, s'aprecien en primer lloc, poques diferències en les dinàmiques quan es tracta d'homes i de dones. En un altre ordre de coses, cal recordar, com s'ha vist més amunt, que, tot i ser una tasca en què la persona principal femenina pren la responsabilitat en la majoria dels casos, aquesta és una de les tasques que més assumeixen de forma exclusiva els homes i també de forma compartida. Per edats, s'observa que com més jove és la població més es concentren les compres i menys temps hi dediquen (majoritàriament una vegada la setmana i fins i tot una al mes). Les pautes dels més grans són diferents i s'articulen a partir d'una major freqüència. Per nivell d'estudis, els universitaris són els que concentren més les compres a diferència dels que declaren estudis més baixos que tendeixen a comprar amb més freqüència. La categoria professional segueix una lògica molt similar.

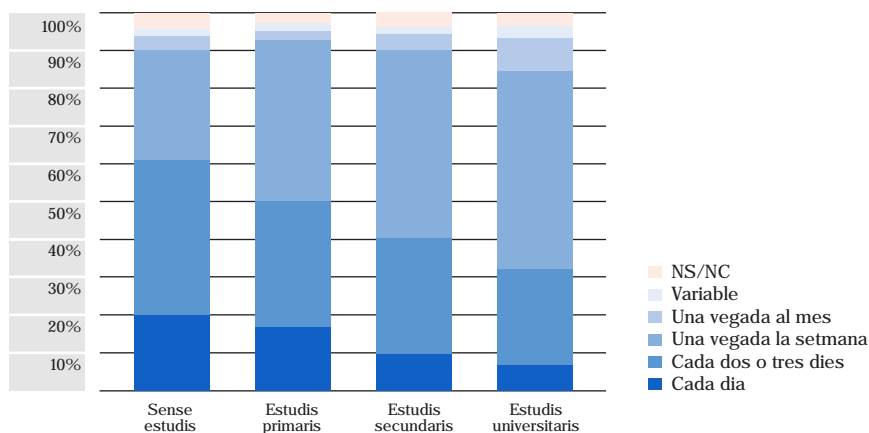
³³ L'any 1990 aquesta categoria inclou l'anterior.

Gràfic I.2.6. Periodicitat en la compra principal d'aliments segons l'edat del cap de família de llar. Barcelona, 2000

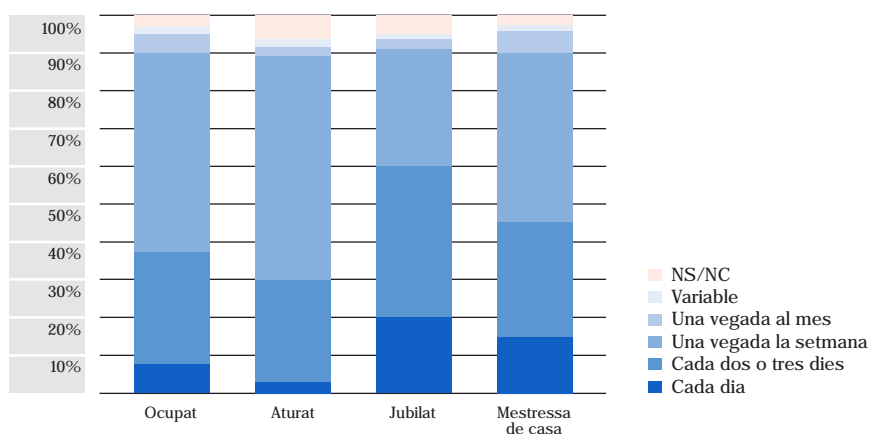
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic I.2.7. Periodicitat en la compra principal d'aliments segons els estudis del cap de família de la llar. Barcelona, 2000

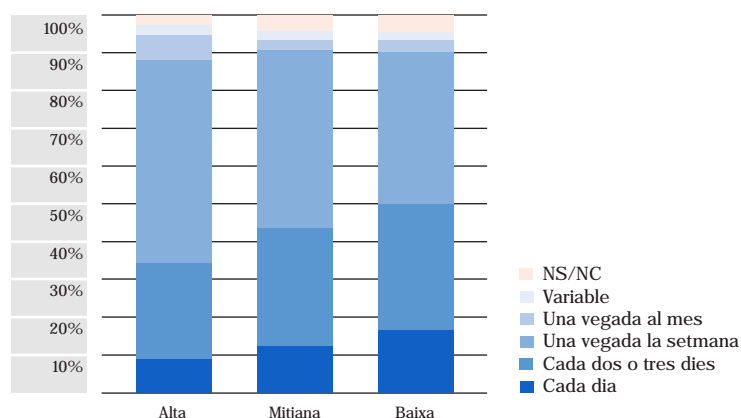
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic I.2.8. Periodicitat en la compra principal d'aliments segons la situació laboral del cap de família de la llar. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic I.2.9. Periodicitat en la compra principal d'aliments segons la categoria professional de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.2.4. El treball familiar domèstic als districtes de la ciutat

Nou Barris, l'Eixample i Gràcia són els districtes on es dedica més temps al treball familiar domèstic.

Per contra, Sarrià-Sant Gervasi i les Corts són aquells on s'hi dediquen menys hores en part perquè són els territoris on es disposa en major mesura de personal remunerat.

Entre districtes es detecten diferències significatives quant a hores dedicades al treball domèstic que reflecteixen, en gran part, des d'un punt de vista territorial el que s'ha vist més amunt des d'un punt de vista sociodemogràfic. D'aquesta manera, les semblances i les diferències entre els districtes cal entendre-les en funció dels seus veïns.

Els districtes on es dedica un major nombre mitjà d'hores a les tasques de la llar són Nou Barris, l'Eixample i Gràcia, que se situen per sobre de la mitjana de la ciutat. A l'extrem contrari, aquells districtes on els entrevistats dediquen menys temps a les tasques de la llar són els de Sarrià-Sant Gervasi i les Corts. Precisament aquests dos districtes són els que tenen més ajut professional remunerat.

Taula I.2.20. Hores diàries que les persones entrevistades dediquen a les tasques de la llar. Districtes de Barcelona, 2000

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Cap hora	15,2	11,7	17,3	16,7	15,2	7,6	15,3	8,9	7,6	11,2	12,5
Una o menys	21,9	28,7	24,8	32,5	35,7	32,6	26,4	28,4	36,2	32,0	29,8
D'1 h a 2 h	18,1	19,2	19,9	21,1	9,9	18,8	14,9	14,4	15,1	20,1	17,3
De 2 h a 3 h	21,9	11,1	11,5	10,5	11,7	9,0	11,9	13,6	10,8	13,3	12,3
De 3 h a 6 h	14,3	18,9	17,3	9,6	19,9	20,1	20,4	25,8	26,5	15,8	19,3
De 6 h a 10 h	1,9	6,3	2,7	2,6	4,1	4,9	5,1	7,2	2,2	4,0	4,4
Més de 10 h	1,9	1,2	0,9	0,0	0,0	0,7	0,0	0,4	0,0	1,1	0,6
NS/NC	4,8	3,0	5,8	7,0	3,5	6,3	6,0	1,3	1,6	2,5	3,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	2:05	2:23	1:59	1:29	1:53	2:16	2:07	2:34	2:08	2:06	2:09

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La presència de serveis domèstics remunerats a les llars és la variable que presenta pautes més clarament diferencials. Efectivament, a Sarrià-Sant Gervasi i a les Corts és on més es dona la presència d'aquests serveis: en un 62,4% i en un 5,9% dels casos a Sarrià-Sant Gervasi es disposa de servei domèstic per hores i interí, respectivament, mentre que en el cas de les Corts, aquests percentatges són del 39,8% i el 9,7%, respectivament. L'Eixample és el tercer districte amb un major percentatge de servei domèstic per hores amb un 41,9% dels casos. El segueixen a distància Gràcia, Sant Andreu i Ciutat Vella. Nou Barris és el districte amb una presència més baixa d'aquest servei (9,7%).

Taula I.2.21. Serveis remunerats presents a les llars on viuen les persones entrevistades. Districtes de Barcelona, 2000

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Servei domèstic interí (no es queda a dormir)	0,0	1,8	0,0	9,7	5,9	2,1	0,0	0,8	0,0	0,4	1,6
Servei domèstic a hores	16,2	41,9	15,9	39,8	62,4	27,8	13,9	9,7	17,7	12,6	25,0
Cangur per als nens	1,0	2,1	0,9	4,4	1,2	3,5	0,4	0,0	0,5	1,8	1,4
Personal per a la cura de malalts o persones grans	4,8	0,3	0,0	1,8	1,8	0,0	0,8	0,0	0,0	0,4	0,7
Professor particular	2,4	2,4	1,1	2,0	4,5	0,9	1,5	1,3	0,8	1,7	1,8

Percentatges referits al total de la població de cada àmbit territorial

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.3. El temps lliure i de lleure

Aquest capítol analitza els hàbits i usos del temps dels barcelonins amb relació al temps lliure i el temps de lleure, epígraf en què es recullen quatre tipus de temps que fan referència a activitats no necessàriament coincidents que, a més, a l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població es mesuren de forma diferent:

- En primer lloc, s'analitza el temps dedicat a les activitats de lleure. L'aproximació a aquests usos del temps es fa a partir de la freqüència de realització d'aquestes activitats.
- En segon lloc es presenta la percepció que tenen els residents a la ciutat de la disponibilitat personal de temps lliure i les variacions que experimenta aquesta percepció entre els diferents grups socials.
- En tercer lloc, s'analitza el temps de descans de la població. A partir de l'enquesta es pot determinar no només quantes hores dormen els barcelonins, sinó també a quina hora es lleven, a quina hora van a dormir i determinar en quin moment inicien i finalitzen la seva jornada.
- Finalment, s'analitza el temps de vacances de què disposa la població.

Allò que tenen en comú aquests temps és que, grosso modo, són els temps que es dediquen a les activitats no obligades ni per al treball mercantil ni per al familiar domèstic. Ara bé, com es veurà al capítol corresponent, aquests temps es poden omplir d'una gran varietat de continguts i fins i tot de no-continguts. Aquest fet determina un ús del temps força diferent per part dels barcelonins. La fina frontera entre el temps de lleure (aquell temps en què es realitzen activitats de lleure), el temps lliure (aquell temps en què no es realitzen activitats obligades en sentit ampli, fins i tot de lleure i que resta per a la persona) i el temps buit (aquell temps no omplert per res) troba definició a partir del contingut que els diferents grups socials li atorguen. Com es veurà, les característiques de les persones, i especialment les vinculades al cicle de vida, condicionen usos i percepcions d'aquests temps de lleure i lliure força diferents.

1.3.1. El temps per al lleure: activitats i ús de l'espai

El temps de lleure dels barcelonins s'omple, cada vegada més, d'un major nombre d'activitats tant dins com fora de la llar.

En general, el factor que determina majors diferències és l'edat ja que les persones més joves són les que realitzen més activitats, sobretot fora de casa.

Les activitats de lleure: dins i fora de la llar

Els barcelonins realitzen cada vegada més activitats de lleure tant dins com fora de la llar. Atenent en primer lloc a les que es porten a terme a la llar s'observa un augment del nombre d'activitats que es realitzen a llar respecte a 1995. Si bé el més habitual entre els barcelonins és realitzar entre una i tres activitats de lleure a la llar tant l'any 1995 com l'any 2000 s'observa una distribució d'intensitats una mica diferent: mentre que l'any 1995 els residents a la ciutat que realitzaven aquest nombre d'activitats era un 94,6% (un 43,3% eren persones que en realitzaven només una i un 38,9% les persones que en realitzaven dues), l'any 2000 el percentatge es redueix al 87,5% a favor d'un major nombre d'activitats. En definitiva, en aquests cinc anys disminueix el percentatge de barcelonins que declaren no realitzar cap activitat i també els que en realitzen poques (una o dues) a favor dels que en realitzen més (de tres fins a cinc) i que representen un terç de la població resident a Barcelona.

Taula I.3.1. Nombre d'activitats de lleure realitzades dins de la llar per les persones entrevistades. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Cap	3,2	1,3
Una	43,3	32,0
Dues	38,9	34,5
Tres	12,4	21,0
Quatre	1,9	7,6
Cinc	0,3	3,0
NS/NC	0,1	0,7
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Amb tot, el nombre mitjà d'activitats de lleure que es realitzen a la llar l'any 2000 és de 2,1. La intensitat d'aquestes activitats no és homogènia entre la població. En aquest cas ni el sexe ni l'edat no expliquen comportaments diferents: homes i dones declaren un mitjana idèntica (2,1 en els dos casos) així com els diferents grups d'edat mostren poques diferències. Més evidents, en canvi, resulten els hàbits diferents si es té en compte l'estatus social de la població: nivell d'estudis, situació laboral i categoria professional. Mentre la situació laboral dels barcelonins explica poques diferències, el nivell d'estudis i la categoria professional posen en relleu hàbits força diferents que es poden resumir assenyalant que com més alts són el nivell d'estudis i la categoria professional, més activitats d'oci es realitzen dins la llar.³⁴

Una cosa semblant succeeix amb les activitats que es realitzen fora de la llar. La majoria de residents a la ciutat en realitzen entre una i tres (87,8%). Respecte a l'any 1995 la pauta segueix la mateixa lògica que en el cas anterior però amb diferent intensitat: mentre que l'any 1995 el més habitual entre els barcelonins era realitzar-ne entre una i dues (85,3%), l'any 2000 disminueix el percentatge de persones que realitzen un menor nombre d'activitats a favor dels que en realitzen més.

Taula I.3.2. Nombre d'activitats de lleure realitzades fora de la llar per les persones entrevistades. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Cap	5,4	3,2
Una	57,5	43,0
Dues	27,8	29,2
Tres	7,3	15,6
Quatre	1,6	6,4
Cinc	0,2	2,0
NS/NC	0,2	0,7
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La mitjana d'activitats fora de la llar per al conjunt de la ciutat l'any 2000 és d'1,8. Aquesta xifra mostra que els hàbits de la població són, en termes generals, els de realitzar en major mesura activitats de lleure dins de la llar. L'anàlisi per grups revela les mateixes dinàmiques que en el cas del lleure dins la llar tot i que també varia en funció de les edats.

³⁴ Vegeu taula AI.3.3. de l'annex.

Homes i dones tampoc presenten ara divergències: ambdós declaren realitzar una mitjana d'1,8 i 1,9 d'activitats de lleure fora de la llar respectivament. Per edats, en canvi, apareixen comportaments força diferenciats tot i que, sintèticament, a mesura que augmenta l'edat, disminueixen les activitats de lleure que es realitzen fora de la llar. Els més actius en aquest sentit són els joves menors de vint-i-cinc anys (2,4 activitats) i els menys actius són els majors de seixanta-quatre anys (1,5). Els estudis determinen la mateixa intensitat i lògica d'hàbits diferencials que en el cas anterior. També ho fa la situació laboral de l'entrevistat tot i que en aquest cas les diferències d'intensitat entre els ocupats (2,0) i els aturats (1,8) i inactius (1,7) són més grans.

El temps de lleure a la llar

Les activitats que realitzen més els barcelonins en el seu temps de lleure a la llar són veure la televisió o el vídeo (ho fan un 56,9% dels entrevistats), llegir (52,2%) i escoltar música (21,1%). Les altres activitats són assenyalades en menor mesura probablement pel caràcter més específic que presenten. Es tracta de fer labors (13,4%) i jugar a l'ordinador, a la consola o navegar per internet (11,9%).

Entre el 1995 i el 2000 s'aprecien certs canvis tant en el tipus d'activitats que es realitzen com en la intensitat amb què es fan. Així, l'any 1995 veure la televisió o el vídeo i llegir seguien sent les activitats que realitzaven en major mesura els barcelonins dins de la llar però, d'una banda, la intensitat era menor en ambdós casos i de l'altra, l'activitat majoritària en aquest cas era la de llegir. En aquest període destaca l'increment de la intensitat de la taxa de la població que dedica una part del seu temps de lleure a jugar amb l'ordinador, la consola i/o navegar per internet.

Taula I.3.3. Taxes de les activitats de lleure realitzades dins de la llar per les persones entrevistades.³⁵ Barcelona, 1995-2000

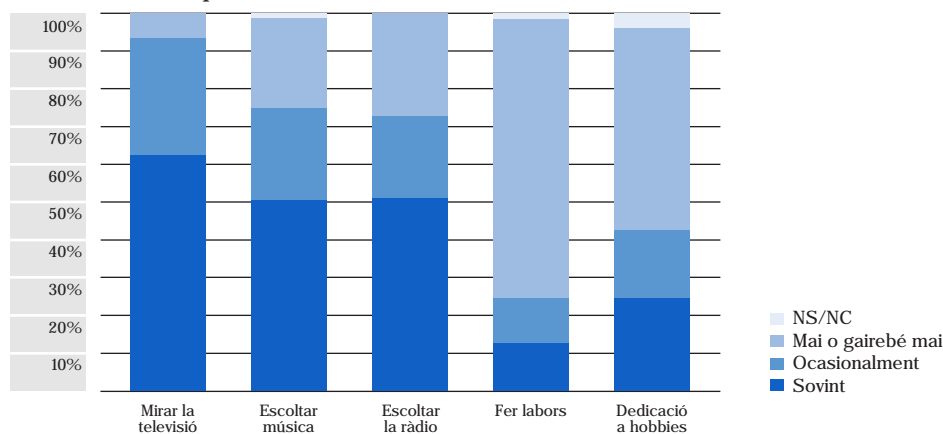
	1995	2000
Veure TV o vídeo	44,3	56,9
Llegir	48,3	52,2
Escoltar música	15,1	21,1
Fer labors	13,7	13,4
Fer repòs	5,8	8,3
Jugar amb l'ordinador/Internet/Consola	2,9	11,9
Escoltar la ràdio	3,4	7,5
Fer feines de la llar	5,4	5,1
Jugar amb els nens	4,1	4,1
Practicar hobbies	5,2	4,7
Estar o parlar amb la família	2,4	4,2
Tenir cura de les plantes	1,4	2,3
Fer activitats artístiques	2,5	4,1
Estudiar	7,0	4,1
Fer bricolatge/reparacions	1,4	2,5
Rebre visites	7,0	4,1
Tenir cura del cos	1,4	2,5

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

³⁵ Pregunta oberta: no s'ha suggerit cap activitat a les persones entrevistades. S'han donat fins a cinc possibilitats de resposta a cada persona entrevistada: aquests percentatges es refereixen al total de respostes facilitades per la població de cada àmbit territorial.

Una aproximació al temps que els barcelonins dediquen a aquestes activitats de lleure es troba a partir de la freqüència amb què es realitzen. Com s'observa al gràfic I.3.1, i seguint amb el que ja s'havia vist, la televisió s'ha convertit en la principal activitat d'oci dins de la llar i és que veure-la sovint és precisament el que fan un major nombre de barcelonins (63,4%) mentre que un 28,9% ho fa ocasionalment. Escoltar la ràdio i escoltar música són activitats que també es realitzen sovint (51,0% i 51,4% respectivament). Per contra, fer labors i dedicar-se als hobbies són activitats menys freqüents i més esporàdiques per a una gran part de la població.

Gràfic I.3.1. Freqüència de realització d'activitats de lleure dins de la llar, 2000 ³⁶

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

El temps de lleure fora de la llar

L'anàlisi de les taxes de les activitats de lleure fora de la llar indiquen que l'any 2000 l'activitat que realitza un major nombre de la població és passejar (56,3%). Amb un percentatge menor la segueixen les activitats d'anar al cinema (21,7%), xerrar o anar amb amics o el xicot/a (20,1%) i practicar l'esport (15,4%) i anar de compres (14,1%). Respecte a 1995 s'observa una major tendència a anar al cinema, al teatre i a museus i exposicions així com anar a comprar i a restaurants. El gràfic que segueix indica la freqüència amb què es realitzen aquestes activitats. A grans trets, aquelles activitats que es fan més sovint coincideixen amb les que impliquen un major nombre de barcelonins. Es tracta d'anar a la platja (un 42,2% ho fa sovint en temporada i un 19,5% ho fa ocasionalment), d'anar a restaurants (un 16,0% ho fa sovint i un 40,6% ocasionalment) i anar al cinema (un 19,9% ho fa sovint mentre que un 26,9% ho fa ocasionalment). D'altra banda, hi ha altres activitats que ocupen el temps dels residents a Barcelona en poques ocasions. És el cas d'anar al teatre, a museus i exposicions, a discoteques, bars i pubs i d'excursió.

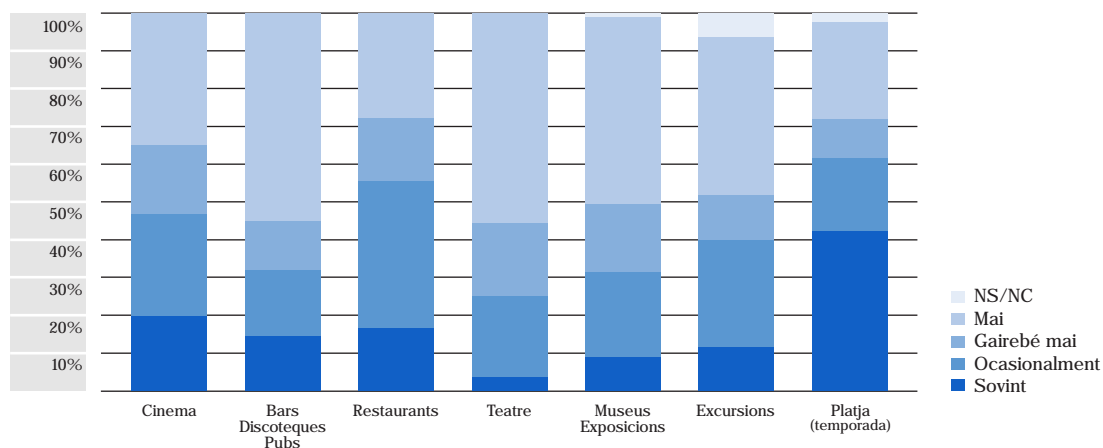
³⁶ Aquesta pregunta s'ha realitzat a totes les persones entrevistades, independentment de les activitats de lleure que hagin mencionat a la pregunta oberta sobre les activitats de lleure que realitzen dins de casa.

Taula I.3.4. Taxes de les activitats de lleure realitzades fora de la llar per les persones entrevistades.³⁷ Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Passejar/voltar	50,3	56,3
Xerrar o anar amb amics o el xicot/a	10,2	20,1
Anar al cinema	11,6	21,7
Practicar esport	14,3	15,4
Anar de compres	8,8	14,1
Anar a bars/discoteques	9,9	9,5
Fer excursions	9,1	6,7
Anar a restaurants	2,3	6,8
Anar de visita	5,6	5,3
Fer activitats amb els nens i la família	2,4	3,2
Anar al teatre	3,2	4,9
Anar a museus o exposicions	3,6	4,3
Practicar hobbies	2,1	2,2
Anar al centre cívic	0,8	1,6
Anar al casal d'avis	0,9	1,1
Assistir a espectacles	1,1	0,8

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic I.3.2. Freqüència de realització d'activitats de lleure fora de la llar. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La pràctica de l'esport com una activitat de lleure

La pràctica d'esport és una activitat considerada de lleure que és present en les jornades de gairebé un terç dels barcelonins (29,3%), percentatge que s'ha mantingut estable des de 1985.

³⁷ Pregunta oberta: no s'ha suggerit cap activitat a les persones entrevistades. S'han donat fins a cinc possibilitats de resposta a cada persona entrevistada: aquests percentatges es refereixen al total de respostes facilitades per la població de cada àmbit territorial.

Taula I.3.5. Pràctica d'algun esport per part de les persones entrevistades. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Sí	28,3	27,2	29,3	29,3
No	71,7	72,8	70,7	70,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Una estimació del temps que els barcelonins dediquen a aquestes activitats es troba a partir de la freqüència setmanal en què practiquen activitats esportives. L'any 2000, més de la meitat (54,8%) practiquen esport entre una i dues vegades la setmana, un 15,9% ho fa tres vegades per setmana i un 18,5% més de tres. El percentatge de barcelonins que practiquen l'esport menys d'un cop per setmana resulta del 9,9%, percentatge molt menor que l'any 1985 a favor d'una major freqüència de realització entre una i dues vegades la setmana.

Taula I.3.6. Freqüència setmanal de la pràctica esportiva. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Menys d'una vegada/set.	16,3	18,7	6,9	9,9
Una vegada/set.*	49,5	25,9	24,0	6,8
Dues vegades/set.	-	20,7	27,2	28,0
Tres vegades/set.*	34,1	16,0	16,9	15,9
Més de tres vegades/set.	-	18,2	24,3	18,5
NS/NC	0,1	0,5	0,7	0,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població que practica algun esport

* L'any 1985 aquesta categoria inclou la següent.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.3.2. La disponibilitat de temps lliure

La majoria dels residents de la ciutat, el 65%, tenen la percepció de disposar de força temps lliure. Tanmateix, el percentatge de població que percep el temps lliure com escàs augmenta progressivament. L'any 2000, el 34% dels barcelonins declaraven tenir poc temps lliure.

Les circumstàncies vitals, sobretot l'edat, la situació laboral i l'estatus social condicionen la disponibilitat i la percepció del temps lliure. Les persones en edats compreses entre els vint-i-cinc i els quaranta-quatre anys declaren una major escassetat de temps lliure que la resta de població.

El temps que les persones tenen lliure és difícil de mesurar atès el diferent significat que es pot donar al concepte de temps lliure. Però tant o més rellevant que arribar a determinar quina és la quantitat real de temps lliure que tenen els barcelonins és conèixer quina és la percepció que en tenen. Aquesta informació valorativa permet una aproximació subjectiva a com els residents a Barcelona viuen el seu temps i com el perceben més enllà de l'àmbit estrictament de lleure. Aquest és un indicador indirecte de la satisfacció dels barcelonins amb el seu temps.

Una mica més d'un terç de la població resident a Barcelona declara tenir poc temps lliure (34,0%) mentre que un 65,0% considera tenir-ne entre bastant (35,1%) i molt (29,9%). Respecte a 1995 ha augmentat el percentatge de persones que consideren tenir poc temps lliure i disminueix el pes de les que consideren tenir-ne prou. En una escala de valoració de l'1 al 9, els barcelonins aprofiten amb un 4,9 de mitjana la seva disponibilitat de temps lliure³⁸. Un indicador complementari de com és d'important el temps lliure de la població i fins a quin punt suposa una prioritat és el percentatge d'ocupats que estan buscant feina amb l'expectativa que els suposi una major quantitat de temps lliure. L'any 2000 aquest percentatge és del 6,5% a Barcelona.³⁹

Taula I.3.7. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Poc	31,6	34,0
Bastant	34,4	5,1
Molt	34,0	29,9
NS/NC	0,1	1,0
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Com es veurà en el proper capítol, no tothom percep el seu temps de la mateixa manera i, com s'ha dit, aquest resulta un bon indicador subjectiu de la càrrega real de treball i d'activitats que té la població. Novament, la percepció que tenen els barcelonins de la disponibilitat de temps lliure canvia força en funció de les característiques dels entrevistats i de les seves circumstàncies vitals. Si bé per sexes les diferències són minses, resulten més significatives les diferents percepcions segons l'edat, els estudis acabats, la situació laboral i la categoria professional de l'entrevistat. Homes i dones tenen percepcions similars tot i que elles valoren de forma lleugerament inferior la seva disponibilitat de temps lliure (4,9 davant el 5,0 dels homes). Tanmateix, ambdós grups divergeixen en gran mesura en plantejar-se aquest aspecte com una prioritat a l'hora de trobar una nova feina: un 11,1% dels homes busca temps lliure com a prioritat davant d'altres elements envers el 2,4% de les dones.⁴⁰

Per edats s'aprecien diferències importants que són força coherents respecte a les anàlisis sectorials realitzades més amunt. Hi ha una gran diferència especialment a partir de l'edat de la jubilació. Aquells que declaren tenir menys temps lliure són els grups d'edat compresos entre els vint-i-cinc i els quaranta-quatre anys. Tots ells assenyalen tenir poc temps amb percentatges del 45,1% i el 54,6% i fan una valoració mitjana de la disponibilitat de temps del 3,8 i el 4,2 respectivament. Per contra, aquells que assenyalen tenir molt temps lliure són els de més de seixanta-cinc anys en la mesura que un 63,6% assenjala tenir-ne molt i un 23,1% bastant i fan una valoració mitjana de 6,9.⁴¹

Segons el nivell d'estudis també s'aprecien importants diferències que es poden resumir assenyalant que els barcelonins consideren tenir menys temps lliure a mesura que va augmentant el nivell d'estudis acabats. A la inversa, disminueix el percentatge de persones que consideren tenir-ne molt a mesura que augmenta el nivell d'estudis.⁴² Les mitjanes de valoració evidencien aquesta pauta: les persones sense estudis fan una valoració mitjana de 6,4 mentre que les persones amb estudis universitaris la fan de 4,3.

^{38/40/41/42} Vegeu taula AI.3.5 de l'annex.

³⁹ Vegeu taula AI.3.6 de l'annex.

Segons la situació laboral, també s'aprecien diferències importants i és que els ocupats, majoritàriament, assenyalen tenir poc temps lliure tot i que un percentatge important també considera tenir-ne bastant. La mitjana de valoració d'aquest col·lectiu és força baixa i equival a 3,8. Els aturats presenten visions força diferents de la disponibilitat de temps lliure ja que amb una mitjana de 5,3 presenten una distribució homogènia: al voltant del 30% consideren que en tenen poc, bastant i molt. Per la seva banda, els jubilats assenyalen tenir entre bastant i molt temps mentre que les mestresses de casa segueixen una distribució heterogènia similar a la dels aturats. No en va la mitjana de la valoració de disponibilitat de temps lliure per al col·lectiu d'inactius augmenta fins al 6,2.

Finalment, la categoria professional mostra unes diferències força coherents amb el del nivell d'estudis. A mesura que augmenta el nivell de la categoria professional també ho fa el percentatge de barcelonins que perceben tenir poc temps lliure.⁴³

La dinàmica de la ciutat és molt similar a la de la resta de la província, tot i que se situa entre els territoris on un major percentatge de població declara tenir poc temps disponible.

Per districtes, també s'aprecien importants diferències que es poden atribuir als perfils socials de cadascun d'ells. Com s'observa a la taula que segueix, aquells districtes en què en major mesura els seus residents declaren tenir poc temps són Horta-Guinardó, Sarrià-Sant Gervasi, Sant Martí, Gràcia i Sant Andreu. Per contra els que declaren tenir molt de temps són les Corts, Sants-Montjuïc, Nou Barris i Sarrià-Sant Gervasi.

Taula I.3.8. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure. Districtes de Barcelona, 2000

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S. Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Molt	38,1	29,0	35,1	36,8	31,2	20,1	24,5	33,8	26,5	28,4	29,9
Bastant	34,3	39,5	34,6	32,5	29,4	41,7	30,0	38,0	36,8	32,7	35,1
Poc	27,6	30,5	30,3	28,1	37,6	37,5	44,3	27,4	35,1	38,5	34,0
NS/NC	0,0	0,9	0,0	2,6	1,8	0,7	1,3	0,8	1,6	0,4	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.3.9. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Molt	34,0	30,3	27,9	31,1	29,9	29,5	27,8	29,1	35,7	29,6
Bastant	34,4	37,6	36,8	36,1	35,1	35,8	32,6	34,5	29,6	34,1
Poc	31,6	31,8	35,0	32,7	34,0	34,6	39,3	35,9	34,3	35,8
NS/NC	0,1	0,4	0,3	0,2	1,0	0,1	0,2	0,5	0,4	0,5
Total	(2.107)	(1.595)	(1.561)	(5.263)	(2.032)	(1.828)	(1.882)	(5.742)	(508)	(6.250)

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

⁴³ Vegeu taula AI.3.5 de l'annex i gràfics AI.3.1 a AI.3.5.

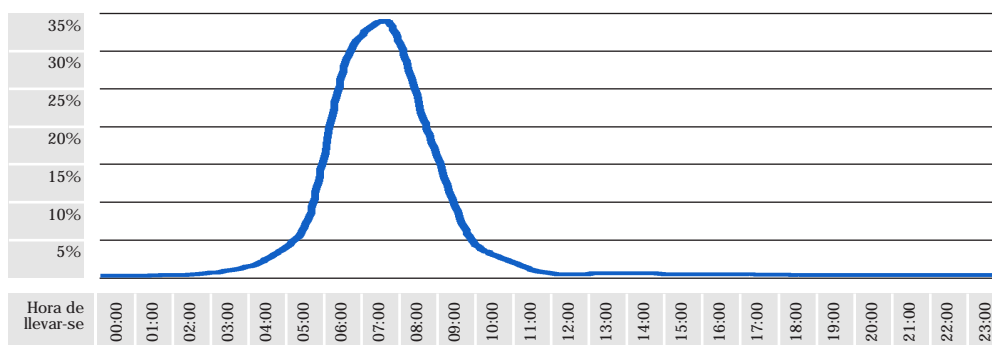
1.3.3. Hora de llevar-se, hora de dormir: el temps de descans dels barcelonins els dies feiners

Els barcelonins dormen una mitjana de gairebé vuit hores al dia i mentre que mantenen unes pautes força estables respecte a anys anteriors, mostren una dinàmica específica que els diferencia de la resta de la província de Barcelona i que ve marcada per una major nocturnitat que es tradueix en el retard, en termes globals, de l'inici i el final de la jornada respecte al conjunt de la província.

L'inici i el final de la jornada: l'hora de llevar-se, l'hora d'anar a dormir

Els barcelonins es lleven, de mitjana, a les 7 i 53 minuts. De fet, si s'atén a la distribució per franges horàries, nou de cada deu residents a la ciutat de Barcelona es lleva entre les sis i les nou del matí i la franja compresa entre les set i les vuit és aquella en què es lleven la major part (62,5%). Els més matiners representen un 9,10% i es lleven entre les cinc i les sis del matí mentre que un 18,6% es lleven a les nou del matí i un 5,0% ho fan a les deu.⁴⁴ Aquesta dinàmica es mostra força estable respecte a la del 1995.

Gràfic I.3.3. Hora habitual en què la població es lleva els dies feiners. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.3.10. Hora habitual en què la població de Barcelona es lleva en dies feiners (agrupada). Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Cinc del matí	2,1	2,2
Sis del matí	7,3	6,9
Set del matí	30,1	29,0
Vuit del matí	32,8	33,5
Nou del matí	17,7	18,6
Deu del matí	6,0	5,0
Altres hores	2,8	3,8
NS/NC	0,8	1,0
Total	100,0	100,0
Mitjana	7:49	7:5

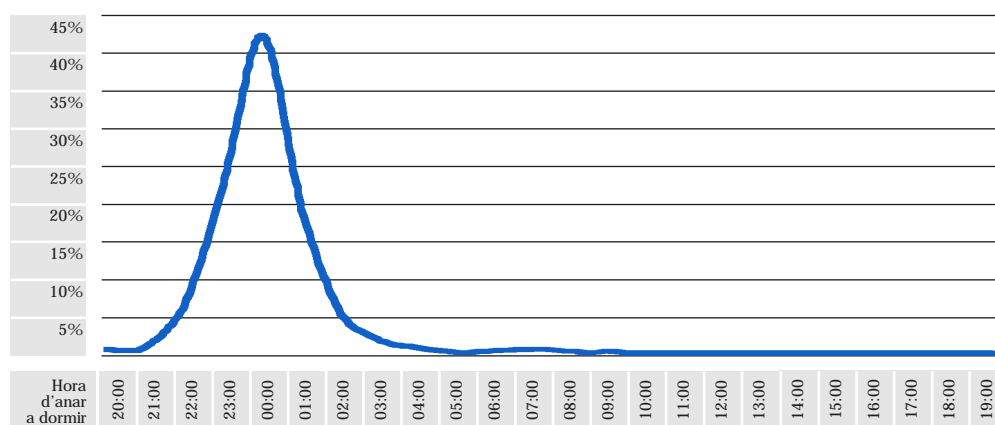
Font: Enquesta de la Regió de Barcelona. IERMB.

⁴⁴ Vegeu taula A1.3.1 de l'annex.

Quant al moment d'anar a dormir, de mitjana, els barcelonins ho fan a les 12 i 24 minuts de la nit. La distribució de freqüències per franges horàries mostra com la majoria va a dormir entre les onze de la nit i la una de la matinada (82,3%) i les dotze de la nit són l'hora modal per anar a dormir (41,4%). Més minoritàries són les opcions d'anar a dormir més d'hora i més tard.⁴⁵

Aquesta tendència dona continuïtat a l'observada cinc anys enrere tot i que s'apunta cap a un lleuger endarreriment de l'hora d'anar a dormir. Mentre que el 1995, un 90,4% dels barcelonins a les dotze ja dormien, l'any 2000 aquest percentatge baixa fins al 88,5%.

Gràfic I.3.4. Hora habitual en què la població se'n va a dormir els dies feiners. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.3.11. Hora habitual en què la població se'n va a dormir els dies feiners (agrupada). Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Deu de la nit	5,4	6,2
Onze de la nit	23,1	22,1
Dotze de la nit	43,1	41,4
Una de la matinada	18,8	18,8
Dues de la matinada	4,5	5,2
Altres hores	4,1	5,1
NS/NC	0,9	1,3
Total	100,0	100,0
Mitjana	23:46	00:04

Font: Enquesta de la Regió de Barcelona. IERMB.

Els hàbits sobre l'hora de llevar-se i d'anar a dormir dels barcelonins donen informació sobre l'inici i el final de la jornada i resulten de gran utilitat per extrapolar els ritmes de la ciutat. De cara a caracteritzar els usos socials del temps, resulta de gran interès conèixer quantes hores dorm la població:

- De mitjana els residents a Barcelona dormen 7 hores i 48 minuts.

⁴⁵ Vegeu taula A1.3.2 de l'annex.

- Per sexe denota mitjanes diferents: els homes declaren dormir menys que les dones: 7 hores i 38 minuts davant les 7 hores i 58 minuts que declaren les dones de mitjana.

- Per edats, les diferències es troben a partir dels quaranta-cinc anys. Fins aleshores, els barcelonins i les barcelonines dormen 7 hores i 18 o 19 minuts. A partir dels quaranta-cinc el temps de descans augmenta fins a les 7 hores i 50 minuts i fins a les 8 hores i 56 minuts a partir dels seixanta-cinc anys.

- El nivell d'estudis de la població explica usos del temps diferents quant al descans personal. A mesura que augmenta el nivell d'estudis, disminueix el temps mitjà de descans: des de les 8 hores i 02 minuts declarades pels residents amb estudis primaris a les 7 hores i 25 minuts de les persones amb estudis universitaris.

- La situació laboral determina igualment usos diferencials del temps: els que menys descansen són els ocupats amb una mitjana de 7 hores i 10 minuts. Aturats i inactius declaren més hores mitjanes de descans: 8 hores i 8 hores i 29 minuts respectivament.

S'insisteix en aquest punt que per no caure en la simplificació de la realitat, la interpretació d'aquestes dades ha de tenir en compte l'efecte generacional que suposa l'anàlisi de la població segons el nivell d'estudis i la relació que manté aquest aspecte amb l'activitat i la categoria professional.

Taula I.3.12. Hores mitjanes de descans de la població segons característiques sociodemogràfiques de les persones entrevistades. Barcelona, 2000

	Característiques població	Hores de son
Barcelona		7:48
Sexe	Home	7:38
	Dona	7:58
Edat	Menys de 25 anys	7:18
	25-34 anys	7:19
	35-44 anys	7:19
	45-64 anys	7:50
	65 anys i més	8:56
Nivell d'estudis	Sense estudis	8:54
	Estudis primaris	8:02
	Estudis secundaris	7:24
	Estudis universitaris	7:25
Situació laboral	Ocupat	7:10
	Aturat	8:00
	Inactiu	8:29

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Respecte el seu entorn territorial, els barcelonins són els que dormen més temps de mitjana. Respecte a la primera corona, les diferències són escasses i es fan més paleses si es comparen amb la població resident a la segona corona que dorm de mitjana un quart d'hora menys. Cal veure en quina mesura aquestes diferències es tradueixen en els horaris de llevar-se i d'anar a dormir.

Nou de cada deu residents al conjunt de la província es lleven entre les sis i les nou i la franja compresa entre les set i les vuit és la que concentra una major part de població (61,3%). Ara bé, la major diferència es troba entre aquells que es desperten més d'hora: un 13,2% ho fa entre les cinc i les sis davant d'un 9,1% de població de la ciutat de Barcelona. A les vuit del matí hi ha un 74,5% de la població de la província llevada, davant el 71,6% dels barcelonins.

Pel que fa a l'hora d'anar a dormir, les intensitats varien apuntant cap a una major nocturnitat dels barcelonins. Les dades per al conjunt de la província donen compte d'aquesta tendència: mentre que a Barcelona un 28,3% dels barcelonins van a dormir entre les deu i les onze, en el conjunt de la província ho fan un 33,8% i la segona corona metropolitana és la que presenta un major percentatge de població: un 45,6%. Seguint aquesta lògica, les diferències també són acusades pel que fa a les hores d'anar a dormir més tard, entrada ja la matinada. Mentre que a Barcelona un 24% va habitualment a dormir entre la una i les dues de la matinada, al conjunt de la província ho fa un 19% de la població.

Taula I.3.13. Hora habitual en què la població se'n va a dormir en dies feiners (agrupada). Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Deu de la nit	5,4	7,6	8,6	7,0	6,2	8,5	8,3	7,6	14,4	8,2
Onze de la nit	23,1	27,5	29,1	26,2	22,1	27,2	26,5	25,2	31,2	25,6
Dotze de la nit	43,1	43,6	40,8	42,6	41,4	41,7	41,7	41,6	36,9	41,2
Una matinada	18,8	11,4	13,3	14,9	18,8	12,4	14,3	15,3	9,9	14,9
Dues matinada	4,5	4,0	2,7	3,8	5,2	4,2	3,5	4,3	1,8	4,1
Altres hores	4,1	5,1	4,8	4,5	5,1	5,1	4,7	4,9	4,9	4,9
NS/NC	0,9	0,9	0,9	0,9	1,3	0,9	0,9	1,1	1,0	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de la Regió de Barcelona. IERMB.

1.3.4. El temps de vacances

Dos de cada tres barcelonins gaudeixen d'un temps de vacances anual, concentrat sobretot a l'estiu.

L'any 2000 gairebé el 70% dels barcelonins declaren haver tingut vacances (enteses com a dues setmanes o més) i representen un percentatge inferior respecte al 1990. El període de l'any en què es concentren un major nombre de barcelonins de vacances és l'estiu, moment en què un 72,1% de les persones que han tingut vacances n'han fet. La Setmana Santa és un altre període de l'any en què força barcelonins fan vacances (40,2%) seguit de Nadal amb un 32,4%.

Taula I.3.14. Disponibilitat de vacances* per part de les persones entrevistades al llarg de l'any anterior a l'enquesta, 1990-2000

	1985	1990	1995	2000
Ha tingut vacances*	-	74,7	69,1	69,8
No n'ha tingut	-	25,3	30,5	29,0
NS/NC	-	0,0	0,5	1,2
Total	-	100,0	100,0	100,0

* Dues setmanes seguides o més

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula I.3.15. Població que ha tingut vacances en diversos períodes de l'any anterior a l'enquesta, 1995-2000

	1985	1990	1995	2000
Setmana Santa	-	-	29,8	40,2
Estiu	-	-	70,7	72,1
Nadal	-	-	23,6	32,4
Altres períodes	-	-	6,7	11,9
Total	-	-	100,0	100,0

Percentatges referits al nombre de persones que ha tingut vacances a cada període sobre el total de població de cada àmbit territorial.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

2. El temps de la vida quotidiana: la convivència de les activitats

Una vegada analitzats els temps que els barcelonins dediquen a les diverses activitats per separat (treball mercantil, familiar domèstic i lliure i de lleure), en aquest capítol s'analitza com aquests temps conflueixen i determinen els usos del temps dels residents a Barcelona: el temps de la vida quotidiana.

Aquesta anàlisi es practica per al conjunt de barcelonins però també, especialment, segmentada per grups socials, amb la voluntat de conèixer com conflueixen els temps segons quina gestió se'n fa, quins conflictes apareixen, quina percepció en tenen, etc. Per fer-ho es tenen en compte uns supòsits previs que orienten l'anàlisi.

En primer lloc, la introducció del concepte de cicle vital com a principal variable estructuradora i explicativa de la caracterització dels grups socials pel que fa a usos del temps i les seves principals diferències en aquests usos.

L'edat esdevé un criteri estructurador dels diferents usos en la mesura que s'associa al cicle vital. El concepte de cicle vital o de vida suposa que, segons els moments de la vida, els usos del temps són diferents. Aquestes diferències vénen determinades per les circumstàncies vitals de cada moment, circumstàncies que depenen en gran mesura de la relació dels individus amb el mercat laboral, del seu nivell d'estudis, però també de si són homes o dones o de l'estructura familiar en què es viu.

L'adopció d'aquest supòsit es concreta en l'edat com a variable que delimita més clarament els diferents usos del temps. Al llarg de l'estudi, s'ha vist com en les diferents esferes homes, dones, joves, adults, grans, ocupats, aturats o jubilats utilitzen de forma específica el temps arran de la seva participació en cada activitat. En certa manera, es podria dir que existeixen tantes maneres d'usar el temps a Barcelona com residents té la ciutat. S'ha demostrat al llarg de l'anàlisi que és possible generalitzar i trobar pautes i hàbits comuns i divergents. Aquests usos diferents del temps s'han explicat, en part, a partir de les característiques dels individus i de les seves circumstàncies comunes.

La hipòtesi que hi ha darrere d'aquesta anàlisi és que es poden distingir tres grans grups d'edats tipus que, internament, tenen una elevada similitud de circumstàncies vitals però que es diferencien entre ells. Els grups establerts per a aquesta anàlisi són: els joves (menys de 25 anys), els adults (de 25 a 64 anys) i la gent gran (65 i més anys).⁴⁶ La introducció d'aquest criteri suposa una anàlisi que va més enllà de les visions tractades fins ara en els estudis de temps i que s'han centrat en de les variables de sexe o de la relació amb el mercat laboral. En aquest cas, l'anàlisi del temps associat a les diferents etapes del cicle vital supera aquestes anàlisis en la mesura que recull aquestes variables i les situa en una visió de conjunt.

En segon lloc, la caracterització global d'aquests usos socials del temps s'ha fet a partir de l'ús d'indicadors sintètics de resum que permeten copsar clarament les estratègies diferencials. Els indicadors que s'utilitzen en aquesta anàlisi són, d'entrada, dos: el temps esmerçat en les càrregues globals de treball i la valoració de la disponibilitat de temps lliure.

⁴⁶ Els grups d'adults i de gent gran se subdivideixen, alhora, en dos subgrups precisament per la diferència que mostren quant a circumstàncies vitals. Els adults se subdivideixen en els grups de 25 a 44 anys i 45-65 anys i la gent gran en els grups de 65 a 80 i 81 i més anys.

Aquesta estratègia permet determinar quin és el percentatge de temps obligat de la vida quotidiana i es contrasta amb la percepció de temps lliure. D'aquesta manera es dona informació sobre els temps objectius i els temps subjectius i s'analitza com conflueixen ambdós.⁴⁷

Finalment, les unitats de mesura utilitzades són les hores i els minuts setmanals (per al temps de treball) i la valoració mitjana (en una escala 1-9) per a la disponibilitat de temps lliure. D'altra banda, aquestes càrregues s'analitzen des d'una doble perspectiva complementària: el temps social i el temps per participant. El primer es refereix a la suma de temps tenint en compte tots els individus de la mostra, participin o no en les diferents activitats. El segon dona compte d'aquests temps únicament per a aquells que participen en les activitats.

El capítol es divideix en dues parts: d'una banda, es caracteritzen els usos socials del temps de joves, adults i grans a partir de les seves circumstàncies personals i vitals; de l'altra es canvia de perspectiva amb l'objectiu de caracteritzar els temps de la ciutat a partir de la participació que els seus ciutadans i ciutadanes tenen en les diferents activitats de la vida quotidiana. La combinació d'ambdós elements defineix clarament les estratègies, les percepcions i, en definitiva, els temps de la vida quotidiana.

2.1. Les càrregues de temps segons cycle vital i percepció subjectiva

Les càrregues de temps tenen una desigual distribució segons el moment del cycle vital en què es troba cada individu, tan pel que fa al temps de treball mercantil com pel que fa al temps de treball familiar domèstic.

El grup d'edat d'entre 25 i 64 anys (sobretot entre 25 i 44 anys) és el que suporta una major càrrega de treball, moment de màxima inversió en treball mercantil. Els grups d'edat que suporten menys càrrega de temps són els joves, menys de 25 anys, i la gent gran, amb més de 65 anys.

El temps segons el moment del cycle vital

Una primera anàlisi dels temps obligats dels barcelonins evidencia una desigual distribució de les càrregues segons el moment del cycle vital en què se situen. D'aquesta manera, s'aprecien dos grans grups en funció de la intensitat d'aquestes càrregues, llegides com a que temps esmerçat a realitzar les activitats de treball mercantil i familiar domèstic.

1. Els joves menors de vint-i-cinc anys i el grup de seixanta-cinc anys i més. Dedicuen un temps menor a aquestes tasques en la mesura que la seva vinculació al mercat laboral és força baixa i sovint, inestable.⁴⁸ Ara bé, cal fer notar que es tracta de dos col·lectius ben diferents: mentre que els joves dediquen gran part d'aquest temps obligat al treball mercantil, deixant gairebé de banda el treball familiar domèstic, les persones de seixanta cinc i més anys dediquen gairebé la totalitat d'aquesta jornada obligada al treball domèstic i familiar en detriment del mercantil. Aquestes càrregues ocupen al voltant del 12% del temps total de joves i grans, unes 20 hores setmanals.

⁴⁷ En aquesta anàlisi es considera la càrrega global de treball com la suma del temps dedicat al treball mercantil i del temps dedicat al treball familiar domèstic i s'atorga a aquests treballs el caràcter d'obligats.

⁴⁸ Cal tenir en compte que el temps corresponent a la càrrega global dels joves no contempla una de les principals activitats d'aquest col·lectiu que és estudiar. Aquest fet provoca una subestimació de la càrrega total obligada de què disposa aquest col·lectiu. Caldrà, doncs, no oblidar aquest biaix en la interpretació dels hàbits d'aquests joves i en la comparació amb la resta de residents a la ciutat d'edats diferents.

2. Els adults amb edats compreses entre els vint-i-cinc i els seixanta-quatre anys. Els adults són, amb diferència, els que suporten una major càrrega de treball obligada a causa del moment vital en què es troben. Aquest fet fa que dediquin, en termes generals, el màxim de temps al treball mercantil així com al treball familiar domèstic. Aquesta càrrega els ocupa el 26,3% del temps total setmanal.

Pel que fa a la valoració sobre la disponibilitat de temps lliure, les dades mostren una relació estreta amb les càrregues globals.

- El grup d'adults és el que se sent més descontent amb la disponibilitat de temps lliure (4,2).
- El col·lectiu de menys de vint-i-cinc anys (4,5)⁴⁹ percen gairebé igual que els adults la disponibilitat de temps lliure.
- S'ha de destacar l'elevada satisfacció que presenta el col·lectiu de població de seixanta-cinc i més anys (6,9).

Taula II.1.1. Càrrega total i valoració del temps lliure per grups d'edat. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Menys de 25 anys	14:29	05:19	19:48	4,5	11,8
25-64 anys	29:01	15:10	44:11	4,2	26,3
65 i més anys	01:08	19:39	20:47	6,9	12,4

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

2.1.1. El temps dels joves

Els joves suporten una càrrega global de treball relativament baixa i que es tradueix en una mitjana de 19 hores i 48 minuts setmanals. D'aquestes, la majoria (14 hores i 29 minuts) les dediquen a l'esfera mercantil, temps que correspon a un 73% del temps total dedicat al treball. Com ja s'havia vist, el temps que els joves dediquen de mitjana al treball familiar domèstic és molt baix (5 hores i 19 minuts setmanals).

Tot i aquestes pautes generals, el col·lectiu de joves no és homogeni i presenta diferències significatives quant a usos i valoracions del temps. Atenent a les variables sociodemogràfiques es pot afirmar que, en el cas dels joves, allò que determina en major mesura un desigual ús del temps és la relació amb l'activitat i altres aspectes relacionats com ara la categoria professional. La càrrega global dels joves ocupats és de 41 hores i 13 minuts, fet que representa el 24,5% del total de temps disponible setmanal. Aquest temps es dedica en gran part a l'activitat mercantil i el treball familiar domèstic esdevé gairebé residual.

La percepció sobre la disponibilitat de temps lliure varia en funció de la situació laboral i els que manifesten una valoració més baixa són els ocupats i els estudiants.

⁴⁹ La poca diferència entre la mitjana de la valoració de la disponibilitat de temps lliure entre joves i adults atesa la diferència de temps total ocupat en treball s'explica, en part, per la no-incorporació del temps dedicat a l'estudi amb els efectes que això comporta de cara a la mesura del temps total dedicat a treball "obligat".

Per la seva banda, la categoria professional dels joves ocupats també influeix en la càrrega global, sobretot, per la diferent inversió en el temps de treball mercantil més que no pas en el familiar domèstic. Efectivament, els joves de categoria professional alta dediquen 41 hores i 28 minuts de mitjana setmanal a treballar, fet que els ocupa el 24,1% del seu temps. D'aquest temps, 35 hores amb 59 minuts les dediquen al treball mercantil. En canvi, la càrrega global dels joves amb categoria professional mitjana i baixa disminueix a 24 hores i 43 minuts i 23 hores i 18 minuts respectivament, fet que suposa al voltant del 14% del temps ocupat.

La dedicació al treball familiar domèstic és lleugerament superior. Les valoracions sobre la disponibilitat de temps lliure també varien i són els joves ocupats de categoria professional alta els que manifesten una major insatisfacció amb el temps lliure amb una valoració mitjana del 3,3.

A banda de la relació amb l'activitat, el sexe també determina diferències. Mentre que la càrrega global i la percepció de la disponibilitat de temps lliure entre homes i dones presenta valors similars (20:29 i 19:03 respectivament), s'aprecia una desigual dedicació a ambdues tasques que es reproduïx en la resta de grups d'edat. Els homes dediquen més temps al treball mercantil que les dones i menys al familiar domèstic mentre que les dones, tot i dedicar més temps al treball mercantil, presenten una mitjana menor que els homes i una mitjana superior en temps familiar domèstic.

Taula II.1.2. Càrrega total i valoració del temps lliure dels joves segons característiques. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Sexe					
Home	16:09	04:20	20:29	4,6	12,2
Dona	12:44	06:19	19:03	4,4	11,3
Nivell d'estudis					
Sense estudis	00:00	02:00	2:00	9,0	1,2
Estudis primaris	22:29	07:47	30:16	5,9	18,0
Estudis secundaris	11:58	05:05	17:03	4,4	10,1
Estudis universitaris	24:40	03:48	28:28	4,0	16,9
Situació laboral					
Ocupat	35:59	05:14	41:13	4,0	24,5
Aturat	00:00	08:22	8:22	6,1	5,0
Estudiants	00:00	04:58	4:58	4,5	3,0
Altres inactius	00:00	00:52	0:52	6,0	0,5
Ocupats segons categoria professional					
CP alta	37:11	03:17	40:28	3,1	24,1
CP mitjana	19:06	05:37	24:43	4,4	14,7
CP baixa	17:22	05:56	23:18	4,4	13,9
Total	14:29	05:19	19:48	4,5	11,8

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

2.1.2. El temps dels adults: l'elevada intensitat de les càrregues

Els adults, com s'ha vist més amunt, conformen el grup amb un major temps dedicat a la càrrega total de treball amb 44 hores i 11 minuts que suposen el 26,3% del temps setmanal de la població d'entre vint-i-cinc i seixanta-quatre anys. Aquest moment del cicle vital es correspon amb una gran inversió de temps i esforços en el treball mercantil, així com en el treball familiar domèstic com a conseqüència del procés d'emancipació i de formació de les famílies. En aquest moment de la vida gairebé es doblen les hores de mitjana que els individus dediquen al treball productiu respecte a etapes anteriors i es triplica el temps dedicat a la llar i a la cura familiar. Aquesta càrrega més intensiva va acompanyada d'una certa insatisfacció envers la disponibilitat de temps lliure i se li atorga la nota més baixa (un 4,2 de mitjana).

Taula II.1.3. Càrrega total i valoració del temps lliure dels adults segons edats. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
25-44 anys	32:26	14:13	46:39	4,0	27,8
45-64 anys	18:09	18:14	36:23	5,1	21,7
25-64 anys	29:01	15:10	44:11	4,2	26,3

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

En aquest ampli grup de població coincideixen un gran nombre de perfils i hàbits quotidians ben diferents. Aquest fet que provoca que, tot i tenir en comú una elevada càrrega de treball, aquest grup tingui un caràcter força heterogeni. L'edat divideix el grup en dos: hi ha importants diferències entre la intensitat i la distribució del temps de treball entre els barcelonins adults d'edats més joves respecte als d'edats més avançades.

D'aquesta manera, els individus d'entre vint-i-cinc i quaranta-quatre anys declaren dedicar setmanalment un total de 46 hores i 39 minuts al treball mercantil i familiar domèstic i, per tant, tenen amb un temps de càrrega total superior en gairebé deu hores setmanals als de quaranta-cinc a seixanta-quatre anys.

La diferència entre ambdós es troba en la desigual inversió de temps entre les dues activitats de treball: els primers dediquen més hores al treball productiu i menys al treball familiar domèstic que els de grup de més edat que, a més, declara dedicar el mateix a les dues activitats.

Novament, la percepció sobre la disponibilitat de temps lliure és igualment diferent. Les valoracions més baixes es troben en el grup més jove que valora amb una mitjana de 4 aquesta disponibilitat davant el 5,1 que li atorguen de mitjana els barcelonins d'entre quaranta-cinc i seixanta-quatre anys.

Taula II.1.4. Càrrega total i valoració del temps lliure dels adults segons característiques. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Home	35:51	06:50	42:41	4,4	25,4
Dona	22:16	23:34	45:50	4,1	27,3
Sense estudis	13:21	26:12	39:33	4,9	23,5
Estudis primaris	23:32	18:14	41:46	4,4	24,9
Estudis secundaris	32:29	13:44	46:13	4,1	27,5
Estudis universitaris	35:21	10:32	45:53	4,1	27,3
Ocupat	40:51	10:56	51:47	3,8	30,8
Aturat	00:00	21:11	21:11	5,0	12,6
Mestressa de casa	00:00	38:33	38:33	4,6	22,9
Jubilat	00:00	12:55	12:55	7,0	7,7
Estudiant	00:00	08:33	8:33	4,4	5,1
Altres inactius	00:00	13:13	13:13	7,0	7,9
Unipersonal	26:35	12:49	39:24	5,4	23,5
Llars sense nucli	34:28	11:30	45:58	4,9	27,4
Parella	27:32	13:27	40:59	4,7	24,4
Parella amb fills	29:59	16:16	46:15	3,9	27,5
Monoparental	26:56	13:01	39:57	4,7	23,8
Parella+AP	26:05	12:49	38:54	4,1	23,2
Parella+Fills+AP	29:33	13:33	43:06	4,0	25,7
Monoparental+AP	27:44	15:58	43:42	4,3	26,0
Dos o més nuclis	18:43	24:20	43:03	3,8	25,6

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Atenent al temps total dedicat al treball segons sexe, s'observa que homes i dones realitzen una inversió de temps total força intensiva i similar en els dos casos tot i que les dones presenten una càrrega superior. Els homes dediquen un total de 42 hores i 41 minuts al treball, fet que els suposa gastar un 25,4% del seu temps setmanal. Per la seva banda, les dones dediquen un total de 45 hores i 50 minuts, fet que els suposa dedicar el 27,3% del seu temps a aquestes activitats. Ara bé, aquesta homogeneïtat en la càrrega total amaga situacions força diferents i distribucions gens equitatives.

Els homes tenen una dedicació força intensiva al treball productiu (35 hores i 35 minuts) que va en detriment de la dedicació al treball familiar domèstic al qual dediquen bastant poc temps. Les dones, per la seva banda, distribueixen, en termes generals, en parts iguals el seu treball entre el mercantil (22 hores i 16 minuts) i el domèstic familiar (23 hores 34 minuts) i donen lloc a la coneguda situació de la "doble presència".⁵⁰ Aquesta presència en les dues tasques suposa una càrrega total superior en el cas de les dones, que va acompanyada d'una percepció igualment desigual de la disponibilitat de temps lliure: homes i dones la puntuen amb valors que passen del 4 tot i que les dones perceben menys disponibilitat que els homes (4,1 i 4,4, respectivament).

⁵⁰ Aquesta dada ens permet una primera aproximació a aquesta situació però des del punt de vista del col·lectiu total de dones. De cara a delimitar de forma més acurada aquesta realitat i veure quina és la dimensió del fenomen, aquesta situació s'analitzarà amb més deteniment a partir de les dades segons participants.

El nivell d'estudis també marca diferències quant a la distribució del temps i la càrrega global de treball. En aquest cas, un major nivell d'estudis es correspon amb una major quantitat de temps dedicat al treball. Val a dir que aquest increment de la càrrega global en relació amb els nivells d'estudis més elevats s'explica per la major dedicació a l'àmbit laboral en detriment de l'esfera familiar i domèstica. Com ja s'ha dit al llarg de l'informe, cal anar amb compte a estimar relacions directes entre aquestes dues variables en la mesura que cal vincular-les amb la relació que tenen amb la situació laboral.

Analizant els temps segons la situació laboral es troben, lògicament, les majors diferències quant a càrregues globals. Els ocupats dediquen un total de 51 hores i 47 minuts al treball setmanal, 40 hores amb 51 minuts de les quals s'ocupen en treball mercantil. Aquesta càrrega suposa el 30,8% del temps total setmanal dels barcelonins ocupats i es pot interpretar com una sobreocupació. No en va, aquest col·lectiu manifesta una valoració força negativa sobre la disponibilitat del seu temps lliure (3,8). Després dels ocupats, les mestresses de casa són les que manifesten una major dedicació global al treball amb un total de 38 hores i 33 minuts setmanals que es combinen amb una baixa valoració de la disponibilitat del temps lliure (4,6) tot i que superior a la dels ocupats. Finalment, els jubilats declaren una dedicació al treball força baixa com a conseqüència de la baixa dedicació al treball familiar domèstic així com una percepció d'elevada disponibilitat de temps lliure.

L'anàlisi dels temps dels ocupats segons sexe mostra que es reproduceix un patró similar que en el cas dels joves però amb una diferència: homes i dones tenen una càrrega similar i elevada, tot i que ara aquesta és superior en el cas de les dones (54:01 davant les 50:10 dels homes). Els homes tenen una dedicació molt més gran al treball mercantil que al familiar domèstic fins al punt que es pot dir que tenen gairebé una dedicació exclusiva. Per la seva banda, les dones dediquen menys hores que els homes al treball mercantil, fet que s'acompanya d'un increment d'hores dedicades al treball familiar domèstic. Tot i així les dones segueixen dedicant més del doble del seu temps a les activitats mercantils. En la valoració de la disponibilitat del temps lliure, homes i dones tenen una percepció molt baixa (3,8 i 3,7 respectivament). Per categories professionals, s'aprecien poques diferències: es reproduceix la lògica que ja s'havia trobat entre els joves, que a les categories professionals més elevades es corresponen càrregues globals de treball superiors i amb menys disponibilitat de temps lliure. Quant a la distribució, els ocupats amb categoria professional alta són els que declaren una càrrega més intensiva en el treball mercantil en detriment del treball familiar domèstic mentre que a mesura que es baixa de categoria professional la distribució de dedicacions s'inverteix.

Taula II.1.5. Càrrega total i valoració del temps lliure dels adults ocupats segons sexe i categoria professional. Barcelona, 2000

Sexe	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Home	43:56	06:14	50:10	3,8	29,9
Dona	36:45	17:16	54:01	3,7	32,2
Categoria professional					
Alta	44:00	09:08	53:08	3,5	31,6
Mitjana	40:53	10:32	51:25	3,9	30,6
Baixa	38:10	13:08	51:18	3,7	30,5

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Per la seva banda, la tipologia de la llar també intervé en els usos del temps i càrregues globals. Les dades de la taula II.5.4 mostren una pauta clara: les càrregues globals són superiors en la mesura que les famílies tenen fills i en la mesura que són més extenses com a conseqüència de la presència d'altres persones a més de les persones principals i els fills.⁵¹

2.1.3. El temps de la gent gran: importants diferències i elevada disponibilitat

La població de seixanta-cinc anys es caracteritza per tenir una càrrega global relativament baixa que representa un total de 20 hores i 47 minuts, que suposen un 12,4% del total del temps setmanal, i una percepció d'elevada disponibilitat de temps lliure amb valors que oscil·len entre el 6,69 i el 7,42.

Taula II.1.6. Càrrega total i valoració del temps lliure de la gent gran segons edat. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
65-80 anys	01:28	20:27	21:55	6,69	13,0
81 anys i més	00:00	16:52	16:52	7,42	10,0
65 anys i més	01:08	19:39	20:47	6,85	12,4

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Novament, aquest grup de població no és del tot homogeni quant a usos i valoracions del temps. Les dades de la taula II.1.6 mostren que el temps total corresponent a les càrregues de treball disminueix a mesura que augmenta l'edat de manera inversament proporcional al que succeeix amb la percepció sobre la disponibilitat de temps lliure que augmenta a mesura que es declara més edat.

D'altra banda, el sexe és la variable que marca més diferències quant a usos i percepcions. Les dones suporten una càrrega global de 27 hores i 28 minuts setmanals que els suposa gairebé el triple de temps que als homes. Les dones grans, doncs, tenen ocupat en treball el 16,3% del seu temps davant el 6,3% dels homes. La gran majoria d'aquesta càrrega en els dos casos està dedicada al treball familiar domèstic. Aquesta diferència s'evidencia quant s'atén a l'activitat: mentre el conjunt de jubilats (que la majoria són homes) declaren 17 hores i 28 minuts de càrrega total, les mestresses de casa en declaren 28 hores i 36 minuts.

⁵¹ Les dades de parelles amb altres persones, monoparentals amb altres persones i dos o més nuclis cal prendre-les amb cautela ja que el nombre absolut no és prou significatiu.

Taula II.1.7. Càrrega total i valoració del temps lliure de la gent gran segons característiques. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Home	02:05	08:28	10:33	7,33	6,3
Dona	00:34	26:54	27:28	6,56	16,3
Ocupat ⁵²	42:01	5:20	57:21	4,44	34,1
Mestressa de casa	00:00	28:36	28:36	6,12	17,0
Jubilat	00:00	17:28	17:28	7,17	10,4
Altres inactius ⁵³	00:00	10:51	10:51	7,37	6,5
Unipersonal	00:40	20:19	20:59	7,67	12,5
Llars sense nucli	02:10	20:46	22:56	7,19	13,7
Parella	01:25	19:50	21:15	6,53	12,6
Parella amb fills	01:16	18:54	20:10	6,69	12,0
Monoparental	01:06	23:14	24:20	6,39	14,5
Parella+AP	02:17	19:49	22:06	6,87	13,2
Parella+Fills+AP	00:00	12:26	12:26	6,81	7,4
Monoparental+AP	00:00	24:31	24:31	6,70	14,6
Dos o més nuclis	00:00	10:25	10:25	6,90	6,2
65 anys i més	01:08	19:39	20:47	6,85	12,4

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

2.2. Els usos socials del temps: la diferent participació en el treball

La diferent participació en el treball dibuixa quatre perfils de barcelonins segons l'ús i la percepció del temps que té cada un d'ells.

- Els barcelonins que no dediquen cap hora al treball mercantil ni al familiar domèstic representen un 8,3% del total.
- Els barcelonins que només dediquen temps al treball mercantil són un 7,9%.
- Els barcelonins que omplen el seu temps amb treball familiar domèstic representen un 42,8% de la població de Barcelona
- Els barcelonins que reparteixen el seu temps entre el treball mercantil i el familiar domèstic són un 41%.

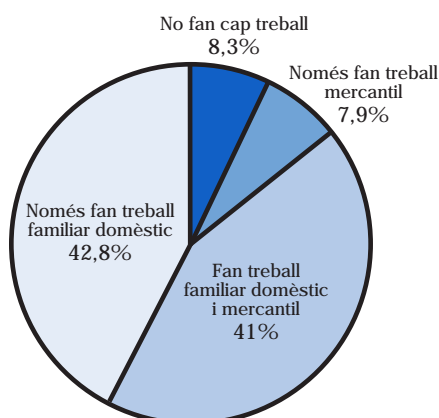
Com s'ha vist al llarg de l'informe, el treball és l'aspecte al voltant del qual bona part de les jornades dels barcelonins estructuren els temps de la vida quotidiana. La majoria dels barcelonins dediquen la major part de les hores del dia al treball mercantil i al familiar i domèstic. La no-dedicació a aquestes tasques i la diferent participació en elles defineix perfils d'usos i percepcions de temps força diferenciats. A continuació, es presenten dades sobre la participació en el treball mercantil i familiar domèstic dels barcelonins amb l'objectiu de determinar els perfils de la població en funció dels seus usos del temps.

^{52/53} Dades no significatives atès el baix nombre de freqüències.

En aquest sentit, el gràfic que segueix mostra quatre perfils diferenciats de barcelonins quant a usos del temps:

- Els barcelonins que declaren no dedicar cap hora al treball ni mercantil ni familiar domèstic representen un 8,3% de la població. Aquest grup és el que valora una major disponibilitat de més temps lliure, un 7 sobre 9.
- Els barcelonins que declaren dedicar el seu temps al treball únicament mercantil sense dedicar cap hora al treball familiar domèstic representen un 7,9%. Aquest col·lectiu, amb una càrrega de temps ocupat setmanal del 26,6%, valora la seva disponibilitat de temps lliure amb un 3,7 sobre 9.
- Els que declaren treballar únicament en el treball familiar domèstic i no tenir cap participació diària en el mercantil representen el 42,8% dels barcelonins. Aquests valoren la seva disponibilitat de temps lliure amb un 5,9 sobre un total de 9.
- Els que declaren ocupar part del seu temps treballant en ambdues activitats representen un 41% dels barcelonins. Aquest col·lectiu amb un 30,7% del temps ocupat en treball setmanal, valora la disponibilitat de temps lliure amb un 3,8 sobre un total de 9. Una dècima per sobre del col·lectiu que només realitza treball mercantil.

Gràfic II.2.1. Participació dels barcelonins en el treball. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula II.2.1. Càrrega total de treball i valoració del temps lliure dels barcelonins segons participació en el treball. Barcelona, 2000.

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
No fan cap treball	0:00	0:00	0:00	7,0	0,0
Només fan treball mercantil	44:46	0:00	44:46	3,7	26,6
Només fan treball familiar domèstic	0:00	22:24	22:24	5,9	13,3
Fan treball productiu i reproductiu	39:33	12:05	51:38	3,8	30,7

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

2.2.1. Els barcelonins inactius en treball

Els inactius en treball que declaren no realitzar cap hora de treball ni mercantil ni familiar domèstic representen el 8,3% dels barcelonins i són majoritàriament homes, de més de 65 anys, estan jubilats i tenen una categoria professional mitjana-baixa. Tot i així, i per evitar tipificar excessivament aquest col·lectiu, cal analitzar les dades amb cautela.

El percentatge d'homes inactius en treball és del 57,9% davant del 42,1% de dones. Més evidents resulten les diferències en les distribucions segons edat en què un percentatge del 13,3% té entre divuit i vint-i-cinc anys i un 60% seixanta-cinc i més anys.

Per estudis, no hi ha excessives diferències, excepte pel fet que el percentatge d'inactius en treball amb estudis superiors és força baix (8,5%). En canvi la situació laboral indica que la majoria són jubilats i, en segon terme, mestresses de casa. En menor mesura es troben en aquets grup els estudiants i els aturats. Finalment, atenent a la categoria professional, s'observa que el perfil dels inactius respon majoritàriament a persones amb categories mitjanes i baixes.

Taula II.2.2. Característiques sociodemogràfiques dels barcelonins inactius en treball. Barcelona, 2000

		%
Sexe	Homes	57,9
	Dones	42,1
Edat	Menys de 25 anys	13,3
	25-44 anys	15,1
	45-64 anys	11,4
	65 anys i més	60,2
Nivell d'estudis	Sense estudis	22,2
	Estudis primaris	38,1
	Estudis secundaris	31,2
	Estudis universitaris	8,5
Situació laboral	Ocupat	2,3
	Aturat	7,2
	Mestressa de casa	18,2
	Jubilat	53,4
	Estudiant	7,9
	Altres	10,9
Categoria professional	Baixa	54,0
	Mitjana	37,5
	Alta	8,5

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Atès que aquest col·lectiu d'inactius en treball no dedica cap hora a aquestes activitats, s'ha analitzat únicament la valoració de la disponibilitat de temps lliure que tenen aquests barcelonins atenent a diferències per sexe i edat. Les dades que segueixen mostren la percepció desigual que els barcelonins inactius en treball tenen i que es poden resumir dient que a mesura que augmenta l'edat, augmenta la percepció de disponibilitat de temps lliure:

des de la valoració del 5,6 dels joves menors de vint-i-cinc anys a la del 7,5 dels més grans de seixanta-cinc anys. Per sexes també s'observen diferències. Els homes perceben tenir més temps lliure que les dones a totes les edats. Les majors diferències es troben entre els barcelonins d'entre vint-i-cinc i quaranta-quatre anys i els del seixanta-cinc i més anys. Aquestes diferències poden ser indicadors d'activitats que tot i realitzar-se no s'han declarat com a treball però que ocupen les hores dels barcelonins i barcelonines. En el cas dels més joves, aquesta activitat és atribuïble a l'estudi.

Taula II.2.3. Valoració de la disponibilitat de temps lliure dels barcelonins inactius en treball segons sexe i edat. Barcelona, 2000

	Total	Homes	Dones
Menys de 25 anys	5,6	5,5	5,8
25-44 anys	5,6	6,5	5,0
45-64 anys	7,5	7,6	7,3
65 anys i més	7,5	8,1	6,8

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

2.2.2. Els barcelonins que realitzen un treball: mercantil o familiar domèstic

Els barcelonins que ocupen el temps de treball únicament en el treball mercantil representen el 7,9% i són majoritàriament homes (82,6%). Atenent a l'edat, com és d'esperar, els efectius es concentren en l'edat adulta (de vint-i-cinc a seixanta-quatre anys) i tenen menor presència entre els menors de vint-i-cinc anys i els majors de seixanta-cinc.

Pel que fa al nivell d'estudis, s'observen poques diferències a excepció del percentatge de persones sense estudis que resulta poc representatiu com a conseqüència de la baixa mostra en aquest cas. Per categoria professional, s'observa que si bé hi ha una major concentració en les categories mitjanes, en aquest cas el percentatge de barcelonins de categoria professional alta és força elevat (23%).

Per edats, mentre que els joves de menys de vint-i-cinc anys d'aquest grup declaren tenir una jornada de 40 hores la setmana (40 hores i 18 minuts), els barcelonins de vint-i-cinc a quaranta-quatre anys i els de quaranta-cinc a seixanta-quatre declaren una dedicació molt més intensiva que equival a 44 hores i 46 minuts els primers i 47 hores i 44 minuts els segons. La percepció sobre la disponibilitat de temps lliure és baixa i molt similar, fet que es pot fer servir d'indicador de la coexistència d'altres activitats no declarades.

Taula II.2.4. Característiques sociodemogràfiques dels Barcelonins que només realitzen treball mercantil. Barcelona, 2000

		%
Sexe	Homes	82,6
	Dones	17,4
Edat	Menys de 25 anys	11,5
	25-44 anys	65,4
	45-64 anys	19,9
	65 anys i més	3,2
Nivell d'estudis	Sense estudis ⁵⁴	1,2
	Estudis primaris	38,1
	Estudis secundaris	37,2
	Estudis universitaris	28,0
Situació laboral	Ocupat	100,0
	Aturat	0,0
	Mestressa de casa	0,0
	Jubilat	0,0
	Estudiant	0,0
	Altres	0,0
Categoria professional	Baixa	35,4
	Mitjana	41,7
	Alta	23,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula II.2.5. Càrrega total de treball i valoració del temps lliure dels barcelonins que només fan treball mercantil segons edat. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Menys de 25 anys	40:18	0:00	40:18	3,7	24,0
25-44 anys	44:46	0:00	44:46	3,8	26,6
45-64 anys	47:44	0:00	47:44	3,7	28,4
65 anys més	44:53	0:00	44:53	3,1	26,7
Total	44:46	0:00	44:46	3,7	26,6

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'anàlisi d'aquestes dades per edats confirma que l'estratègia de dedicar-se únicament al treball mercantil és una opció eminentment masculina i especialment entre les persones adultes.

La diferència d'intensitat no és l'única que es produeix entre homes i dones, també ho és la càrrega total de treball, és a dir la dedicació que declaren tenir al treball i la valoració de la disponibilitat del temps lliure. La major diferència es produeix entre les persones de quaranta-cinc a seixanta-quatre anys en què els homes declaren una dedicació molt més intensiva: 48 hores i 22 minuts la setmana davant les 36 hores i 10 minuts de les dones.

⁵⁴ Dades no significatives atès el baix nombre de freqüències.

Taula II.2.6. Càrrega total de treball i valoració del temps lliure dels barcelonins que només fan treball mercantil segons edat i sexe. Barcelona, 2000

	Percentatge		Temps de treball mercantil		Valoració de la disponibilitat de temps lliure		% de temps ocupat en treball setmanal	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Menys de 25 anys	64,8	35,2	42:06	36:59	4,1	3,0	25,1	19,8
25-44 anys	81,6	18,4	45:51	39:53	3,7	4,1	27,3	23,7
45-64 anys	87,9	12,1	48:22	36:10	3,8	1,6	28,8	21,5
65 anys i més ⁵⁵	100,0	0,0	-	-	-	-	-	-

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Els barcelonins que declaren treballar només en l'àmbit familiar domèstic representen el 42,8% i són majoritàriament dones.

Per edats, aquesta és una estratègia més habitual entre les persones majors de quaranta-cinc anys que entre els més joves. Segons el nivell d'estudis, tot i que hi ha una major concentració de població amb estudis primaris, destaca el baix percentatge de barcelonins amb estudis universitaris que opten per aquesta opció. La situació laboral ofereix informació molt útil de cara a perfilar les característiques d'aquest grup: com és d'esperar, majoritàriament són mestresses de casa, jubilats i estudiants els que dediquen el seu temps de treball únicament al treball familiar domèstic. Per categories professionals, la baixa i la mitjana són les que adopten en major mesura aquesta estratègia, fet que pot indicar la presència del filtre d'accés desigual al mercat laboral.

Taula II.2.7. Característiques sociodemogràfiques dels Barcelonins que només realitzen treball familiar domèstic. Barcelona, 2000

		%
Sexe	Homes	33,0
	Dones	67,0
Edat	Menys de 25 anys	12,7
	25-44 anys	12,3
	45-64 anys	27,2
	65 anys i més	47,7
Nivell d'estudis	Sense estudis	21,8
	Estudis primaris	42,1
	Estudis secundaris	28,5
	Estudis universitaris	7,5
Situació laboral	Ocupat	2,1
	Aturat	9,8
	Mestressa de casa	29,0
	Jubilat	40,9
	Estudiant	13,7
	Altres	4,5
Categoria professional	Baixa	56,7
	Mitjana	38,0
	Alta	5,3

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB

⁵⁵ No s'han considerat les dades per tenir efectius insuficients.

Quant al temps que ocupen en aquesta tasca hi ha poques diferències atenent al cicle vital amb l'única excepció del menors de vint-i-cinc anys. Ja s'ha vist que de mitjana aquests barcelonins dediquen 22 hores i 24 minuts setmanals al treball. Aquesta dedicació oscil·la entre les 26 i les 27 hores setmanals entre els barcelonins de vint-i-cinc anys i més mentre que els de menys de vint-i-cinc declaren una dedicació molt minsa de només 6 hores i 9 minuts.

La percepció del temps lliure és inversament proporcional a aquesta dedicació. Són precisament els més joves els que declaren una menor disponibilitat (4,7) mentre que els de quaranta-cinc anys i més declaren una major disponibilitat.

Taula II.2.8. Càrrega total de treball i valoració del temps lliure dels barcelonins que només fan treball familiar domèstic segons edat. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Menys de 25 anys	0:00	6:09	6:09	4,7	3,7
25-44 anys	0:00	27:35	27:35	4,6	16,4
45-64 anys	0:00	26:37	26:37	5,9	15,8
65 anys i més	0:00	27:08	27:08	5,2	16,2
Total	0:00	22:24	22:24	5,9	13,3

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Les diferències observades es fan encara més evidents si es té en compte el moment de la vida en què es troben els barcelonins. En general, les persones que dediquen tot el seu temps de treball a l'àmbit familiar i domèstic són majoritàriament dones. La menor diferència es troba en les edats més joves i la major en l'edat adulta que, en gran mesura, va associada a la constitució de la família (vint-i-cinc a quaranta-quatre anys).

Les dedicacions ratifiquen també aquestes diferències de sexe. Les més acusades, novament, es troben entre els més joves, mentre que les diferències més grans es produeixen en les edats adultes. En les edats més avançades, on els homes esdevenen majoritàriament jubilats, les diferències es tornen a reduir lleugerament com a conseqüència d'un augment de la dedicació d'ells i una disminució de la dedicació d'elles.

En la valoració del temps lliure les dones donen valoracions més baixes en la seva percepció de la disponibilitat de temps lliure. Això és així en totes les edats. Els que consideren que tenen més temps lliure són els homes de quaranta-cinc a seixanta-quatre i de seixanta-cinc i més anys. Les dones d'aquestes edats també declaren major disponibilitat de temps lliure tot i que en menor mesura que els homes.

Taula II.2.9. Càrrega total de treball i valoració del temps lliure dels barcelonins que només fan treball familiar domèstic segons edat i sexe. Barcelona, 2000

	Percentatge		Temps de treball mercantil		Valoració de la disponibilitat de temps lliure		% de temps ocupat en treball setmanal	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Menys de 25 anys	44,3	55,7	05:14	06:53	4,9	4,6	3,1	4,1
25-44 anys	26,7	73,3	10:27	33:01	5,5	4,3	6,2	19,7
45-64 anys	32,0	68,0	11:20	35:55	7,2	5,1	6,7	21,4
65 anys i més	31,7	68,3	12:27	28:01	7,3	6,5	7,4	16,7

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

2.2.3. La doble presència: treball mercantil i treball familiar domèstic

Els barcelonins que declaren dedicar el seu temps a treballar en l'àmbit mercantil i en l'àmbit domèstic són gairebé en la mateixa proporció tant homes com dones i majoritàriament tenen edats compreses entre els vint-i-cinc i els quaranta-quatre anys. Tenen tant estudis primaris, com secundaris o superiors en gairebé la mateixa proporció tot i que és lleugerament superior la dels dos darrers. Tenen una categoria professional en major mesura mitjana tot i que també baixa i alta. Per tant, els barcelonins que declaren, a priori, doble presència mesurada ara com a participació en el treball de l'esfera mercantil són igual homes que dones, de diferents nivells d'estudi i de diferents categories professionals, així sí, es concentren majoritàriament en un grup d'edat.

Taula II.2.10. Característiques sociodemogràfiques dels barcelonins que realitzen treball mercantil i familiar domèstic. Barcelona, 2000

		%
Sexe	Homes	51,8
	Dones	48,2
Edat	Menys de 25 anys	9,6
	25-44 anys	78,0
	45-64 anys	10,9
	65 anys i més	1,5
Nivell d'estudis	Sense estudis	3,2
	Estudis primaris	25,5
	Estudis secundaris	36,9
	Estudis universitaris	34,4
Situació laboral	Ocupat	100,0
	Aturat	0,0
	Mestressa de casa	0,0
	Jubilat	0,0
	Estudiant	0,0
	Altres	0,0
Categoria professional	Baixa	32,2
	Mitjana	44,4
	Alta	23,4

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Novament, es troben importants diferències quant a càrregues totals en funció de l'edat dels barcelonins. Els joves de menys de vint-i-cinc anys són els que dediquen menys temps al treball, i especialment, al familiar domèstic. En total, declaren dedicar un total del 41 hores i 29 minuts setmanals al treball, 34 hores i 48 minuts de les quals s'ocupen en el treball mercantil. Són més grans les càrregues declarades per les persones d'edat adulta (de vint-i-cinc a seixanta-quatre anys) que oscil·len entre les 52 i les 53 hores setmanals. No en va són precisament aquests barcelonins els que tenen una percepció de menor disponibilitat de temps lliure.

Taula II.2.11. Càrrega total de treball i valoració del temps lliure dels barcelonins que fan treball mercantil i familiar domèstic segons edat. Barcelona, 2000

	Temps de treball mercantil	Temps de treball familiar domèstic	Càrrega total setmanal	Valoració de la disponibilitat de temps lliure	% de temps ocupat en treball setmanal
Menys de 25 anys	34:48	6:41	41:29	4,1	24,7
25-44 anys	39:50	12:31	52:21	3,7	31,2
45-64 anys	41:15	12:20	53:35	3,9	31,9
65 anys i més ⁵⁶	40:49	22:28	63:17	4,2	37,7
Total	39:33	12:05	51:38	3,8	30,7

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Però aquestes pautes encara presenten més diferències si s'analitzen els usos del temps d'homes i dones. Les càrregues globals així ho demostren. Únicament entre els joves, els homes declaren càrregues totals superiors quant a temps que les dones. A partir dels 25 anys, aquesta lògica s'inverteix i les dones passen a assumir una càrrega global de treball superior a la dels homes, fet que es tradueix en un major percentatge de temps ocupat per setmana (al voltant del 32%). En general, els homes de totes les edats dediquen més temps al treball productiu que les dones, tot i que les diferències no són tan grans com el temps que homes i dones dediquen al treball familiar domèstic en què les dones superen amb escreix la dedicació dels homes a mesura que augmenta l'edat.

Taula II.2.12. Càrrega total de treball i valoració del temps lliure dels barcelonins que fan treball mercantil i familiar domèstic segons edat i sexe. Barcelona, 2000

	Percentatge		Temps de treball mercantil		Temps de treball familiar domèstic		Càrrega total setmanal		Valoració de la disponibilitat de temps lliure		% de temps ocupat en treball setmanal	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
< 25 anys	50,6	49,4	12:53	08:39	6:15	7:08	43:08	39:47	4,1	4,1	25,7	23,7
25-44 anys	48,9	51,1	42:53	36:41	7:55	17:15	50:48	53:56	3,8	3,7	30,2	32,1
45-64 anys	57,3	42,7	44:50	35:42	7:43	19:31	52:33	55:13	4,1	3,5	31,3	32,9
> 65 anys ⁵⁷	50,3	49,7	19:48	37:49	8:51	36:14	52:39	74:03	3,4	4,9	31,3	44,1

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

⁵⁶ Dades no significatives atès el baix nombre de freqüències.

⁵⁷ Resultats no significatius perquè els efectius són insuficients.

SEGONA PART

El temps de la ciutat

3.1. L'ús de la ciutat

L'anàlisi dels usos socials del temps a Barcelona s'ha centrat a mostrar que els usos que les persones fan del seu temps s'expliquen en gran mesura per les activitats que estructurin la seva vida quotidiana i, especialment, per l'activitat productiva, pel treball familiar i domèstic i pel lleure. Però hi ha un element que no s'ha tractat tot, i que també té efectes sobre el temps dels ciutadans: l'ús que les persones fan del territori per fer totes les activitats que conformen la seva vida quotidiana. L'ús que les persones fan del temps va estretament relacionat amb l'ús que els ciutadans fan del territori.

En aquest punt, s'introdueix, doncs, un element més a l'anàlisi dels nous usos socials del temps a la ciutat de Barcelona, el territori. Aquest element és transversal a tots els àmbits analitzats fins ara i manté una relació complexa amb el temps dels ciutadans en la mesura que n'és alhora causa i conseqüència.

La forma com s'estructura el territori i la forma com s'organitza la ciutat determinen en gran mesura les estratègies de les persones en l'exercici de les seves activitats i les possibilitats de diferents models d'usos del temps. I és que, sovint, els conflictes en la gestió del temps també són un reflex de l'estructura territorial i de l'ús que se'n fa. En definitiva, l'ús social del temps també depèn de la configuració de la ciutat real de cada persona.

Aquest capítol pretén caracteritzar els usos del territori com una dimensió més per entendre els usos del temps dels ciutadans des d'una perspectiva no reclosa que té com a objectiu:

1. Definir l'ús de l'espai que fan els barcelonins en el curs de la seva vida quotidiana. Dibuixar els límits de la ciutat real o de les ciutats dels barcelonins.
2. Analitzar l'ús específic que fan de la ciutat de Barcelona tant els barcelonins com els no residents i que hi acudeixen per realitzar un ventall divers d'activitats.

L'Enquesta de Regió de Barcelona ofereix en aquest sentit una important font de dades a partir de les variables de localització i mobilitat per a una gran quantitat d'activitats. Per la seva banda, l'anàlisi evolutiva permet una valoració del canvi i de les pautes així com de les tendències que s'apunten per tal d'establir en quina mesura les dinàmiques territorials recents contribueixen a nous usos socials del temps.

Per tots aquests factors s'explica el fenomen de la intensificació de l'espai de proximitat, en aquest cas el barri. Però, alhora, la ciutat real s'amplia pel que fa les activitats laborals, d'estudis i de lleure. S'observa la tendència a realitzar aquestes activitats cada vegada més fora de la ciutat, a diferència de les activitats de l'esfera familiar domèstica, que tendeixen a acostar-se al lloc de residència.

El capítol es divideix en quatre apartats: el primer, a títol introductor, ofereix una breu presentació del model territorial i de les dinàmiques en què es troba immersa la ciutat de Barcelona; el segon apartat analitza quina és la ciutat real dels barcelonins a partir de l'anàlisi de la localització de les seves activitats quotidianes; el tercer explica l'ús que es fa de la ciutat de Barcelona per part dels no residents i, finalment, el darrer apartat sintetitza la informació per analitzar quin és l'ús que es fa de la ciutat de Barcelona i veure quines són les dinàmiques que es produeixen respecte al seu entorn immediat per acabar delimitant les diverses ciutats reals dels diferents ciutadans.

3.1.1. Barcelona i el seu entorn territorial: noves dinàmiques socials

La ciutat de Barcelona està immersa en dues dinàmiques territorials contraposades alhora que complementàries:

- L'ampliació de la ciutat real, cada cop més interrelacionada amb l'espai metropolità.
- La intensificació de les activitats en el propi barri, fenomen associat a la recerca de la proximitat com a valor en alça en una societat on el temps esdevé un bé limitat.

La ciutat real quotidiana dels barcelonins s'amplia. La interrelació de la ciutat amb el seu entorn més immediat s'intensifica amb els anys. Dispersió, integració i especialització són les dinàmiques que caracteritzen la realitat territorial de la província de Barcelona i, especialment, de l'àmbit metropolità, i determinen els usos socials del territori.

Les dades de l'Enquesta sobre condicions de vida i hàbits de la població mostren com la població de la província de Barcelona tendeix cada vegada més a canviar de residència i a fer-ho a major distància. Aquest flux està integrat per persones joves amb nivells d'estudis i ingressos superiors a la mitjana. Es desplacen del centre cap a l'entorn metropolità, a municipis més petits i menys poblats. El resultat més evident d'aquest procés és la consolidació de la tendència a la dispersió urbana com a conseqüència d'un ús més extensiu del territori. En aquest context, la ciutat de Barcelona inicia una tendència caracteritzada per una emigració que supera a la immigració metropolitana.

La dinàmica de la concentració i la descentralització conviuen en temps i espai: l'ocupació a la ciutat de Barcelona perd pes relatiu respecte a la localitzada a la regió metropolitana mentre que es consolida la tendència a la concentració de les activitats terciàries.

“La dispersió de la població i els llocs de treball sobre el territori comporta l'expansió de les xarxes de relació metropolitanes i una interrelació cada vegada més estreta del territori”.⁵⁸ Segons Oriol Nel·lo, els municipis tendeixen a especialitzar-se funcionalment, fet que suposa un ús més extensiu del territori per part dels ciutadans. La caiguda dels percentatges d'autocontenció⁵⁹ i d'autosuficiència⁶⁰ evidencien aquesta situació: els municipis tenen cada vegada menys capacitat de contenir la seva població per realitzar les activitats de la seva vida quotidiana, fet que suposa una major mobilitat intermunicipal per realitzar les activitats de la vida quotidiana, i molt especialment per motius de treball. En aquest context, Barcelona no n'és una excepció, perd capacitat d'autocontenció laboral i també d'autosuficiència però el fet que mantingui valors molt elevats en ambdós casos porta a classificar la ciutat com un municipi tancat amb una dinàmica pròpia de municipi articulador de territori.

Tot plegat suposa un augment i un canvi en les pautes de mobilitat (Miralles i Cebollada). Les tendències assenyalades en anteriors enquestes apuntaven a un augment dels desplaçaments intermunicipals i dels fluxos entre corones metropolitanes. Per al cas concret de Barcelona, les dades de l'Enquesta de mobilitat en dies feiners (EMEF) informen que en un dia feiner, a Barcelona es realitzen 6,02 milions de desplaçaments de més de cinc minuts de durada.

⁵⁸ Vegeu Nel·lo, O. (2002). “Ús de l'espai” a Giner, S. (dir). (2002). Enquesta de Regió de Barcelona, 2000. Informe general. Barcelona: IERMB i Diputació de Barcelona.

⁵⁹ Proporció d'ocupats residents que es queden a treballar al propi municipi.

⁶⁰ Llocs de treball del municipi ocupats per residents al propi municipi.

D'aquests, quasi dues terceres parts (3.927.250) són desplaçaments interns, és a dir amb origen i destinació a la ciutat de Barcelona i el 38,1% (2.095.768) són de connexió amb l'exterior.

Però aquesta dinàmica territorial conviu amb un altre fenomen contraposat: el barri s'intensifica. I és que a Barcelona es tendeix a realitzar activitats de compra i lleure cada vegada en un entorn més proper. Els barcelonins opten cada vegada més per realitzar activitats al barri fet que es pot explicar pel creixent valor del concepte de proximitat com a nou paradigma relacionat amb el temps com a valor limitat.

3.1.2. Els espais de vida dels barcelonins: la ciutat real quotidiana

Barcelona es caracteritza per una elevada autocontenció en termes laborals i d'estudis, malgrat que es tendeixi a una disminució en els darrers anys. I és que la ciutat està immersa en una dinàmica creixent d'extensió de la superfície de la ciutat quotidiana. Així ho assenyalen els índexs d'autocontenció per treball i estudis i la tendència cada vegada més gran a ampliar l'espai de relacions socials.

Alhora, es detecta una certa preferència dels barcelonins per l'espai proper quan es tracta de fer compres d'aliments, vestits i calçats, activitats d'oci i de lleure i esport.

A continuació s'analitza l'ús que els barcelonins fan del territori a partir de la localització de les principals activitats que fan en la seva vida quotidiana. L'anàlisi definirà quin és l'espai de vida dels barcelonins, quins són els límits de la seva ciutat real i com ha anat canviant en els darrers anys.

L'espai del treball productiu i dels estudis

Barcelona es caracteritza per l'elevada autocontenció municipal en termes laborals, concretament, un 76,6% dels residents treballen a la ciutat. Tot i que el mateix barri de residència perd lleugerament la capacitat d'autocontenció dels residents i passa del 23,5% al 1985 al 19,7% l'any 2000. La principal destinació dels barcelonins són els altres barris del municipi (56,1%).

Tot i així, la ciutat no és del tot aliena als efectes de la deslocalització i descentralització de l'activitat i esdevé cada vegada més oberta respecte al seu entorn immediat. Els barcelonins es desplacen cada vegada més a altres municipis, especialment de la primera corona (10,3%) i, en menor mesura, de la segona (7,6%).

Atenent a les dinàmiques d'anys anteriors, es cospa una tendència a la progressiva pèrdua d'aquesta capacitat d'autocontenció que disminueix en un 6,6% respecte a l'any 1985. Aquest fet suposa una major tendència dels barcelonins a sortir del municipi per anar a treballar. Aquesta dinàmica és cada vegada més habitual al conjunt de la regió metropolitana.

Per al cas concret de la ciutat de Barcelona, suposa una tendència a l'extensió de la superfície de la ciutat real més enllà dels límits administratius municipals. Així mateix, es produeix una disminució del percentatge de barcelonins ocupats que declaren treballar a casa fins a arribar al 3%, mentre que augmenta el percentatge de persones que declaren tenir una destinació irregular (3,9%), ambdós fenòmens relacionats amb la conjuntura econòmica.

Taula III.1.1. Localització del lloc de treball de la població ocupada. Barcelona, 2000

	1985	1990	1995	2000
A casa	5,4	2,5	4,0	3,0
Al municipi de residència	77,8	80,3	75,0	73,6
Fora del municipi	15,4	14,4	16,6	18,7
És irregular	-	2,8	4,2	3,9
NS/NC	0,4	0,0	0,2	0,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

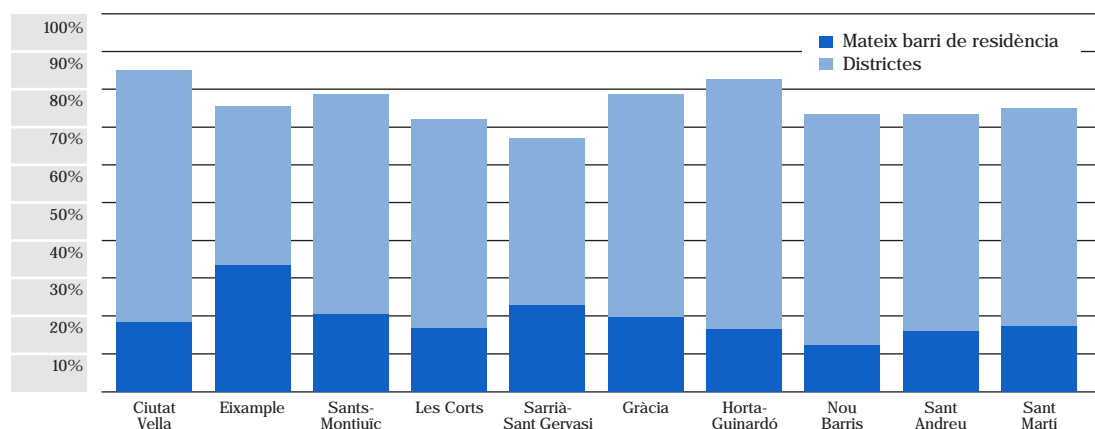
Taula III.1.2. Destinació dels desplaçaments al treball de la població ocupada. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Mateix barri de residència	23,5	21,8	22,8	19,7
Altres barris del municipi	59,7	60,7	55,4	56,1
Primera corona	9,7	8,9	9,9	10,3
Segona corona	-	4,8	6,3	7,6
Resta de la província	-	-	0,3	0,3
Resta de Catalunya*	5,9	1,0	0,7	0,6
Fora de Catalunya**	0,8	2,9	0,1	0,5
És irregular	-	-	4,4	4,1
NS/NC	0,5	0,0	0,2	0,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili
*L'any 1985 aquesta categoria inclou les dues anteriors i l'any 1990 inclou l'anterior.
**Els anys 1985 i 1990 aquesta categoria inclou la resposta "És irregular".
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Atenent específicament als districtes de Barcelona, s'observa que el seu percentatge d'autocontenció és força baix (19,7% al conjunt de la ciutat) i oscil·la entre l'11,1% i el 32,3% corresponent a Nou Barris i l'Eixample, respectivament. Això és degut al fet que la localització del llocs de treball es concentra dins del mateix municipi, principalment, i no en el mateix districte. Aquest rang constata que entre els districtes hi ha diferències força evidents quant a la seva capacitat d'autocontenció.

Gràfic III.1.1. Destinació dels desplaçaments al treball de la població ocupada.
Districtes de Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.3. Destinació dels desplaçaments al treball de la població ocupada.
Barcelona, 2000

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Barcelona	84,1	75,0	78,8	72,3	66,6	77,3	82,5	73,8	73,7	75,4	75,8
Primera corona	6,8	11,6	8,5	11,1	11,9	17,3	1,7	13,5	10,5	10,8	10,3
Segona corona	6,8	5,5	6,7	7,4	11,9	0,0	6,7	7,9	11,8	10,8	7,6
Resta Catalunya	0,0	1,2	0,7	1,9	6,0	1,3	3,4	0,0	0,0	0,0	1,4
És irregular	0,0	5,5	2,6	7,4	2,4	2,7	5,8	4,0	3,9	3,1	4,1
NS/NC	2,3	1,2	2,6	0,0	1,2	1,3	0,0	0,8	0,0	0,0	0,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Pel que fa a l'activitat dels estudis, les pautes que es produeixen en l'àmbit laboral són extensibles en gran mesura a aquesta activitat.⁶¹ Barcelona té, l'any 2000, una elevada capacitat d'autocontenció de la població major de 18 anys que estudia a la ciutat tot i que s'observa una tendència a la disminució. Concretament, el 75,5% dels estudiants de la ciutat s'hi queden però entre 1995 i 2000 aquest percentatge ha disminuït en 9,4% i ha augmentat, per tant, el percentatge dels barcelonins que estudien en altres municipis, especialment de la primera corona.

⁶¹ A l'enquesta només es consideren els joves a partir de 18 anys de manera que les dades d'estudiants no fan referència als joves que cursen estudis primaris. Els estudis secundaris estan contemplats només per a aquells joves majors de 18 anys mentre que la majoria fan referència a estudiants universitaris.

Taula III.1.4. Localització del centre d'estudis de la població estudiant. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Al mateix barri de residència	17,8	17,9
En un altre barri del municipi	67,1	57,6
Primera corona	9,6	14,6
Segona corona	3,7	4,2
Resta de Catalunya	1,5	1,9
Fora de Catalunya	0,3	-
Universitat a distància	-	3,9
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'espai de les compres bàsiques

Barcelona es consolida com la principal destinació dels barcelonins a l'hora de comprar els aliments envasats. La compra de l'alimentació quotidiana es fa a l'espai proper, cada vegada més, mentre que disminueixen els altres municipis com a destinació habitual. La disminució del percentatge de barcelonins que declaren comprar "indistintament" en diversos llocs marca un hàbit cada vegada més habitual i una tendència a realitzar aquestes activitats en un espai de proximitat.

Taula III.1.5. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els aliment envasats. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Mateix barri	82,9	84,6	83,0	89,9
Centre del municipi	-	1,2	0,9	0,7
Altres barris del municipi*	10,4	7,0	7,3	4,1
Altres municipis	1,9	1,1	3,8	2,1
Indistintament	4,7	5,7	4,4	2,8
NS/NC	0,1	0,3	0,6	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

* L'any 1985 aquesta categoria inclou l'anterior.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La principal destinació pel que fa a la compra de vestits i calçats segueix sent la ciutat de Barcelona, sobretot el mateix barri de residència amb un 89,9%. La contenció de Barcelona en aquest sentit ha experimentat un augment important (12,3%) mentre que l'atracció d'altres municipis és irrellevant. Cal destacar el percentatge de barcelonins que compra "indistintament" en diferents llocs (18,1%) tot i que ha disminuït considerablement des de 1985.

Taula III.1.6. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els vestits i el calçat. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Mateix barri	40,9	43,5	54,2	50,9
Centre del municipi	19,8	7,0	17,1	21,6
Altres barris del municipi	8,1	17,0	12,9	7,6
Altres municipis	1,2	1,0	0,8	1,1
Indistintament	29,0	29,0	14,3	18,1
NS/NC	1,1	2,4	0,6	0,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Mobilitat quotidiana per oci, lleure i relacions

Els fluxos de mobilitat: la interrelació amb el territori

Els barcelonins surten de la ciutat esporàdicament: més de la meitat dels barcelonins declaren no haver sortit cap vegada de Barcelona en el darrer mes per realitzar alguna activitat no relacionada amb la feina o els estudis (53,1%). Els barcelonins surten de mitjana 1,5 vegades al mes del seu municipi, xifra que augmenta a les 3,2 vegades si es té en compte específicament la població que s'ha desplaçat.

Dels barcelonins que declaren haver sortit del municipi, ho han fet per visitar familiars o amics, en primer lloc, i per passejar, en segon. Les activitats de lleure són els altres motius principals assenyalats pels barcelonins a l'hora de sortir de la ciutat, tot i que representen un percentatge menor: un 23,6%. Entre aquestes activitats es troben les de fer compres, anar a bars o discoteques, fer esport i altres activitats de lleure.

Taula III.1.7. Nombre de vegades que els barcelonins s'han desplaçat a un altre municipi de la província*. Barcelona, 2000

	2000
Cap vegada	53,1
Una vegada	12,8
De 2 a 4 vegades	27,0
De 5 a 10 vegades	5,0
D'11 a 15 vegades	0,9
Més de 15 vegades	0,5
NS/NC	0,6
Total	100,0
Nombre mitjà de desplaçaments	1,5
Nombre mitjà de desplaçaments de la població que s'ha desplaçat	3,2

* Es consideren les vegades que la població de Barcelona s'ha desplaçat, durant l'últim mes, des de la ciutat de Barcelona a un altre municipi de la província per motius no relacionats amb l'anada o tornada al lloc de treball o centre de formació habitual. Tampoc s'han considerat les sortides dels barcelonins a la segona residència.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.8. Motius pels quals els barcelonins s'han desplaçat a un altre municipi de la província*. Barcelona, 2000

	2000
Visitar amics o familiars	40,3
Passejar, fer un volt	24,6
Realitzar altres activitats de lleure	12,0
Fer compres	5,1
Anar a bars o discoteques	4,3
Fer gestions personals	3,5
Fer esport	3,3
Realitzar activitats culturals	2,2
Fer gestions professionals	1,2
Visitar un metge	0,6
Un altre motiu	0,3
NS/NC	2,7
Total	100,0

* Submostra formada per la població de Barcelona que s'ha desplaçat, durant l'últim mes, des del la ciutat de Barcelona a un altre municipi de la província per motius no relacionats amb l'anada o tornada al lloc de treball o centre de formació habitual. Tampoc s'han considerat les sortides dels barcelonins a la segona residència.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'espai de l'oci i l'esport

Quant a la realització d'activitats d'oci i de lleure, la pauta de la proximitat segueix sent la predominant entre els barcelonins. Efectivament, els residents a la ciutat de Barcelona es queden majoritàriament a la ciutat a l'hora de mirar botigues, d'anar al cinema, d'anar a bars, discoteques i pubs, així com a restaurants, teatres, museus i exposicions. La capacitat d'autocontenció habitual que té la ciutat és elevada en la majoria d'aquestes activitats i els percentatges només es veuen disminuïts quan els barcelonins declaren anar "indistintament" a diferents llocs a realitzar les activitats. En definitiva, les destinacions extramunicipals són molt poc habituals entre els barcelonins.

Respecte a l'any 1995, totes les dades mostren la tendència a la pèrdua d'autocontenció de la ciutat i és que el percentatge de persones que tenen la ciutat de Barcelona com a referència habitual en les destinacions de les activitats de lleure disminueix notablement. La raó principal d'aquesta aparent pèrdua d'autocontenció es deu a un canvi d'hàbits de la població de Barcelona, que cada vegada menys identifica un lloc fix per realitzar aquestes activitats. Dit d'una altra manera, la disminució del percentatge d'autocontenció municipal no s'explica per un canvi de destinació habitual extramunicipal, sinó per una major flexibilitat quant a destinacions que es tradueix en un increment de les persones que declaren realitzar les activitats indistintament en diferents llocs.

Tot i la tendència a la disminució de l'autocontenció de la ciutat en conjunt, paradoxalment, el mateix barri de residència augmenta la capacitat d'atracció dels seus residents en totes i cadascuna de les activitats assenyalades en detriment de l'atracció que exerceix el centre i altres barris del municipi. Aquest és un dels canvis més visibles respecte a 1995.

L'any 2000, el centre de la ciutat ja no absorbeix més població que el barri i s'observa que els barcelonins segueixen aplicant la lògica de la proximitat per realitzar les activitats de la vida quotidiana en detriment de desplaçar-se al centre de la ciutat i a altres barris del municipi.

Aquest fet es produeix per a aquelles activitats en què els barris han sofert un increment de la seva oferta (cinemes, bars, discoteques, pubs i restaurants) mentre que aquelles més específiques que no tenen igual presència en tota la ciutat se segueixen realitzant majoritàriament al centre de la ciutat (anar a teatres, museus i exposicions).

Taula III.1.9. Lloc on els entrevistats realitzen activitats d'oci i de lleure (percentatges sobre el total de practicants). Barcelona, 1995-2000

	Mirar botigues		Cinemes		Bars, discoteques i pubs		Restaurants		Teatres		Museus i exposicions	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Al mateix barri de residència	40,8	48,5	6,2	19,4	18,3	19,9	9,9	12,9	2,5	5,0	1,9	4,3
Al centre del seu municipi	35,5	30,4	47,5	29,4	27,3	19,1	18,8	14,6	55,5	42,8	43,2	32,9
Altres barris del municipi	11,2	8,3	23,0	17,2	25,7	22,4	24,1	16,8	24,5	16,7	25,6	16,8
Ciutats intermèdies	-	0,1	0,4	0,4	1,2	1,1	0,2	0,3	0,1	0,1	-	-
Altres municipis	0,2	0,5	2,7	1,7	1,7	2,2	4,4	2,6	0,2	0,2	0,4	0,6
Indistintament	12,2	12,1	19,6	29,0	24,7	32,6	41,2	50,1	15,8	31,5	27,1	41,5
NS/NC	0,0	0,1	0,7	2,9	1,1	2,6	1,4	2,6	1,3	3,8	1,8	3,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada pels entrevistats que realitzen cadascuna d'aquestes activitats.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Pel que fa a l'esport, les pautes són força similars: la majoria de barcelonins el realitzen habitualment a Barcelona (77,5%) i, especialment al mateix barri de residència. Aquest percentatge ha augmentat des de 1985 en gairebé 7 punts percentuals tot i que el canvi més rellevant es produeix en l'augment de l'atracció del propi barri de residència probablement com a conseqüència d'una major dotació d'aquests equipaments als barris.

Taula III.1.10. Lloc on es practica esport (sobre el total de practicants). Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
Mateix barri	36,6	37,3	50,6	51,5
Altres barris del municipi	34,3	33,1	30,4	26,0
Primera corona	6,4	4,8	3,3	3,2
Segona corona	-	5,6	3,6	3,9
Resta de Catalunya*	13,5	8,0	4,0	5,6
Fora de Catalunya	0,2	0,2	1,5	1,0
Indistintament	9,2	11,2	5,7	8,6
NS/NC	0,0	0,0	1,0	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població que practica algun esport. * L'any 1985 aquesta categoria inclou l'anterior.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'espai de les relacions

Les relacions amb els altres ocupen també una part important de la vida quotidiana de les persones. Familiars i amics són les persones amb qui els barcelonins es relacionen principalment. Veïns, companys de feina i altres persones són, amb distància, les persones amb qui es relacionen els barcelonins amb més freqüència.

Taula III.1.11. Persones no residents a la llar amb les quals les persones entrevistades es relacionen més sovint. Barcelona, 1985-2000

	1985	1990	1995	2000
No es relaciona amb ningú	0,9	1,2	1,0	1,0
Familiars	63,0	53,3	48,8	46,5
Amics	14,0	26,9	34,9	35,0
Veïns	6,8	8,4	5,4	6,3
Companys de feina o d'estudis	8,9	5,9	3,5	4,5
Altres persones	6,5	4,3	6,4	6,3
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Analizant el lloc de residència de les persones amb qui els entrevistats es relacionen més sovint s'observa com es manté la pauta d'altres activitats: l'espai habitual és, novament, el proper. I és que el 75,5% de les persones amb qui més es relacionen els barcelonins resideixen a la mateixa ciutat de Barcelona. Aquest percentatge ha disminuït respecte a 1995 (80,7%), fet que fa pensar que l'ampliació de la ciutat real afecta també les relacions de major proximitat i que es deu en gran mesura al procés de deslocalització residencial cap a fora de la ciutat experimentat en els darrers anys. Tot i així, és important destacar que el percentatge de les persones amb qui es relacionen més sovint els entrevistats que viuen fora de la ciutat de Barcelona és força baix l'any 2000 (8,9%).

Taula III.1.12. Lloc on resideixen les persones amb les quals les persones entrevistades es relacionen més sovint. Barcelona, 1990-2000

	1995	2000
Mateixa escala	4,5	4,1
Mateix barri	31,6	33,1
Altres barris del municipi	44,6	38,3
Primera corona	2,0	3,3
Segona corona	3,0	3,1
Resta de Catalunya	1,4	1,7
Fora de Catalunya	0,5	0,8
Indistintament	12,3	14,5
NS/NC	0,0	1,1
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Viure a la ciutat: l'espai de la residència

Un 71,2% dels barcelonins que l'any 2000 residien a Barcelona havien migrat des d'altres llocs de la ciutat.

Es percep un important percentatge de persones que han arribat entre els anys 50 i 70 i en menor mesura els 80. A partir de 1981, es troba, progressivament, un menor percentatge de persones que declaren haver vingut d'un altre municipi fins al punt que en els darrers anys, la immigració residencial a Barcelona és gairebé inexistent a banda de la immigració estrangera.

El principals motius que assenyalen els barcelonins que resideixen a la ciutat per haver fet el darrer canvi de residència és el de la constitució d'una parella. Per la seva banda, millorar l'habitatge i el règim de tinença de l'habitatge són els motius assenyalats per un 21,7% i un 13,9% dels barcelonins respectivament. Les raons de proximitat al lloc de treball són també importants i cada vegada més.

Taula III.1.13. Any d'arribada de les persones entrevistades al seu municipi de residència actual. Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Nascut al municipi	48,9	55,3	57,4
Abans de l'any 1941	7,1	4,3	4,3
Entre 1941 i 1950	6,6	5,6	4,3
Entre 1951 i 1960	10,2	8,5	7,7
Entre 1961 i 1970	14,1	12,7	12,6
Entre 1971 i 1980	8,1	9,0	7,2
Entre 1981 i 1990	4,9	3,7	4,5
Entre 1991 i 1995	-	0,8	1,1
Entre 1996 i 2000	-	-	0,8
NS/NC	0,0	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.14. Lloc de residència anterior a l'actual. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Ha viscut sempre al mateix habitatge	16,6	15,2
Un altre habitatge del mateix barri	27,2	35,1
Altres barris del municipi	41,2	36,1
Primera corona	5,6	4,4
Segona corona	1,6	1,6
Resta de la província	0,5	0,6
Resta de Catalunya	1,7	1,3
Resta de l'Estat espanyol	4,4	4,1
Altres països	0,9	0,9
NS/NC	0,3	0,5
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.15. Motiu del darrer canvi de residència. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Constitució d'una parella	30,5	30,2
Ampliació del nombre de membres de la llar	3,7	5,9
Reducció del nombre de membres de la llar	1,7	1,4
Independitzar-se	1,1	1,3
Millorar l'habitatge	28,3	21,7
Millorar el règim de tinença de l'habitatge	9,6	13,9
Millorar l'entorn	4,2	3,4
Enderrocament de l'antic habitatge o no renovació del contracte de lloguer	3,2	3,7
Accedir a un habitatge més barat	1,6	1,7
Raons de proximitat al lloc de treball o d'estudis	4,2	5,2
Tenir més oportunitats de feina	2,9	2,3
Trasllat forçat de la feina	2,6	1,9
Altres motius	5,3	4,4
NS/NC	1,2	3,1
Total	100,0	100,0

Submostra formada per la població que no ha viscut sempre a l'habitatge on resideix actualment.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La majoria dels barcelonins no tenen previst canviar de residència en els propers anys, tot i que augmenta progressivament el percentatge de població que afirma tenir intenció de canvi. Seguint la lògica anterior, el fet de constituir un parella i d'independitzar-se són els principals motius assenyalats per la meitat dels barcelonins que tenen previst realitzar un canvi d'habitatge en els propers anys. El tercer motiu més assenyalat és el de millorar l'habitatge existent (19,4%). Els motius de millorar l'entorn i el règim de tinença també són assenyalats per un percentatge significatiu de barcelonins que declaren volen canviar d'habitatge.

Taula III.1.16. Previsió de canviar de residència en els propers cinc anys. Barcelona, 1995-2000

	1990	1995	2000
Sí	17,2	18,3	20,4
No	81,2	81,5	79,3
NS/NC	1,6	0,2	0,3
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.17. Motiu principal pel qual es té previst canviar de residència.
Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Constitució d'una parella	33,8	21,3
Ampliació del nombre de membres de la llar	1,5	1,2
Reducció del nombre de membres de la llar	0,5	0,7
Independitzar-se	21,5	30,0
Millorar l'habitatge	20,2	19,4
Millorar el règim de tinença de l'habitatge	4,2	7,0
Millorar l'entorn	7,0	9,0
Enderrocament de l'antic habitatge o no renovació del contracte de lloguer	3,6	2,7
Accedir a un habitatge més barat	0,2	1,5
Raons de proximitat al lloc de treball o d'estudis	0,9	1,5
Tenir més oportunitats de feina	0,3	1,0
Trasllat forçat de la feina	0,7	0,5
Altres motius	4,1	2,1
NS/NC	1,4	2,2
Total	100,0	100,0

Submostra formada per la població que té previst canviar de residència en els propers cinc anys.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La majoria de barcelonins que vol canviar d'habitatge pensa quedar-se a la ciutat i, en major mesura al mateix barri de residència. Així ho declaren un 53,9% dels enquestats que volen canviar d'habitatge. Els que volen quedar-se al barri augmenten davant els que manifesten anar a un altre barri de Barcelona, que disminueixen lleugerament. Aquest percentatge ha disminuït des de 1990 un 2,7%, diferència que augmenta respecte a 1995. Un 6,5% preveu anar a viure a un municipi de la primera corona, mentre que un 4,1% preveu fer-ho a un de la segona corona, destinacions que disminueixen a les perifèries dels darrers anys.

Taula III.1.18. Lloc on pensa traslladar-se la població que preveu canviar de residència.
Barcelona, 1990-2000

	1990	1995	2000
Al mateix barri, però a un altre habitatge	32,5	37,6	34,9
Altres barris del municipi	22,7	20,1	19,0
Primera corona	8,8	7,3	6,5
Segona corona	6,4	8,8	4,1
Resta de la província	-	0,8	1,2
Resta de Catalunya*	1,3	1,5	2,4
Resta de l'Estat espanyol	1,5	3,2	2,7
Altres països	0,3	1,1	1,4
NS/NC	26,3	19,7	27,7
Total	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població que té previst canviar de residència en els propers cinc anys

* L'any 1990 aquesta categoria inclou l'anterior

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.19. Lloc on els agradaria viure a les persones entrevistades. Barcelona, 2000

	2000		2000
Mateix barri	61,7	Resta de Catalunya	4,5
Altres barris del municipi	11,9	Fora de Catalunya	3,8
Primera corona	3,8	Sense preferències	4,7
Segona corona	4,9	NS/NC	3,8
Resta de la província	0,9	Total	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La percepció de la ciutat

A l'hora d'assenyalar el principal avantatge de viure a Barcelona, hi ha força dispersió entre les respostes. Si bé allà on coincideix un nombre major de població és en el fet que a Barcelona "hi ha més de tot" (18,7%). Les activitats culturals, els serveis sanitaris i l'activitat econòmica són altres motius assenyalats per més del 10% dels enquestats. La congestió del trànsit, l'aglomeració de gent i el cost de la vida són els principals inconvenients de viure a Barcelona segons els entrevistats, però tot i així hi ha un 9,4% que assenyalava no tenir cap inconvenient.

Taula III.1.20. Opinió de les persones entrevistades sobre el principal avantatge de viure a Barcelona. Barcelona, 2000

	2000		2000
Cap avantatge	3,1	Centres de formació	2,5
Activitats de lleure	8,5	Altres serveis	0,9
Activitats culturals	11,2	Més qualitat de vida	9,6
Serveis comercials	6,3	Localització, clima	4,6
Hi ha més de tot	18,7	Cosmopolita	4,3
Serveis sanitaris	10,5	Un altre aspecte	1,3
Activitat econòmica	10,4	NS/NC	4,7
Transport urbà	3,4	Total	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.21. Opinió de les persones entrevistades sobre el principal inconvenient de viure a Barcelona. Barcelona, 2000

	2000		2000
Cap inconvenient	9,4	Inseguretat ciutadana	8,0
Aglomeració de gent	17,2	Preu dels habitatges	2,8
Congestió de tràfic	17,6	Estrès	2,2
Contaminació ambiental	8,7	Manca d'espais verds	1,1
Contaminació acústica	9,9	Un altre aspecte	8,0
Cost de la vida	12,9	NS/NC	2,2
		Total	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

3.1.3. Barcelona com a destinació: la ciutat per als no residents

Barcelona esdevé un centre d'atracció per als residents a la resta de província. Un 12% dels ocupats de la resta de la província es desplacen a treballar a la ciutat. Un 9,1% hi van per la compra del vestit i el calçat. Entre el 8 i el 12% hi van per motius de lleure i consum, i una tercera part hi va per anar al teatre, museus o exposicions.

Precisament, els equipaments relacionats amb el lleure, el consum i la salut són els aspectes més ben valorats entre els no residents a la ciutat.

La ciutat no només l'usen els residents a Barcelona. La ciutat és receptora diàriament de persones que s'hi desplacen provinents d'altres municipis per realitzar activitats diverses. L'anàlisi de l'atracció de la ciutat per motius laborals ha estat àmpliament estudiada, en part perquè es disposa de dades censals sobre mobilitat. Ara bé, l'enquesta permet anar més enllà i analitzar l'atracció que pot tenir la ciutat de Barcelona per a altres activitats de la vida quotidiana relacionades, com s'ha vist, amb el lleure, les relacions personals, etc.

En aquest apartat s'analitza quina és l'atracció que la ciutat exerceix sobre els residents a la resta de la província de Barcelona. S'ofereix una aproximació al volum de persones que es desplacen cap a la ciutat i s'analitzen els motius, la freqüència i els perfils d'aquesta població.

Barcelona: una ciutat per treballar i per estudiar

La ciutat de Barcelona és la receptora d'un 12% dels desplaçaments que fa la població ocupada de la província de Barcelona per anar a treballar. L'atracció que exerceix és diferent en els diferents àmbits i respon a una lògica de proximitat, i és que a mesura que els àmbits s'aproximen a la ciutat, Barcelona exerceix més atracció laboral.

Taula III.1.22. Localització del lloc de treball de la població ocupada. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
A casa	4,0	2,5	5,5	4,0	3,0	0,8	3,4	2,5	3,9	2,6
Al municipi de residència	75,0	33,0	53,0	55,6	73,6	29,8	45,6	49,9	52,5	50,1
Fora del municipi	16,6	58,3	36,2	35,1	18,7	61,9	42,0	40,6	38,6	40,4
És irregular	4,2	6,2	5,2	5,2	3,9	6,9	8,3	6,4	4,6	6,3
NS/NC	0,2	0,0	0,1	0,1	0,8	0,6	0,6	0,7	0,4	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.23. Destinació dels desplaçaments al lloc de treball de la població ocupada. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Barcelona	-	30,1	8,7	11,8	-	30,7	8,2	12,6	3,0	11,9
Primera corona	9,9	20,7	3,4	11,2	10,3	20,5	7,6	12,5	1,1	11,6
Segona corona	6,3	8,7	24,4	12,6	7,6	9,8	25,7	14,8	3,4	13,8
Resta de la província	0,3	0,1	0,6	0,3	0,3	0,6	0,6	0,5	31,0	3,0
Resta de Catalunya	0,7	0,3	1,2	0,7	0,6	0,4	1,1	0,7	1,1	0,8
Fora de Catalunya	0,1	0,0	0,1	0,1	0,5	0,1	0,1	0,2	0,0	0,2
És irregular	4,4	6,3	5,5	5,4	4,1	6,9	8,6	6,6	4,9	6,4
NS/NC	0,2	0,0	0,1	0,1	0,8	0,8	1,0	0,9	0,7	0,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Barcelona: una ciutat de serveis per al consum, el lleure i la cultura

L'atracció de Barcelona respecte a la província: intensitat i principals motius

La població de la província de Barcelona ha anat a la ciutat 2,7 vegades de mitjana en el mes anterior, a banda dels desplaçaments per feina. Aquests desplaçaments augmenten fins als 4,7 de mitjana quan es tenen en compte específicament les persones que s'han desplaçat. Si es compara aquesta dada amb les vegades que, de mitjana, els barcelonins han sortit del seu municipi cap a la resta de la província (1,5 per al total i 3,2 per a les persones que s'han desplaçat), s'observa la diferent dinàmica d'atracció d'ambdós àmbits territorials.

Si s'atén a les dades específiques per àmbits territorials, s'observa una major relació de la població resident als àmbits més propers. D'aquesta manera, els residents en municipis de la primera corona s'han desplaçat a Barcelona per motius no relacionats amb la feina o els estudis una mitjana de 6 vegades mentre que els de la segona corona ho han fet 3,7 vegades de mitjana.⁶² Els residents a la resta de la província són els que s'han desplaçat menys (2,6 vegades de mitjana).⁶³

La distribució de freqüències segons el nombre de vegades, il·lustra aquesta desigual relació entre els diferents àmbits territorials i Barcelona. Mentre que a la primera corona un 34,5% declara no haver anat cap vegada a la ciutat i un 25,9% declara haver-hi anat cinc i més vegades, a mesura que els àmbits són més llunyans augmenta el percentatge de persones que no s'han desplaçat a la ciutat cap vegada (43,9% i 55,9% de residents a la segona corona i a la resta de la província) així com el percentatge de persones que hi ha anat cinc o més vegades (11,8% i 4,9%, respectivament).

^{62/63} Mitjana per a la submostra de persones que s'han desplaçat.

Taula III.1.24. Fluxos de mobilitat quotidiana no laboral, durant l'últim mes*, entre Barcelona i la resta de municipis de la província: nombre de vegades que els residents de fora de Barcelona hi han anat. Província de Barcelona, 2000

	Primera corona	Segona corona	Total RMB**	Resta província	Total província**
Cap vegada	34,5	43,9	39,3	55,9	41,3
Una vegada	8,0	12,1	10,1	17,9	11,0
De 2 a 4 vegades	30,9	32,1	31,5	20,9	30,2
De 5 a 10 vegades	17,7	9,7	13,6	3,9	12,4
D'11 a 15 vegades	3,4	1,0	2,2	0,4	2,0
Més de 15 vegades	4,8	1,1	2,9	0,6	2,6
NS/NC	0,8	0,2	0,5	0,4	0,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà de desplaçaments	3,9	2,1	3,0	1,2	2,7
Nombre mitjà de desplaçaments de les persones que es desplacen	5,6	3,9	5,0	2,6	4,7

* Es consideren les vegades que la població s'ha desplaçat, durant l'últim mes, des del seu municipi a la ciutat de Barcelona per motius no relacionats amb l'anada o tornada al lloc de treball o centre de formació habitual.

** Vegades que els residents fora de Barcelona hi han anat.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.25. Motiu principal dels fluxos de mobilitat quotidiana no laboral entre Barcelona i la resta de municipis de la província: motiu de l'última vegada que els residents fora de Barcelona hi han anat. Província de Barcelona, 2000

	Primera corona	Segona corona	Total RMB*	Resta província	Total província*
Passejar, fer un volt	25,0	21,6	23,4	19,6	23,1
Fer compres	21,2	15,3	18,4	15,6	18,2
Visitar un metge	13,2	14,0	13,6	16,4	13,8
Visitar amics o familiars	11,7	15,6	13,5	10,7	13,3
Fer gestions personals	7,3	9,0	8,1	9,8	8,2
Realitzar activitats culturals	6,4	9,8	8,0	8,9	8,1
Anar a bars o discoteques	7,7	7,5	7,6	4,0	7,3
Fer gestions professionals	2,8	4,1	3,4	8,9	3,9
Fer esport	0,8	0,6	0,7	0,9	0,7
Realitzar altres activitats de lleure	2,0	1,6	1,8	4,0	2,0
Un altre motiu	0,1	0,4	0,2	0,0	0,2
NS/NC	1,9	0,5	1,3	1,3	1,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població que s'ha desplaçat alguna vegada, durant l'últim mes, des del seu municipi a la ciutat de Barcelona per motius no relacionats amb l'anada o tornada al lloc de treball o centre de formació habitual.

* Motiu principal pel qual els residents fora de Barcelona hi han anat l'última vegada.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'atracció per les compres

Barcelona només atrau el 0,6% del total de les persones de la resta de la província que realitzen les compres d'alimentació fora del seu municipi de residència. Seguint la lògica de la proximitat, el percentatge de persones augmenta a mesura que els àmbits són més propers, tot i que el volum segueix sent igual de minso. La proximitat, el percentatge de persones augmenta a mesura que els àmbits són més propers tot i que el volum segueix sent igual de minso.

Taula III.1.26. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els aliments envasats. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Mateix barri	83,0	61,7	46,1	65,6	89,9	66,7	47,3	68,5	36,8	66,0
Centre del municipi	0,9	5,9	10,1	5,2	0,7	7,9	13,4	7,2	20,0	8,2
Altres barris	7,3	8,0	12,7	9,1	4,1	9,4	13,7	8,9	18,0	9,7
Barcelona*	-	0,7	0,7	0,4	-	1,3	0,7	0,6	0,2	0,6
Ciutats madures**	0,2	0,8	5,6	2,0	0,0	0,1	5,6	1,9	15,0	2,9
Altres municipis	3,6	13,4	14,2	9,7	2,1	9,4	12,9	7,9	6,1	7,8
Indistintament	4,4	9,5	10,4	7,7	2,8	4,9	6,1	4,6	3,2	4,4
NS/NC	0,6	0,2	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,8	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* No inclou els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres categories.

** No inclou els desplaçaments intramunicipals dels residents a les ciutats madures (Berga, Granollers, Igualada, Manresa, Mataró, Sabadell, Terrassa, Vic, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú), la resposta dels quals es distribueix entre les altres categories.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Una mica diferent és la pauta seguida pels residents a la província de Barcelona quant a compres de vestit i calçat. El municipi de residència segueix exercint una elevada contenció (64,2%), ara bé, l'atracció d'altres municipis és prou significativa (18,9%) i augmenta respecte a l'any 1995 (11,9%). La ciutat de Barcelona atrau el 9,1% de la població de la província per compres de vestit i calçat. El percentatge de població de la resta de la província que es desplaça habitualment fins a Barcelona és molt petit (3,1%). També augmenta el percentatge que realitza aquestes compres "indistintament" en diferents llocs.

Taula III.1.27. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els vestits i el calçat. Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Mateix barri	54,2	42,0	26,4	42,2	50,9	34,1	21,5	35,9	16,6	34,3
Centre del municipi	17,1	8,8	20,3	15,6	21,6	17,6	27,0	22,1	32,6	22,9
Altres barris	12,9	7,2	9,8	10,3	7,6	8,1	5,3	7,0	6,9	7,0
Barcelona*	-	10,2	8,7	5,6	-	17,7	11,7	9,5	4,9	9,1
Ciutats madures**	0,1	0,9	11,3	3,6	0,1	0,9	11,3	4,0	30,4	6,2
Altres municipis	0,7	3,9	4,3	2,7	1,0	5,0	5,2	3,7	3,2	3,6
Indistintament	14,3	26,5	18,8	19,3	18,1	16,6	17,4	17,4	4,9	16,4
NS/NC	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,2	0,5	0,5	0,4	0,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* No inclou els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres categories.

** No inclou els desplaçaments intramunicipals dels residents a les ciutats madures (Berga, Granollers, Igualada, Manresa, Mataró, Sabadell, Terrassa, Vic, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú), la resposta dels quals es distribueix entre les altres categories.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'atracció del lleure, el consum i la cultura

Barcelona exerceix una atracció desigual de població que hi acudeix per realitzar activitats d'oci i de lleure. En el conjunt de la província de Barcelona, aquestes activitats es caracteritzen per realitzar-se indistintament en diferents municipis i, en menor mesura, per realitzar-se al municipi de residència. En aquest context, la ciutat de Barcelona atrau percentatges de població de la resta de la província que oscil·len entre el 8,4% i l'11,6% i que hi acudeixen per anar a cinemes, bars, discoteques, pubs, restaurants i mirar botigues. La ciutat, en canvi, exerceix una atracció molt més forta quan les activitats són anar al teatre o a museus i exposicions. En aquest cas, el percentatge de població que es desplaça a la ciutat de manera habitual és del 37,5% i del 30,10%, respectivament.

Per àmbits territorials, novament, els residents a la primera corona són els que mantenen una relació de més intensitat amb la ciutat tot i que, per a determinades activitats, la relació amb la segona corona metropolitana s'intensifica.

Una mirada evolutiva permet constatar una tendència en aquest àmbit: els residents a la primera corona acudeixen en tots els casos en menor proporció a la ciutat de Barcelona com a destinació habitual per a la realització d'aquestes activitats l'any 2000 que el 1995. Tot just el contrari del que succeeix amb els residents a la segona corona metropolitana que, en aquests cinc anys, acudeixen en major proporció a la ciutat i intensifiquen així els fluxos entre els dos territoris. Aquest fet suposa la continuació de la tendència a l'extensió de la ciutat real més enllà de l'entorn immediat. Pel que fa a la procedència de la població que va a Barcelona per realitzar aquestes activitats, es distingeixen també dues pautes diferenciades. Una cosa semblant succeeix amb la pràctica de l'esport. D'entre la població que declara realitzar-ne, la gran majoria ho fa al seu municipi de residència, de manera que Barcelona només atrau el 3% de les persones que practiquen algun esport.

Taula III.1.28. Procedència dels residents a la resta de la província de Barcelona que es desplacen a Barcelona segons activitats. Província de Barcelona, 2000

	Feina	Compres aliments	Compres vestit i calçat	Mirar botigues	Cinema	Bars, pubs, discoteques	Restaurants	Teatres	Museus i exposicions
Primera corona	75,1	60,0	56,9	56,3	62,8	69,9	73,0	44,4	51,7
Segona corona	22,8	36,9	38,7	8,9	34,6	26,1	24,6	47,2	43,0
Resta província	2,1	3,1	4,4	4,8	2,6	4,0	2,4	8,4	5,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Finalment, un 38,4% dels residents al conjunt de la província de Barcelona van a Barcelona per acompanyar les seves visites. El municipi de residència i Montserrat són les altres destinacions més assenyalades. Per àmbits territorials es reproduïx la pauta de la proximitat: com més a prop de Barcelona són els residents, més hi acudeixen per mostrar llocs a les visites.⁶⁴

⁶⁴ Vegeu taula AI.3.8. de l'annex.

Les relacions personals: xarxes d'interrelació territorial

Els residents a la província de Barcelona es relacionen en major mesura amb persones del mateix municipi de residència. El 4,8% de la població declara que les persones amb qui es relaciona més sovint viuen a Barcelona, percentatge que ha augmentat en els últims anys. Com en els altres casos, els municipis de la primera corona metropolitana són l'origen de la majoria de les persones que es desplacen a Barcelona per visitar les persones amb qui assenyalen que es veuen més sovint (64,2%) mentre que un 33,5% provenen de la segona corona. Irrellevant numèricament és el vincle que s'estableix en aquest sentit entre la resta de la província de Barcelona i la ciutat (2,3%).

Taula III.1.29. Lloc on resideixen les persones amb les quals les persones entrevistades es relacionen més sovint. Província de Barcelona, 2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
No es relaciona	1,0	1,8	0,7	1,1	1,0	1,5	1,3	1,3	1,2	1,2
Mateixa escala	4,4	4,6	3,0	4,1	4,0	4,8	2,8	3,9	2,6	3,8
Mateix barri	31,3	37,5	23,7	30,9	32,7	29,0	26,8	29,6	24,1	29,1
Altres barris	44,2	18,3	34,4	33,4	37,9	24,4	32,2	31,7	33,9	31,9
Barcelona*	-	6,6	5,2	3,6	-	10,5	5,3	5,1	1,4	4,8
Primera corona	2,0	5,0	1,9	2,9	3,2	8,2	2,6	4,6	0,2	4,2
Segona corona	3,0	2,1	12,6	5,5	3,1	3,3	9,2	5,2	1,4	4,8
Resta província	0,5	0,1	0,7	0,4	0,5	0,1	0,3	0,3	13,0	1,3
Resta Catalunya	0,9	0,6	0,8	0,8	1,1	0,6	0,6	0,8	0,6	0,8
Fora Catalunya	0,5	0,6	0,3	0,5	0,8	0,3	0,2	0,5	0,4	0,5
Indistintament	12,1	22,7	16,7	16,7	14,4	17,2	18,5	16,6	20,5	16,9
NS/NC	0,0	0,2	0,0	0,1	1,1	0,2	0,1	0,5	0,8	0,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* No inclou els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres categories.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

L'atracció residencial

La qüestió de la mobilitat residencial és, juntament amb els canvis de la localització de l'activitat econòmica, un dels elements que ha sofert més canvis en els darrers anys, especialment a la regió metropolitana de Barcelona. La ciutat de Barcelona es caracteritza per baixes taxes d'immigració metropolitana que contrasten amb una tendència cada vegada més gran d'emigració cap a la primera i la segona corones metropolitanes.

La tendència a l'estabilitat s'evidencia especialment en les dades que segueixen: un 14,8% dels residents a la província de Barcelona declaren haver viscut sempre al mateix habitatge, i un 73,2% declaren haver viscut sempre al mateix municipi. Atenent estrictament a l'àmbit de la regió metropolitana de Barcelona, aquest percentatge augmenta fins al 76,8%. És rellevant fer notar que la tendència a l'estabilitat residencial ha disminuït respecte a 1995, moment en què les persones que declaraven no haver canviat mai de municipi representaven el 86,4%.

Si s'analitza, la relació específica de la província amb la ciutat de Barcelona, s'observa que aquesta pauta de permanència és també vàlida a la ciutat: un 86,4% dels residents a Barcelona l'any 2000 provenen d'habitatges del mateix municipi i un 15,2% han viscut sempre al mateix habitatge. L'atracció residencial de la ciutat és minsa: només un 12,9% dels residents a Barcelona declaren haver-hi arribat procedents d'un altre municipi. El pes dels residents en municipis de la resta de la província de Barcelona que viuen a Barcelona l'any 2000 és del 6,4%. Novament, la major atracció s'exerceix sobre la primera corona, de la qual provenen el 4,4% dels residents.

Taula III.1.30. Lloc de residència anterior a l'actual. Província de Barcelona, 2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Ha viscut sempre al mateix habitatge	16,6	15,6	13,7	15,4	15,2	17,2	12,2	14,9	13,8	14,8
Un altre habitatge del mateix barri	27,2	27,5	25,9	26,9	35,1	23,9	22,1	27,3	19,5	26,6
Altres barris del municipi	41,2	20,5	30,0	31,6	36,1	24,1	31,4	30,7	43,5	31,8
Barcelona*	-	14,4	6,8	6,4	-	14,2	9,3	7,6	1,6	7,1
Primera corona	5,6	11,6	4,4	7,0	4,4	11,5	6,7	7,4	1,2	6,9
Segona corona	1,6	1,0	12,0	4,5	1,6	1,0	12,2	4,9	1,6	4,6
Resta província	0,5	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5	15,0	1,7
Resta Catalunya	1,7	1,3	1,9	1,6	1,3	0,5	1,1	1,0	1,6	1,0
Resta de l'estat espanyol	4,4	6,4	3,8	4,8	4,1	6,0	3,6	4,5	1,8	4,3
Altres països	0,9	0,7	1,0	0,9	0,9	0,4	0,6	0,7	0,2	0,6
NS/NC	0,3	0,4	0,2	0,3	0,5	0,8	0,5	0,6	0,4	0,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* No inclou els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La previsió que tenen els residents a la província de Barcelona de canviar de residència en els propers cinc anys ratifica el que ja s'havia dit sobre la tendència a l'estabilitat amb indicis de canvi. Efectivament, només el 20,5% de residents a la província tenen la intenció de canviar d'habitatge en els propers anys. Els residents de l'àmbit metropolità que tenen previst aquest canvi són el 20,9%, xifra lleugerament superior a la de cinc anys enrere.

Del total de persones de la província de Barcelona que tenen previst el canvi, únicament un 3,5% declaren la intenció d'anar a la ciutat Barcelona. Per àmbits territorials, aquest percentatge augmenta fins al 5,4% en el cas dels residents de la primera corona i fins al 5% de residents de la segona corona. Per tant, de tots aquells que tenen previst arribar a la ciutat, més de la meitat (52,1%) provenen de la primera corona, un 38,5% de la segona i un 9,4% de la resta de la província de Barcelona.

Taula III.1.31. Previsió de canviar de residència en els propers cinc anys.
Província de Barcelona, 2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Sí	18,3	18,5	19,2	18,6	20,4	24,3	18,1	20,9	16,0	20,5
No	81,5	81,5	80,8	81,3	79,3	75,5	81,8	78,9	84,0	79,3
NS/NC	0,2	0,0	0,0	0,1	0,3	0,3	0,1	0,2	0,0	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.32. Lloc on pensa traslladar-se la població que preveu canviar de residència.
Província de Barcelona, 2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Al mateix barri, però en un altre habitatge	37,6	26,5	24,8	30,5	34,9	23,0	22,6	27,0	25,9	26,9
Altres barris del municipi	20,1	23,6	29,2	24,0	19,0	20,9	36,1	24,6	27,2	24,7
Barcelona*	-	5,6	4,4	3,0	-	5,4	5,0	3,4	4,9	3,5
Primera corona	7,3	6,1	1,0	5,1	6,5	13,7	2,6	8,0	0,0	7,6
Segona corona	8,8	8,2	11,1	9,3	4,1	9,2	15,0	9,2	2,5	8,7
Resta província	0,8	0,8	0,3	0,6	1,2	0,5	0,3	0,7	21,0	2,0
Resta Catalunya	1,5	1,0	1,7	1,4	2,4	2,3	2,3	2,3	2,5	2,3
Resta de l'Estat espanyol	3,2	5,1	4,0	4,0	2,7	2,0	1,5	2,1	0,0	2,0
Altres països	1,1	0,3	1,0	0,9	1,4	0,2	0,0	0,5	0,0	0,5
NS/NC	19,7	22,9	22,5	21,3	27,7	22,7	14,7	22,1	16,0	21,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població que té previst canviar de residència en els propers cinc anys.

* No inclou els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Un mica diferents són les dades que recullen les percepcions subjectives dels residents a la província de Barcelona. I és que a l'hora de saber a quin lloc els agradaria viure, només un 2,5% assenyalen Barcelona com a destí perquè, en general, la població està satisfeta amb el lloc on viu i majoritàriament desitja quedar-s'hi. Analitzat per àmbits territorials, a la primera corona és on es troba un major percentatge de població que desitjaria viure a la ciutat, concretament un 5,5%.

Taula III.1.33. Lloc on a les persones entrevistades els agradaria viure.
Província de Barcelona, 2000

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Al mateix barri	61,7	55,3	60,3	59,2	68,2	59,9
Altres barris del municipi	11,9	13,8	15,8	13,8	13,0	13,7
Barcelona*	-	5,5	2,6	2,6	1,2	2,5
Primera corona	3,8	6,0	1,5	3,8	0,0	3,5
Segona corona	4,9	5,6	8,9	6,4	0,6	6,0
Resta de la província	0,9	0,2	0,5	0,6	7,5	1,1
Resta de Catalunya	4,5	2,4	2,6	3,2	3,4	3,2
Fora de Catalunya	3,8	5,0	3,6	4,1	2,4	4,0
Sense preferències	4,7	4,2	2,9	4,0	1,2	3,7
NS/NC	3,8	2,0	1,3	2,4	2,6	2,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* No inclou els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

La percepció de la ciutat pels no residents

Els residents a la província de Barcelona valoren amb una mitjana de 5,7 el nivell de qualitat de vida existent al municipi. Per àmbits territorials hi ha força acord tot i que les valoracions són sensiblement superiors en els àmbits més propers a la ciutat. El 69,9% opinen que es viu millor al seu municipi que a Barcelona. De manera coherent a la percepció de la qualitat de vida, a mesura que els residents se situen en àmbits territorials més llunyans de Barcelona, aquesta percepció augmenta.

Els principals avantatges assenyalats de no residir a la ciutat són precisament els que constitueixen els principals motius per desplaçar-se a la ciutat i fan referència a l'existència de serveis i equipaments específics relacionats amb el lleure, el consum i la salut. Per la seva banda, els principals inconvenients assenyalats són els habituals a les grans ciutats: aglomeració de gent, congestió de trànsit, contaminació ambiental i contaminació acústica.

Taula III.1.34. Valoració* que fan les persones entrevistades sobre el nivell de qualitat de vida existent a Barcelona**. Província de Barcelona, 2000

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Qualitat de vida molt elevada	-	22,0	24,1	23,1	14,7	22,1
Qualitat de vida elevada	-	47,3	37,3	42,1	42,9	42,2
Qualitat de vida baixa	-	16,0	19,2	17,7	28,7	19,0
Qualitat de vida molt baixa	-	5,0	12,1	8,7	9,6	8,8
NS/NC	-	9,7	7,3	8,5	4,2	7,9
Total	-	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Valoració mitjana***	-	5,9	5,6	5,7	5,3	5,7

* La valoració s'ha obtingut a partir d'una escala de l'1 al 9: qualitat de vida molt elevada (8,9), elevada (6,7), baixa (3,4), molt baixa (1,2) i NS/NC. S'han desestimat els que han contestat 5.

** Només inclou la valoració feta per les persones que no hi resideixen. La valoració dels residents apareix a la taula anterior.

*** La valoració mitjana s'ha obtingut a partir d'una escala de l'1 al 9.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.35. Opinió de la població resident fora de Barcelona sobre si es viu millor al seu municipi o a Barcelona. Província de Barcelona, 2000

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Millor que a Barcelona	-	60,0	75,6	67,9	84,6	69,9
Pitjor que a Barcelona	-	9,5	4,1	6,8	3,1	6,3
Millor en uns aspectes i pitjor en d'altres	-	19,3	17,5	18,4	11,4	17,5
No hi ha diferències	-	9,9	1,8	5,7	0,2	5,1
NS/NC	-	1,3	1,1	1,2	0,6	1,1
Total	-	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població resident fora de Barcelona.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.36. Opinió de les persones entrevistades sobre el principal avantatge de viure a Barcelona. Província de Barcelona, 2000

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Cap avantatge	3,1	17,6	12,0	10,6	10,0	10,5
Activitats de lleure	8,5	11,2	19,2	12,8	16,1	13,1
Activitats culturals	11,2	11,9	14,4	12,5	13,5	12,5
Serveis comercials	6,3	16,7	15,4	12,6	9,0	12,3
Hi ha més de tot	18,7	9,1	5,5	11,3	6,9	11,0
Serveis sanitaris	10,5	8,2	11,3	10,0	19,2	10,8
Activitat econòmica	10,4	8,5	8,0	9,0	17,6	9,7
Transport urbà	3,4	6,5	3,7	4,5	1,0	4,2
Centres de formació	2,5	2,4	2,5	2,4	2,2	2,4
Altres serveis	0,9	0,7	0,8	0,8	0,6	0,8
Més qualitat de vida	9,6	3,4	1,5	4,9	1,2	4,7
Localització, clima	4,6	0,7	1,3	2,3	0,6	2,1
Cosmopolita	4,3	0,7	1,0	2,1	0,2	1,9
Un altre aspecte	1,3	0,8	0,7	1,0	0,6	0,9
NS/NC	4,7	1,7	2,7	3,1	1,4	3,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula III.1.37. Opinió de les persones entrevistades sobre el principal inconvenient de viure a Barcelona. Província de Barcelona, 2000

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Cap inconvenient	9,4	3,5	1,5	4,9	1,2	4,6
Aglomeració de gent	17,2	27,7	31,1	25,1	36,0	26,0
Congestió de tràfic	17,6	26,8	23,6	22,5	25,8	22,8
Contaminació ambiental	8,7	19,4	21,2	16,2	18,3	16,4
Contaminació acústica	9,9	11,4	10,7	10,7	7,3	10,4
Cost de la vida	12,9	2,6	2,1	6,1	1,6	5,7
Inseguretat ciutadana	8,0	3,5	5,0	5,6	5,5	5,6
Preu dels habitatges	2,8	2,0	1,2	2,0	1,2	2,0
Estrès	2,2	0,4	0,9	1,2	0,6	1,1
Manca d'espais verds	1,1	0,5	0,4	0,7	0,2	0,7
Un altre aspecte	8,0	1,0	1,4	3,6	1,6	3,4
NS/NC	2,2	1,0	1,0	1,4	0,8	1,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

3.1.4. L'ús de la ciutat de Barcelona: noves dinàmiques territorials i nous usos del temps

La gestió del temps dels barcelonins no es pot entendre sense saber quina gestió fan del seu espai de vida. La bona compatibilització d'aquests dos elements, territori i temps, és la clau per a la gestió eficaç del temps, tant l'individual com el col·lectiu.

La localització de les activitats és un altre factor clau per evitar problemes de conciliació i manca de temps. No ha d'estranyar, doncs, la intensificació del barri i l'augment del valor de la proximitat en els nous usos socials del temps.

Els usos que els ciutadans fan del territori analitzats fins ara defineixen una dinàmica territorial caracteritzada per una ciutat, la de Barcelona, amb una elevada capacitat de contenció de la població resident. Ara bé, en els darrers anys s'han accentuat dinàmiques caracteritzades per una major obertura vers el seu entorn, especialment l'immediat, però amb una tendència a l'obertura cap a espais menys propers i a ampliar els límits de la ciutat real, però també augmenta el poder d'atracció de la ciutat amb el seu entorn.

En aquest darrer apartat del capítol es proposen tres elements d'anàlisi:

- Les dinàmiques territorials i la seva transformació amb l'objectiu d'obtenir les pautes que caracteritzen els usos que els ciutadans fan del territori. I analitzar en quina mesura la ciutat forma part de l'espai de vida dels no residents a Barcelona.

- Els espais de vida dels barcelonins. S'analitzen els perfils de les persones que usen la ciutat, els de les persones que en marxen i els de les persones que hi vénen, per acabar definint quins són els espais de vida dels barcelonins, quines ciutats reals existeixen i de què depenen.

- El tercer element vincula els usos del territori amb els usos del temps. Les dinàmiques territorials van estretament relacionades amb els usos que els ciutadans fan del seu temps ja que, en gran mesura, l'estructuren.

L'espai de vida dels barcelonins: la ciutat real

Les dades de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població mostren que la ciutat de Barcelona actua com un sistema força autosostingut, on els barcelonins realitzen gran part de les seves activitats quotidianes. D'aquesta manera és mostra l'elevada autocontenció de la ciutat.

En els darrers anys s'aprecia una major obertura del municipi:

- Les activitats que es poden realitzar a la ciutat, tot i quedar majoritàriament cobertes pels residents a Barcelona, no es cobreixen exclusivament per ells, sinó també, per població provinent de la primera corona metropolitana, que ha anat augmentant.

- Descentralització tant residencial com econòmica. Aquest fet està marcat pel nombre de barcelonins que surten de la ciutat per realitzar activitats, especialment treballar i estudiar, fet que suposa una ampliació dels límits de la ciutat real més enllà dels límits administratius.

- Cada vegada menys, les persones identifiquen un únic espai com a destí habitual de les seves activitats, especialment les relacionades amb l'oci i el lleure, i cada vegada més declaren realitzar aquestes activitats en diferents llocs. Aquest fet reforça l'efecte de l'ampliació de la ciutat real i de la integració territorial.

El conjunt de les dades exposades fins ara permet concloure que la ciutat de Barcelona té una forta capacitat d'autocontenció. La ciutat exerceix una funció central respecte al seu entorn que es concreta en una elevada dotació de llocs de treball, de serveis i d'equipaments, alguns dels quals específics en el territori, que suposen possibilitats, a priori, per als residents de realitzar les activitats diàries a la ciutat. Al mateix temps, suposa una atracció per als residents a la resta de la província per desplaçar-s'hi tant de forma habitual com esporàdica.

Aquelles activitats que la majoria dels barcelonins realitzen habitualment a la ciutat són:

- Compres d'aliments envasats, de vestit i calçat i mirar botigues. Els barcelonins realitzen majoritàriament aquestes activitats a la ciutat i ho fan amb percentatges d'entre el 80,1% i el 94,7%.

- Treballar, estudiar, fer esport i relacionar-se amb les persones properes són realitzades en gran mesura a la ciutat tot i que amb percentatges de població inferiors: entre el 74,6% i el 77,5%.

- Les activitats d'oci són les que registren menors percentatges d'autocontenció. Els barcelonins van a cinemes, bars i discoteques, al teatre i a fer turisme amb les visites a la ciutat amb percentatges que oscil·len entre el 61,4% i el 69,6% mentre que el 44,3% i el 54% es queden habitualment a Barcelona per anar a restaurants, museus i exposicions.

La menor autocontenció de les activitats de lleure no és conseqüència de la identificació d'altres destins extramunicipals com a habituals, sinó d'una pauta de major flexibilitat que va associada a aquestes activitats que es realitzen en temps de lleure.

Finalment, una consideració quant a l'habitatge. Les dades d'autocontenció són força diferents quant s'atén a l'àmbit i a l'objectiu. Mentre que un 73,6% declaren desitjar seguir vivint al municipi, el percentatge es redueix al 53,9% quan es tracta de la previsió de canvi d'habitatge al municipi.

En un àmbit més específic, s'ha analitzat l'autocontenció que exerceix el districte de residència. Les dades mostren que les activitats de compres, de realitzar esport i mirar botigues són les més elevades amb percentatges que oscil·len entre el 48,5% i el 89,9%. Novament, el desajust entre el desig i la previsió de romandre al barri és evident.

Taula III.1.38. Usos de la ciutat de Barcelona. Província de Barcelona, 2000⁶⁵

	Autocontenció		Expulsió Total municipi	Irregular/ Indistintament Total municipi	Atracció	
	Total districte	Total municipi			Total RMB	Total província
Treballar ⁶⁶	19,7	75,8	23,4	4,1	12,6	11,9
Estudiar ⁶⁷	17,8	75,5	20,7	-	-	-
Comprar aliments envasats	89,9	94,7	2,1	2,8	0,6	0,6
Comprar vestit i calçat	50,9	80,1	1,1	18,1	9,5	9,1
Anar al cinema	19,4	66,0	2,1	24,7	8,8	8,4
Anar al teatre	50,0	64,5	0,3	31,5	37,1	37,5
Anar a bars, discoteques i pubs	19,9	61,4	3,3	32,6	11,1	10,7
Anar a restaurants	12,9	44,3	2,9	50,1	9,1	8,5
Anar a museus i exposicions	4,3	54,0	0,6	41,5	30,8	30,1
Practicar esport	51,5	77,5	13,7	8,6	0,8	3,0
Mirar botigues	48,5	87,2	0,6	12,1	11,8	11,6
Relacions habituals (lloc de residència)	36,7	74,6	8,7	14,4	5,1	4,8
Mobilitat quotidiana no laboral	-	53,1	46,2	-	43,7	58,2
Previsió de canvi de residència	34,9	53,9	18,3	-	3,4	3,5
Desig de nova residència	61,7	73,6	17,9	4,7	2,6	2,5
Turisme	-	69,6	1,0	-	70,9	66,7

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

En estreta relació es troben els percentatges d'expulsió de la població. A la taula s'observa que aquests són força baixos, tot i que es troben algunes excepcions. En primer lloc, el percentatge de persones que han sortit alguna vegada de la ciutat en el darrer mes correspon gairebé a la meitat dels barcelonins (46,2%) mentre que les activitats de treballar, estudiar i practicar esport es realitzen habitualment fora de la ciutat per un 23,4%, 20,7% i 13,7%, respectivament.

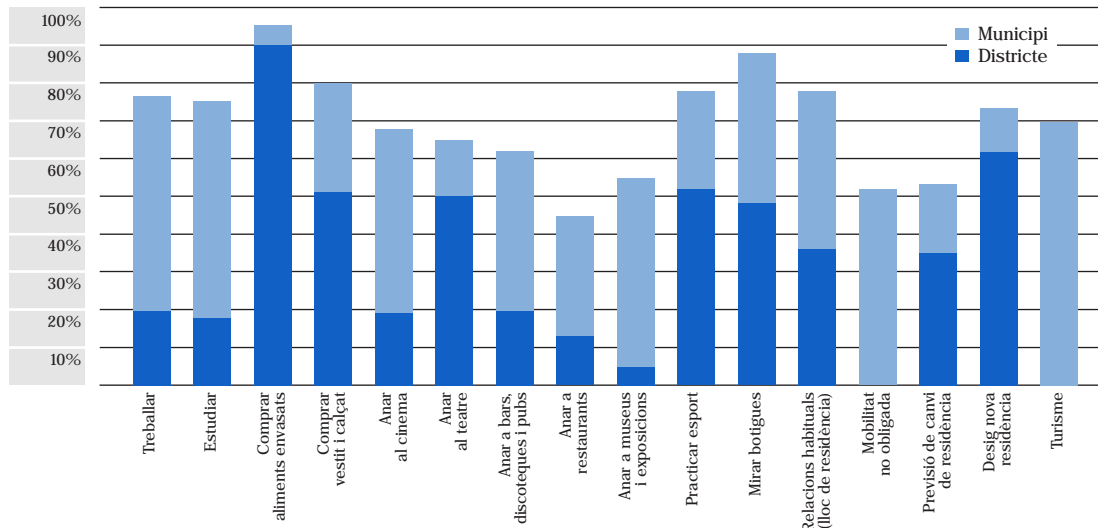
Pel que fa a l'atracció que exerceix la ciutat, les dades mostren resultats força diferents en funció del motiu. Tant en el conjunt de la regió metropolitana de Barcelona com en el conjunt de la província, la principal atracció que exerceix la ciutat és realitzar activitats d'oci i de lleure específiques com a conseqüència de l'oferta diferencial de Barcelona respecte al seu entorn territorial. La ciutat atrau una proporció important de població per anar al teatre, museus i exposicions o per fer turisme. En canvi, les activitats de comprar aliments envasats o fer esport no suposen cap tipus d'atracció en la mesura que la contenció municipal de les corones és molt elevada.

⁶⁵ Totes les activitats de la taula es refereixen a les submostres de persones que realitzen cada activitat.

⁶⁶ Les dades fan referència a la destinació dels desplaçaments per motius de treball dels entrevistats ocupats.

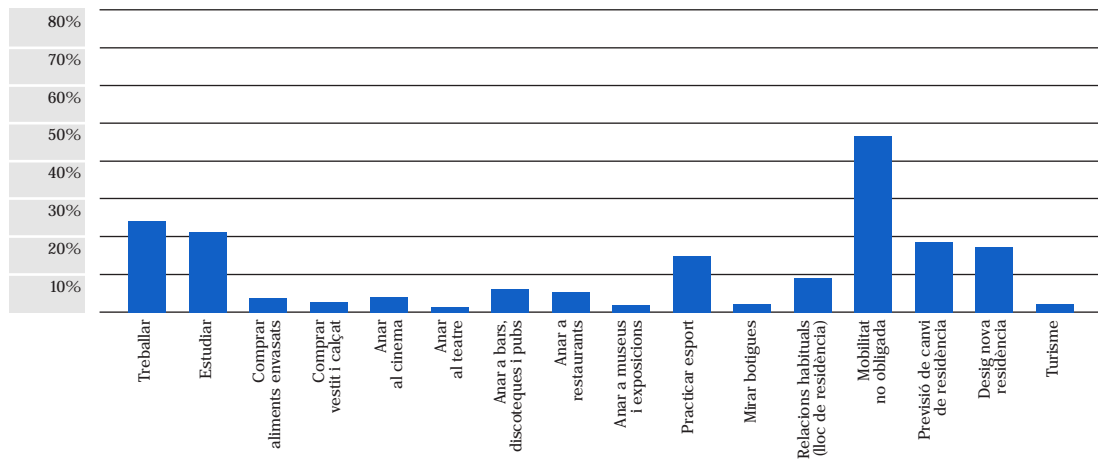
⁶⁷ Les dades fan referència a la localització del centre d'estudis dels entrevistats que han declarat ser estudiants.

Gràfic III.1.1. Autocontenció de la ciutat de Barcelona segons activitats. Barcelona, 2000

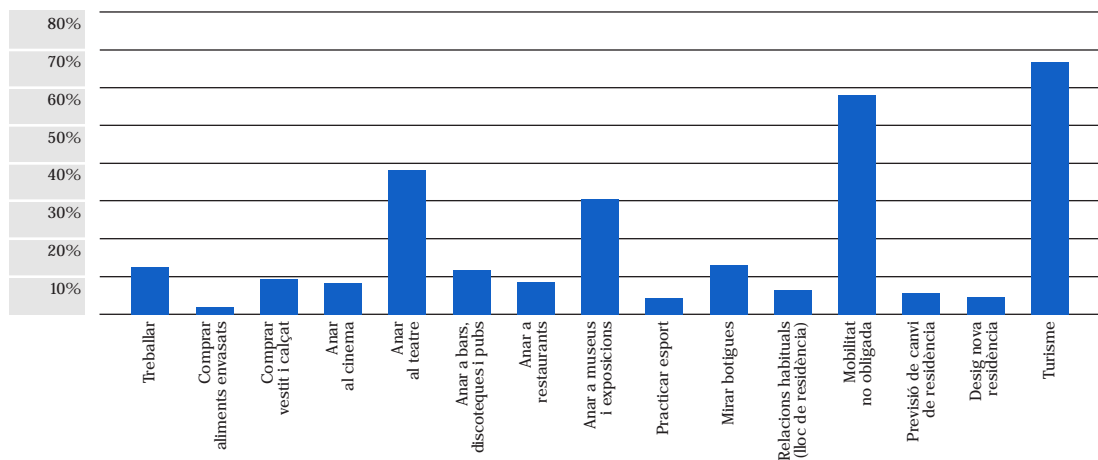
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic III.1.2. Expulsió de la ciutat de Barcelona segons activitats. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic III.1.3. Atracció de no residents a la ciutat de Barcelona. Província de Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Dinàmiques territorials, usos de la ciutat i nous usos socials del temps

Per poder entendre i caracteritzar els hàbits de la població quant a la gestió del seu temps és imprescindible considerar la gestió que fa de la seva vida en l'espai. Aquesta perspectiva d'anàlisi és força inèdita en la mesura que el vincle entre les dues esferes, temps i territori, està poc estudiat explícitament.

Les fonts que mesuren el temps no acostumen a incloure el vessant territorial com un element explicatiu a tenir en compte, mentre que les fonts que analitzen l'ús del territori contempen la variable temporal de forma complementària i, en alguns casos, residual.

La relació territori - temps rau en la localització de les activitats, els horaris i les durades d'aquestes activitats. La compatibilització entre aquests dos elements és la clau per a una gestió eficaç del temps individual i col·lectiu. Ara bé, les noves dinàmiques territorials articulades a partir de la descentralització i l'especialització han portat, com s'ha vist, a l'expansió de la ciutat real i a la dispersió en el territori de les activitats que els individus realitzen en el curs de la seva vida quotidiana. Tot plegat, en convivència amb un altre fenomen no menys important: la intensificació del barri i l'augment del valor de la proximitat com a nou paradigma associat al temps.

La qüestió de la localització esdevé una qüestió clau per a la gestió del temps fins al punt que els problemes de conciliació, de compatibilitat i de manca de temps lliure poden ser en molts casos un reflex dels problemes de conciliació territorial. El disseny funcional del territori esdevé en aquest aspecte un element clau per facilitar la gestió del temps. En aquest escenari, la mobilitat esdevé ara un element central. Els desplaçaments que els ciutadans han de fer per realitzar les activitats de la vida quotidiana i les seves característiques determinen un ús diferent del territori, són alhora causa i conseqüència de desigualtats i acaben determinant en última instància usos del temps igualment diferents.

En aquesta darrera part del capítol, doncs, la mobilitat s'analitzarà com un dels indicadors que permet establir el pont entre l'ús del territori i l'ús del temps. Les dades sobre mobilitat caldrà contextualitzar-les, doncs, en les dinàmiques territorials esmentades al llarg del capítol.

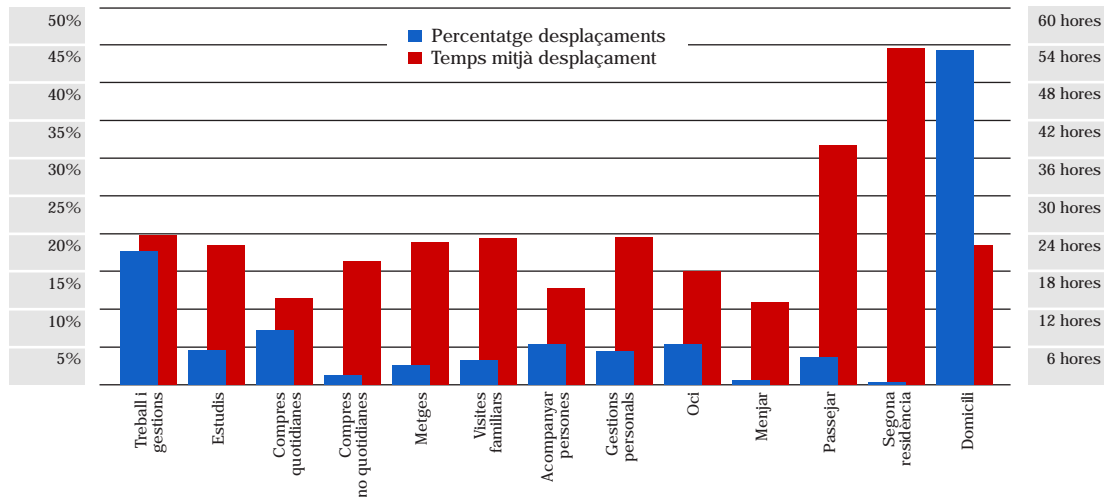
L'anàlisi dels motius dels desplaçaments ofereix una dada complementària a la qüestió de l'ús del territori. La feina i els estudis provoquen un 22,2% dels desplaçaments dels barcelonins.⁶⁸ Un 7,2% dels desplaçaments en un dia feiner es produeixen per realitzar compres quotidianes, mentre que el 26,4% es fan per a altres activitats més esporàdiques com les compres no quotidianes, la visita al metge etc.

El temps que els barcelonins dediquen a aquests desplaçaments determina usos diferents del temps en funció dels usos del territori. Al gràfic que segueix s'observen les diferències en els temps de desplaçament segons quin sigui el motiu. Els desplaçaments que més temps suposen són els d'anar a la segona residència, anar a casa i passejar. Els que menys temps suposen són els que es fan per realitzar les compres quotidianes, acompanyar persones i anar a menjar. La resta oscil·la al voltant de 20 minuts.

⁶⁸ Només es consideren els desplaçaments superiors a cinc minuts.

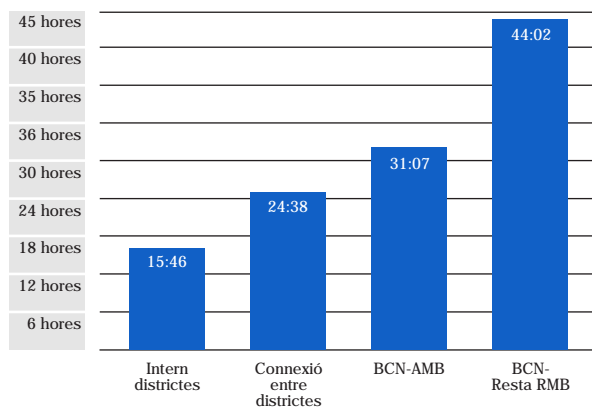
En definitiva, aquestes dades ofereixen una primera aproximació al fet que un determinat ús del territori associat a uns hàbits quotidians específics va associat a usos diferents del temps. L'anàlisi d'aquests hàbits i d'aquests usos en funció de col·lectius específics podria caracteritzar en major mesura aquestes diferències. Aquesta anàlisi, però, depassa l'abast d'aquest estudi.

Gràfic III.1.4. Distribució dels desplaçaments fets pels residents a Barcelona segons motiu i temps. Barcelona, 2005

Font: Enquesta de mobilitat en dies feiners. ATM/Ajuntament de Barcelona.

Gràfic III.1.5. Durada mitjana dels desplaçaments segons destinació. Barcelona, 2005

Font: Enquesta de mobilitat en dies feiners. ATM/Ajuntament de Barcelona.

3.2. El temps de la ciutat

A continuació es realitza una aproximació al temps de la ciutat a partir dels temps dels individus. L'anàlisi es fa a partir de les dades de l'Encuesta de empleo del tiempo elaborada per l'INE. El tipus de mesura del temps permet determinar quins són els ritmes de la vida quotidiana a través de l'anàlisi de la participació dels individus en diferents activitats, del temps que hi dediquen i de la translació d'aquests elements a l'eix temporal d'un dia sencer.⁶⁹

L'anàlisi del temps de la ciutat requereix l'estudi conjunt d'un seguit d'elements que corresponen a unitats d'anàlisi diferents. Per determinar quin és el temps de la ciutat cal saber quin és el temps dels ciutadans, quin és el temps en què els ciutadans usen la ciutat i quins són els horaris de la ciutat.

Atès que les fonts de dades amb què s'ha treballat per elaborar aquest informe són enquestes que prenen com a referència l'individu, nomès es pot donar informació sobre el primer d'aquests tres elements.

3.2.1. Els ritmes de la vida quotidiana

Els horaris són l'estratègia de gestió del temps i de control dels ritmes de la vida quotidiana de la població i permeten determinar quina dimensió temporal pren cada activitat dins de la jornada.

La concentració màxima d'activitats durant la jornada es produeix entre les nou del matí i les nou del vespre, amb ritmes específics per a cada una de les diferents activitats.

El sexe marca diferents ritmes de vida quotidiana per la diferent participació en les activitats quotidianes.

Cadascuna de les activitats de la vida quotidiana té uns horaris associats que són el resultat de la gestió del temps per part dels individus. El gràfic que segueix situa en les vint-i-quatre hores del dia el percentatge de població que realitza cada activitat. Aquestes dades representen un indicador indirecte de les estratègies dels barcelonins a l'hora de gestionar el seu temps i permeten determinar quina dimensió temporal tenen les activitats de la vida quotidiana.

La primera informació que s'extreu d'aquest gràfic és la concentració de població que realitza les activitats entre les nou del matí i les nou de la nit. Dins d'aquesta concentració s'aprecien tendències i ritmes específics per a cada activitat.

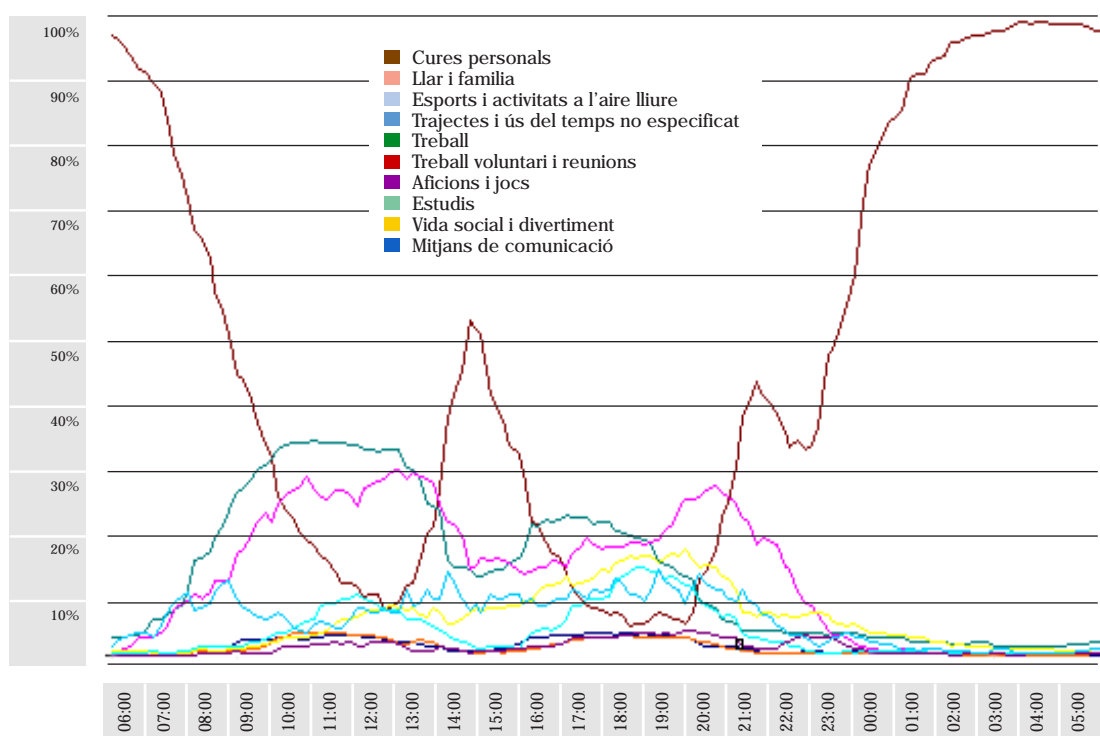
- Les cures personals es concentren en les franges corresponents a primera hora del matí, al migdia i al vespre.

- L'activitat del treball mercantil es troba força distribuïda en totes les franges horàries, tot i que hi ha una clara concentració al matí, en l'horari de nou a dues, i en menor mesura de cinc a set/vuit de la tarda. Al migdia, la proporció de persones que ocupen el seu temps en el treball disminueix notablement.

⁶⁹ Tot i que l'Encuesta de empleo del tiempo recull la informació per a població de 10 i més anys, per a aquest apartat s'ha realitzat una explotació específica en què s'inclou la població a partir de 18 anys per tal que els resultats mantinguin coherència amb la resta de l'informe.

- El treball dedicat a la llar i a la família s'inicia a les nou i s'allarga fins a l'hora de dinar i es torna a intensificar entre les set i les deu de la nit.
- El treball voluntari es realitza també en aquestes franges horàries (de nou a dotze i de tres a nou de la tarda).
- Un ritme diferent segueix la població quan realitza les activitats relacionades amb el lleure: practicar esports, fer vida social i dedicar-se a les aficions són tasques que es realitzen en major mesura a partir del migdia i, especialment, a la tarda.

Gràfic III.2.1. Ritme de la població. Percentatge de persones que realitzen cada activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Les dades de percentatges acumulats de població que realitza les activitats en els diferents moments del dia permeten saber a què es dediquen les persones en les diferents franges horàries i amb quina intensitat ho fan (vegeu gràfic III.2.1.). La relació d'aquestes dades amb la seva expressió territorial permetria conèixer quins són els temps de la ciutat. Serveixen, doncs, per aportar un indicador indirecte d'aquesta qüestió.

Les activitats del matí i del migdia

Entre les sis i les nou del matí, la major part de la població es va incorporant a l'activitat diària passant d'una situació (entre les sis i les set) en què la majoria es dedica a les cures personals i a altres activitats molt minoritàries, com els mitjans de comunicació, a una situació de major diversificació d'activitats. Entre les set i les vuit fins a les nou del matí van augmentant progressivament el nombre de persones que es dediquen a treballar, ja sigui en l'àmbit mercantil ja sigui en el familiar domèstic. Per tant, en aquesta franja horària coincideixen tres tipus d'activitats: cura personal, treball mercantil i familiar domèstic.

Entre les nou del matí i les dotze del migdia les cures personals ocupen menys gent mentre que la majoria de la població es dedica a treballar en l'esfera mercantil o en la familiar domèstica. En aquesta franja les activitats que fa la població es diversifiquen en un nombre més gran que en la franja anterior.

De les dotze del migdia a les tres de la tarda, les pautes dels barcelonins varien sensiblement respecte al matí. La diversificació d'activitats s'accentua alhora que torna a haver-hi força població que es dedica a la cura personal coincidint amb l'hora de dinar. Aquest és el moment en què s'incrementa el percentatge de població que es dedica a fer vida social i esports i també als mitjans de comunicació.

A partir de quarts de dues, les persones que es dediquen a tasques de cura personal augmenten fins a arribar al punt àlgid a les tres, en detriment de les activitats de treball. Es pot dir que entre les nou del matí i les tres de la tarda però especialment entre les dotze del migdia i les tres de la tarda, és quan se superposen un major nombre d'activitats per part dels barcelonins.

Les activitats de la tarda

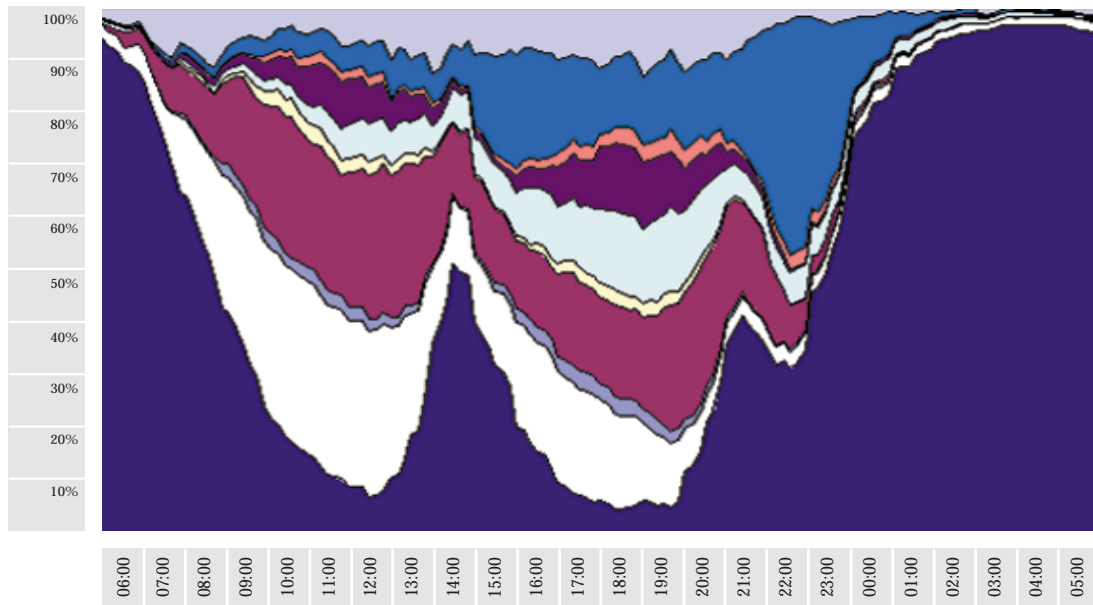
Entre les tres i les sis de la tarda la distribució de la població segons activitats torna a variar respecte a les franges anteriors. Si bé al matí la majoria dels barcelonins es dediquen a treballar en l'àmbit mercantil i domèstic, ara també hi ha una important proporció que ho fan, però és inferior i va disminuint a mesura que avança la tarda a favor d'altres activitats. La població es dedica a activitats de lleure com ara la vida social i la diversió, la pràctica esportiva i les activitats a l'aire lliure i els mitjans de comunicació. En una proporció més reduïda els barcelonins dediquen el seu temps entre les tres i les sis de la tarda a estudiar, fer treball voluntari i practicar aficions i jocs.

Entre les sis de la tarda i les nou del vespre s'accentua aquesta tendència iniciada a la tarda. La proporció de barcelonins que treballen en l'àmbit mercantil és cada vegada menor. La proporció de població que es dedica al treball familiar domèstic augmenta considerablement, així com els que estudien. Aquesta, però, és la franja del dia en què la població es dedica més a altres activitats de treball i de lleure.

Les activitats de la nit

A partir de les nou del vespre, les activitats que fa la població tornen a reduir-se. Ara, els barcelonins es dediquen majoritàriament a la cura personal, al treball familiar domèstic i als mitjans de comunicació, en detriment de les altres activitats. Entre les dotze de la nit i les tres de la matinada la tendència de la franja anterior s'accentua. A partir de les 12 de la nit les activitats que fan els barcelonins van disminuint quant a varietat per coincidir en l'activitat de dormir.

Gràfic III.2.2. Ritme de la població. Percentatge acumulat de persones que realitzen cada activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

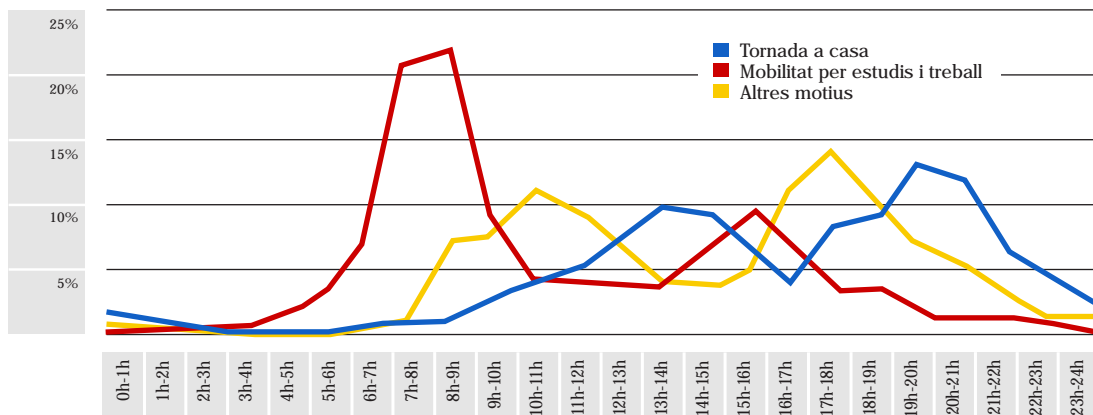
L'especificitat dels desplaçaments

La mobilitat, tal i com s'ha esmentat al llarg de l'informe, és un element clau per plantejar els efectes que té l'ús del territori en l'ús del temps. La distribució horària dels desplaçaments evidencia diferències quant a ritmes i intensitats en funció del motiu d'aquests desplaçaments.

La mobilitat per estudis i feina es concentra entre les cinc i les onze del matí i torna a representar un percentatge elevat al migdia entre la una i les quatre. A partir d'aquest moment, els desplaçaments per aquest motiu ocupen progressivament menys població.

Els desplaçaments realitzats per altres motius, ratifiquen el que ja s'havia anunciat en el gràfic anterior: en major mesura la població es desplaça per altres motius no vinculats a la feina o a l'estudi a la tarda tot i que durant el matí el percentatge de desplaçaments és força significatiu.

Gràfic III.2.3. Distribució horària dels desplaçaments segons motiu. Barcelona, 2005

Font: Enquesta de mobilitat en dies feiners. IERMB.

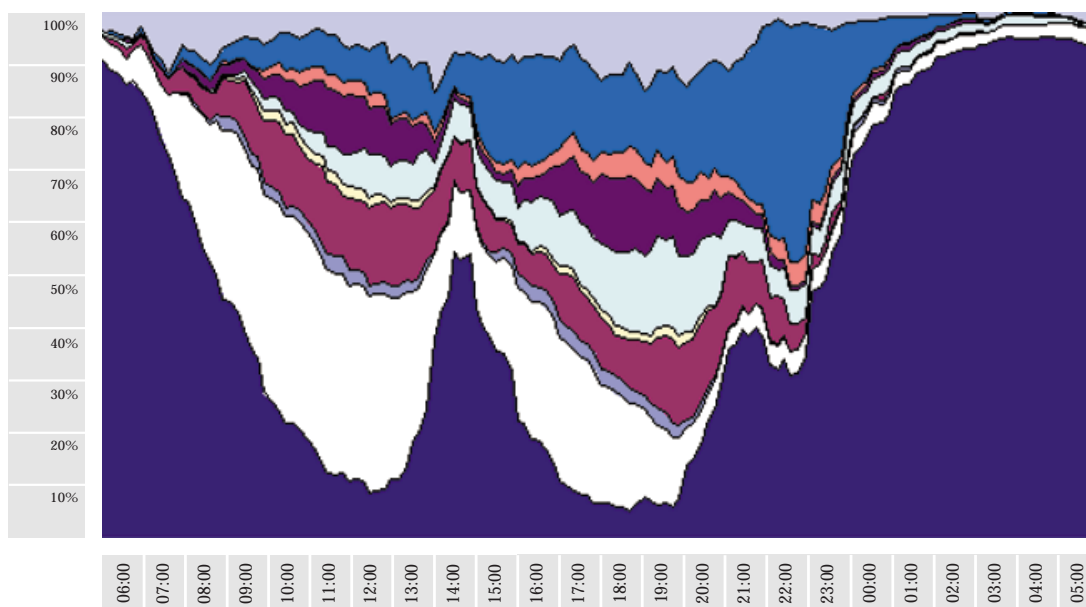
Els ritmes d'homes i de dones

Tal i com ja s'ha vist al llarg de l'informe, la distribució de les activitats durant el dia i la intensitat de la participació no és homogènia a tota la població. Homes i dones articulen el seu ús del temps a partir de pautes diferencials derivades de la també diferent participació en les activitats.

Atenent al ritme de la població distingint homes i dones s'observen importants diferències en la participació d'ambdós en les activitats quotidianes més que no pas en la seva temporalitat. La diferència més evident que s'observa entre ambdós és la diferent dedicació al treball mercantil i familiar domèstic. Els homes, a partir de les nou del matí es dediquen majoritàriament al treball mercantil i, en segona instància, al familiar domèstic. Vida social i esports ocupen també una proporció destacable dels que no treballen en cap de les dues esferes assenyalades. Novament, el migdia marca un punt d'inflexió en les seves activitats.

La tarda reflecteix hàbits diferents als del matí. La proporció d'homes que treballen en l'àmbit mercantil disminueix notablement, també els que ho fan en l'àmbit de la llar i la família tot i que no de forma tan acusada. Els homes es dediquen aleshores en major mesura a la vida social, als esports, al treball voluntari i als mitjans de comunicació. Una vegada passades les nou del vespre, les activitats segueixen solapant-se però en major mesura a favor d'una concentració de població que ocupa el temps amb els mitjans de comunicació i es dedica a la cura personal. A partir de les dotze de la nit, la majoria dels homes es dediquen a la cura personal tot i que hi ha una petita proporció que es dedica a treballar i a la vida social, en major mesura que, com es veurà, ho fan les dones en aquesta franja horària.

Gràfic III.2.4. Ritme de la població masculina. Percentatge acumulat de persones que realitzen cada activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

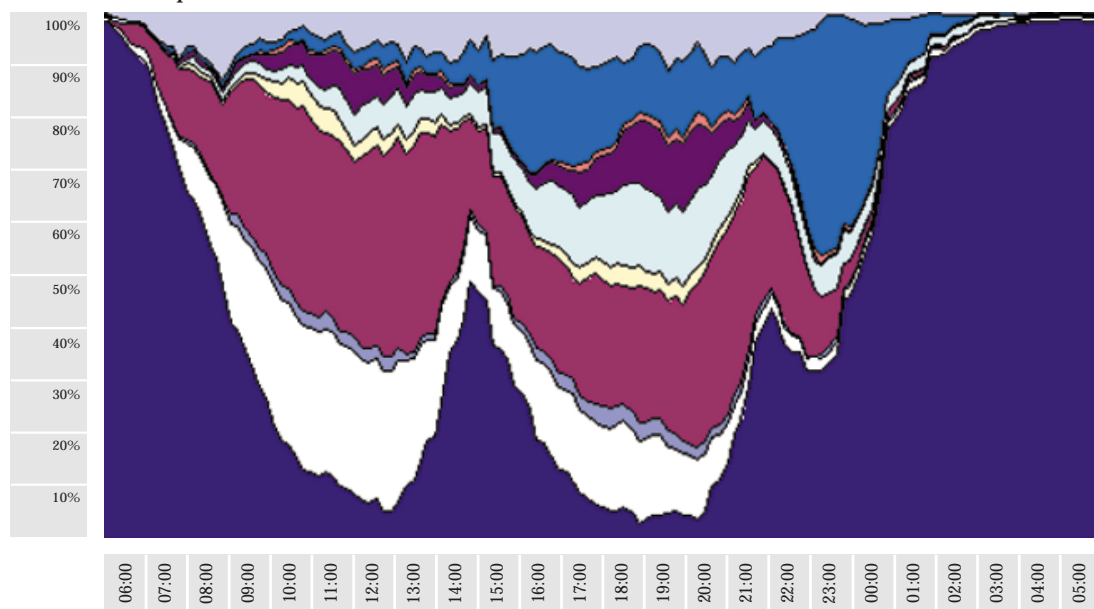

Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Les dones, en canvi, mantenen uns hàbits un tant diferents pel que fa a les activitats que realitzen i a la seva temporalitat que, en gran part, es deriva de la participació en les activitats al llarg del dia. Durant el matí la majoria de dones es dediquen a treballar tot i que la proporció de població que ho fa en l'àmbit domèstic és superior en totes les hores. Les activitats de les dones estan, doncs, molt marcades per la feina en aquests dos àmbits. En menor proporció que els homes, les dones també dediquen part del seu temps a la vida social, al treball voluntari i als esports al llarg del matí.

La dinàmica que segueixen a la tarda continua la lògica del matí tot i que les dones donen pas a altres activitats, novament, en menor mesura que els homes. Les tres de la tarda marca novament el punt d'inflexió. A la tarda, les dones també es dediquen a l'àmbit del treball mercantil tot i que en menor mesura però fins a més tard. De nou, una majoria de dones es dediquen a la llar i a la família. De la mateixa manera, entre les tres i quarts de nou, una proporció de dones es dedica a altres activitats: especialment a la vida social, els esports i als mitjans de comunicació. A partir de les nou del vespre i fins les dotze, les dones redueixen el ventall d'activitats i es dediquen gairebé exclusivament a les tasques domèstiques i familiars i als mitjans de comunicació. A partir de les dotze es dediquen gairebé en la seva majoria a la cura personal.⁷⁰

Gràfic III.2.5. Ritme de la població femenina. Percentatge acumulat de persones que realitzen cada activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

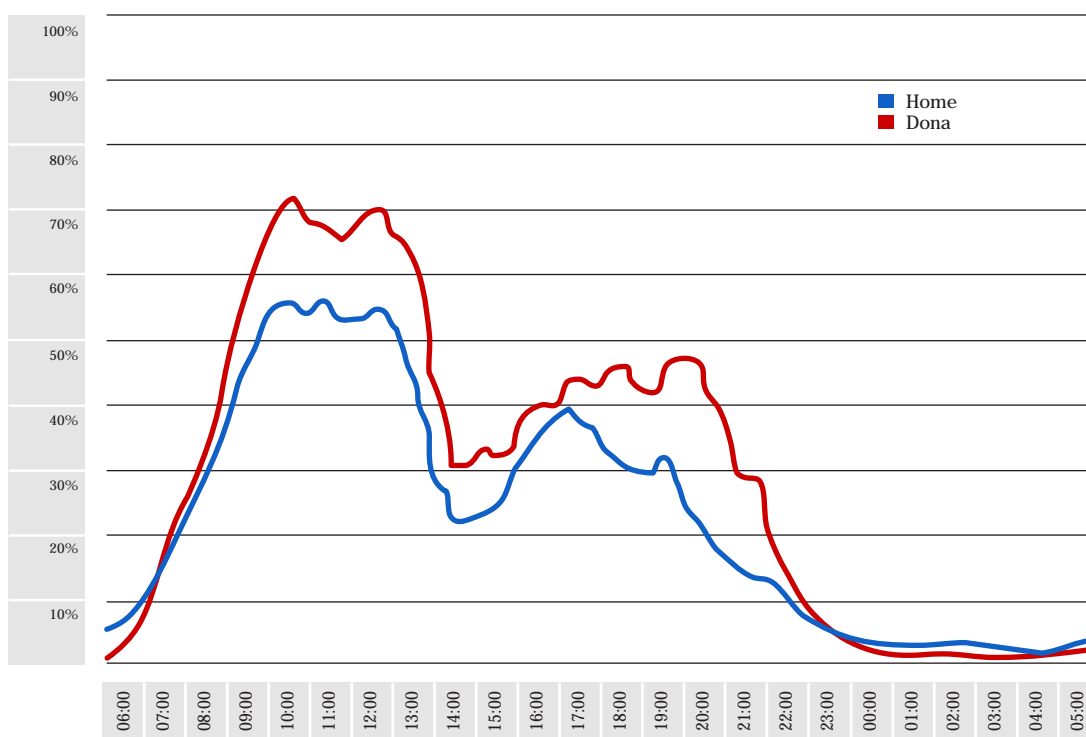
Seguint amb les diferents estratègies i usos del temps per part d'homes i dones, es presenten ara les dades sobre el ritme de treball segons sexe. Al gràfic es resumeix la participació d'homes i de dones en el treball (treball mercantil, domèstic, voluntari i reunions) i la seva distribució horària al llarg del dia i perfilar la informació del que s'ha assenyalat més amunt.

⁷⁰ A l'annex es troben els gràfics per activitats (vegeu gràfics del AIII.2.1 al AIII.2.10.)

Atenent a la càrrega total de treball s'observa que gairebé en tots els moments del dia les dones realitzen en major proporció activitats relacionades amb el treball que els homes. La temporalitat és també diferent per a ells que per a elles. Fins al voltant de les vuit del matí els homes es dediquen en major proporció al treball que les dones i també a partir de les onze de la nit, tot i que els percentatges de població activa en alguna feina a aquestes hores és minsa. Les grans diferències es produeixen al matí (entre les nou i les tres) i a la tarda (entre les quatre i les nou). Mentre que al matí els ritmes són similars entre homes i dones, a la tarda, les dones allarguen la seva jornada laboral i la intensitat de la dedicació fins a més tard que els homes. A partir de les vuit del vespre els homes comencen a baixar la seva activitat de treball mentre que les dones ho fan més tard i l'allarguen fins a gairebé les dotze de la nit.

Les gràfiques que segueixen mostren la diferent distribució de treballs i la càrrega superior que suposa a les dones la dedicació al treball familiar domèstic. Aquestes dades representen una mesura exhaustiva de l'expressió temporal de la càrrega global de treball d'homes i de dones i aporta elements que l'enquesta no aportava. Aquestes dades ratifiquen el que l'enquesta ja assenyalava i que és la major càrrega que suporten les dones quan s'atén al treball considerat globalment. En definitiva, la menor dedicació mitjana que les dones tenen al treball mercantil amb relació als homes no suposa una dedicació total menor sinó que es veu compensada i superada pel treball familiar domèstic i pel voluntari.

Gràfic III.2.6. Ritme de treball per sexe. Percentatge de persones que realitzen treball mercantil, domèstic, voluntari i reunions per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Annex de taules

Barcelona l'any 2000

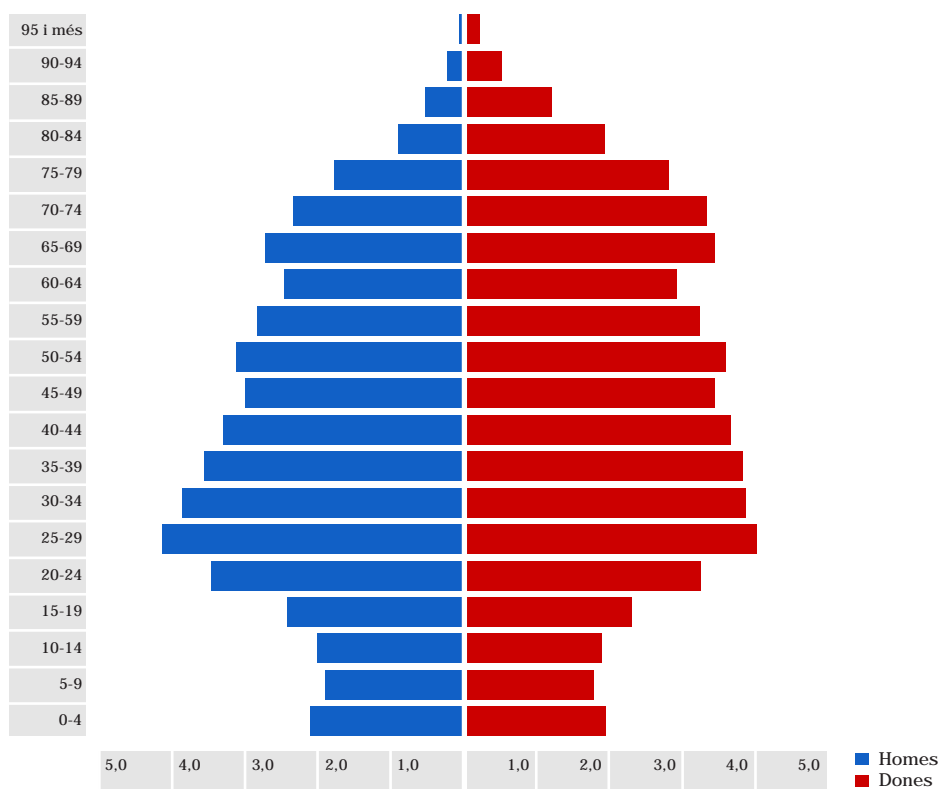
A continuació es presenten les dades demogràfiques bàsiques de la població de Barcelona segons sexe i edat i dels seus districtes per a l'any 2000, any de referència de l'anàlisi en correspondència a l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població per tal d'oferir el marc en què contextualitzar les dades d'aquest informe.

Taula AI. Població de Barcelona i els seus districtes, 2000

	Total	%
1. Ciutat Vella	89.829	5,9
2. Eixample	249.654	6,5
3. Sants-Montjuïc	168.101	11,1
4. Les Corts	82.672	5,5
5. Sarrià-Sant Gervasi	133.572	8,8
6. Gràcia	114.561	7,6
7. Horta-Guinardó	166.632	11,0
8. Nou Barris	164.827	10,9
9. Sant Andreu	135.810	9,0
10. Sant Martí	207.313	13,7
Barcelona	1.512.971	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la lectura del Padró municipal d'habitants el 31.12.2000. Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Gràfic AI. Piràmide d'edats de Barcelona, 2000

Font: Elaboració pròpia a partir de la lectura del Padró municipal d'habitants el 31.12.2000. Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

1.1. El temps del treball mercantil

Taula AI.1.1. Tipus de jornada realitzada per la població ocupada segons els estudis de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Barcelona
Completa	73,7	83,7	89,3	87,3	86,7
Parcial	23,4	15,6	9,6	12,7	12,6
NS/NC	2,9	0,7	1,1	0,0	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.2. Tipus de jornada realitzada per la població ocupada segons el sexe de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Home	Dona
Completa	94,3	76,8
Parcial	5,3	22,2
NS/NC	0,4	1,0
Total	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.3. Motius de la jornada parcial segons el sexe de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Home	Dona	Barcelona
Tipus de feina que ha trobat	47,5	52,4	51,2
Tasques domèstiques o familiars	0,0	23,4	17,8
Li interessa aquesta jornada	31,8	15,3	19,2
Estudiant	15,5	5,2	7,6
NS/NC	5,3	3,7	4,1
Total	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.4. Tipus de jornada realitzada per la població ocupada segons l'edat de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	< 25 anys	25-34 anys	35-44 anys	45-54 anys	55-64 anys	> 65 anys*
Completa	71,9	85,8	89,9	88,3	89,4	90,3
Parcial	28,1	12,4	10,1	11,1	10,6	5,6
NS/NC	0,0	1,8	0,0	0,6	0,0	4,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada.

* Les dades per aquest col·lectiu no són indicatives ja que la mostra no és suficientment significativa.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.5. Motius de la jornada parcial segons la categoria professional de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Alta	Mitjana	Baixa
Tipus de feina que ha trobat	32,0	44,5	61,0
Tasques domèstiques o familiars	14,7	19,5	17,8
Li interessa aquesta jornada	40,1	23,3	10,5
Estudiant	6,3	5,6	9,2
NS/NC	6,9	7,1	1,5
Total	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada.

* Les dades per aquest col·lectiu no són indicatives ja que la mostra no és suficientment significativa.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.6. Població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer més segons el sexe de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Home	Dona
Si	4,8	4,7
No	95,2	5,3
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.7. Població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer més segons l'edat de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	< 25 anys	25-34 anys	35-44 anys	45-54 anys	55-64 anys	> 65 anys
Si	9,7	5,6	6,9	0,3	2,9	0,0
No	90,3	94,4	93,1	99,7	97,1	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de la regió de Barcelona. IERMB.

Taula AI.1.8. Població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer més segons els estudis acabats de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Si	6,6	1,5	3,3	8,8
No	93,4	98,5	96,7	91,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.9. Població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer més segons la categoria professional de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Alta	Mitjana	Baixa
Si	7,7	3,8	4,0
No	92,3	96,2	96,0
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.10. Taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de les persones entrevistades.
Districtes de Barcelona, 2000

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Taxa d'activitat	49,5	54,7	54,9	54,4	53,0	59,1	57,5	59,1	50,0	53,6	54,8
Indicador d'activitat	76,5	75,7	76,9	71,4	68,5	76,1	73,3	75,8	66,4	70,0	73,0
Taxa d'ocupació	84,6	92,9	91,1	95,2	96,7	92,9	88,3	90,7	84,9	92,6	91,2
Taxa d'atur	15,4	7,1	8,9	4,8	3,3	7,1	11,7	9,3	15,1	7,4	8,8

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.11. Nombre d'hores treballades per la població ocupada durant l'última setmana.
Districtes de Barcelona, 2000

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
10 h o menys	2,3	0,6	3,5	3,3	2,3	1,3	0,8	0,8	1,3	1,4	1,5
D'11 a 20 h	6,8	4,2	6,2	6,6	8,0	9,0	6,7	5,5	6,5	8,6	6,5
De 21 a 34 h	9,1	10,7	9,7	8,2	8,0	7,7	10,1	7,1	6,5	6,5	8,6
De 35 a 39 h	9,1	14,3	12,4	16,4	11,4	21,8	5,9	13,4	13,0	15,8	13,4
40 hores	45,5	31,5	39,8	27,9	38,6	35,9	37,0	47,2	45,5	41,7	38,8
De 41 a 45 h	4,5	6,0	8,0	9,8	10,2	5,1	9,2	5,5	3,9	6,5	6,8
De 46 a 50 h	9,1	18,5	14,2	13,1	8,0	9,0	16,8	10,2	14,3	7,2	12,6
Més de 50 h	9,1	11,9	5,3	8,2	12,5	9,0	11,8	9,4	6,5	9,4	9,7
NS/NC	4,5	2,4	0,9	6,6	1,1	1,3	1,7	0,8	2,6	2,9	2,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nombre mitjà d'hores	40:36	42:24	38:15	39:42	40:19	39:50	41:19	40:18	40:28	39:34	40:24

Submostra formada per la població ocupada.

Font: Enquesta de la regió de Barcelona. IERMB.

Taula AI.1.12. Població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer mes.
Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
Té més d'una feina	7,2	3,4	6,0	5,7	4,7	2,7	3,9	3,8	5,0	3,9
Només en té una	92,8	96,6	94,0	94,2	95,3	97,2	96,1	96,2	95,0	96,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.1.13. Hores dedicades a la segona feina durant el darrer mes.
Província de Barcelona, 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
20 h o menys	34,1	60,1	40,9	41,4	38,8	51,8	47,7	44,9	53,3	45,9
De 21 a 40 h	33,1	11,8	25,0	26,6	38,7	18,5	29,5	30,5	20,0	29,7
Més de 40 h	21,5	19,9	27,3	22,9	18,4	29,6	22,7	22,9	26,7	23,0
NS/NC	11,3	8,3	6,8	9,1	4,1	0,0	0,0	1,7	0,0	1,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que ha tingut una segona feina durant el darrer mes.

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.2. El temps familiar domèstic

Taula AI.2.1. Servei domèstic per hores a les llars segons el sexe del cap de família.
Barcelona, 2000

	Home	Dona
Sí	24,9	25,5
No	75,0	74,5
NS/NC	0,0	0,0
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.2.2. Servei domèstic per hores a les llars segons l'edat del cap de família.
Barcelona, 2000

	< 25 anys	25-34 anys	35-44 anys	45-54 anys	55-64 anys	> 65 anys
Sí	4,4	29,3	28,9	27,9	19,3	24,3
No	95,6	70,7	71,1	72,1	80,5	75,7
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.2.3. Servei domèstic per hores a les llars segons els estudis acabats del cap de família. Barcelona, 2000

	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Sí	8,6	14,4	27,8	51,7
No	91,4	85,6	72,2	48,1
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.2.4. Servei domèstic per hores a les llars segons la situació laboral del cap de família. Barcelona, 2000

	Ocupat	Aturat	Jubilat	Mestressa de casa
Sí	29,1	2,8	21,7	16,7
No	70,9	97,2	78,3	83,3
NS/NC	0,1	0,0	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.2.5. Servei domèstic per hores a les llars segons la categoria professional del cap de família. Barcelona, 2000

	Alta	Mitjana	Baixa
Sí	53,8	27,4	8,1
No	46,1	72,6	91,9
NS/NC	0,2	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

1.3. El temps lliure i de lleure

Taula AI.3.1. Hora habitual en què la població es lleva els dies feiners. Barcelona 1995-2000

	1995	2000
Cinc del matí	2,1	2,2
Sis del matí	7,3	6,9
Set del matí	30,1	29,0
Vuit del matí	32,8	33,5
Nou del matí	17,7	18,6
Deu del matí	6,0	5,0
Altres hores	2,8	3,8
NS/NC	0,8	1,0
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.3.2. Hora habitual en què la població se'n va a dormir els dies feiners. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Deu de la nit	5,4	6,2
Onze de la nit	23,1	22,1
Dotze de la nit	43,1	41,4
Una de la matinada	18,8	18,8
Dues de la matinada	4,5	5,2
Altres hores	4,1	5,1
NS/NC	0,9	1,3
Total	100,0	100,0

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.3.3. Nombre mitjà d'activitats de lleure realitzades dins de la llar segons característiques de les persones entrevistades. Barcelona, 1995-2000

Característiques		Activitats	Característiques		Activitats
Barcelona		2,1	Situació laboral	Ocupat	2,2
Sexe	Home	2,1		Aturat	2,3
	Dona	2,1		Inactiu	2,0
Edat	Menys de 25 anys	2,3	Categoria professional	Empresaris amb assalariats	2,2
	25-34 anys	2,3		Empresaris sense assalariats	2,2
	35-44 anys	2,1		Directors i tècnics	2,4
	45-64 anys	1,9		Administratius i comercials	2,3
	65 anys i més	1,9		Obrers qualificats	1,8
Estudis	Sense estudis	4,7		Obrers no qualificats	1,6
	Estudis primaris	1,9		Treballadors serveis	1,9
	Estudis secundaris	2,3		Altres treballadors	2,0
	Estudis universitaris	2,5			

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.3.4. Nombre mitjà d'activitats de lleure realitzades fora de la llar segons característiques de les persones entrevistades. Barcelona, 1995-2000

Característiques		Activitats	Característiques		Activitats
Barcelona		1,8	Situació laboral	Ocupat	2,0
Sexe	Home	1,8		Aturat	1,8
	Dona	1,9		Inactiu	1,7
Edat	Menys de 25 anys	2,4	Categoria professional	Empresaris amb assalariats	1,9
	25-34 anys	2,1		Empresaris sense assalariats	1,8
	35-44 anys	1,9		Directors i tècnics	2,1
	45-64 anys	1,6		Administratius i comercials	2,1
	65 anys i més	1,5		Obrers qualificats	1,6
Estudis	Sense estudis	1,3		Obrers no qualificats	1,4
	Estudis primaris	1,6		Treballadors serveis	1,7
	Estudis secundaris	2,0		Altres treballadors	2,0
	Estudis universitaris	2,2			

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.3.5. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons sexe de l'entrevistat. Barcelona, 2000

	Característiques	Valoració
Barcelona	Total	4,9
Sexe	Home	5,0
	Dona	4,9
Edat	Menys de 25 anys	4,5
	25-34 anys	3,8
	35-44 anys	4,2
	45-64 anys	5,1
	65 anys i més	6,9
Estudis	Sense estudis	6,8
	Estudis primaris	5,3
	Estudis secundaris	4,4
	Estudis universitaris	4,3
Situació laboral	Ocupat	3,8
	Aturat	5,3
	Inactiu	6,2
Categoria professional	Empresaris amb assalariats	3,4
	Empresaris sense assalariats	4,7
	Directors i tècnics	4,6
	Administratius i comercials	4,9
	Obrers qualificats	5,5
	Obrers no qualificats	6,1
	Treballadors serveis	4,7
Altres treballadors	5,8	

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.3.6. Expectatives pel que fa a la feina que li agradaria trobar a la població ocupada que en busca. Barcelona, 1995-2000

	1995	2000
Millora econòmica	40,0	48,6
Major estabilitat	30,7	26,2
Més creativitat	10,9	9,3
Més temps lliure	7,1	6,5
Més autonomia	8,7	5,6
Més flexibilitat	0,0	1,9
NS/NC	2,6	1,9
Total	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que ha buscat darrerament un nou lloc de treball.

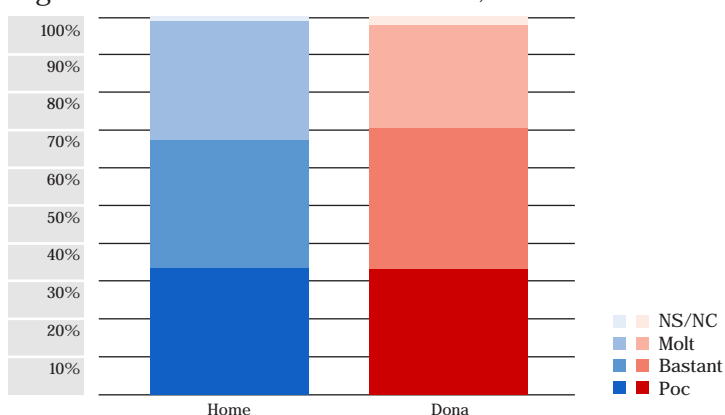
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.3.7. Expectatives pel que fa a la feina que li agradaria trobar a la població ocupada que en busca, per sexe. Barcelona, 2000

	Home	Dona
Millora econòmica	47,3	50,1
Major estabilitat	18,6	35,1
Més autonomia	8,9	2,4
Més creativitat	10,6	8,5
Més flexibilitat	1,9	1,4
Més temps lliure	11,1	2,4
NS/NC	1,7	0,0
Total	100,0	100,0

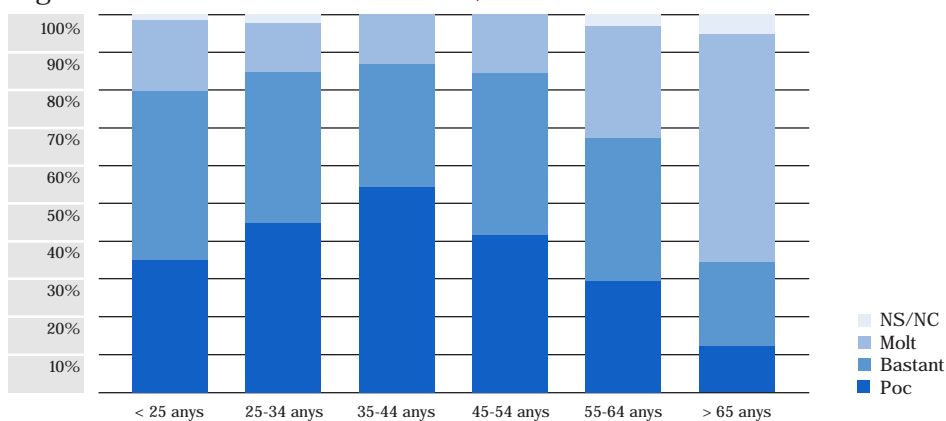
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic AI.3.1. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons sexe de l'entrevistat. Barcelona, 2000

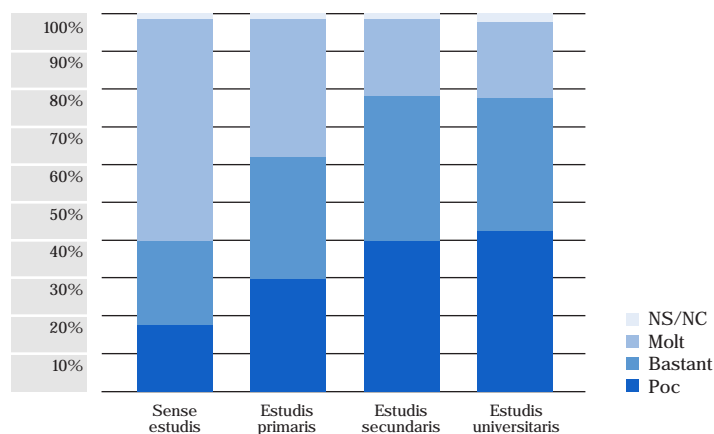
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic AI.3.2. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons edat de l'entrevistat. Barcelona, 2000

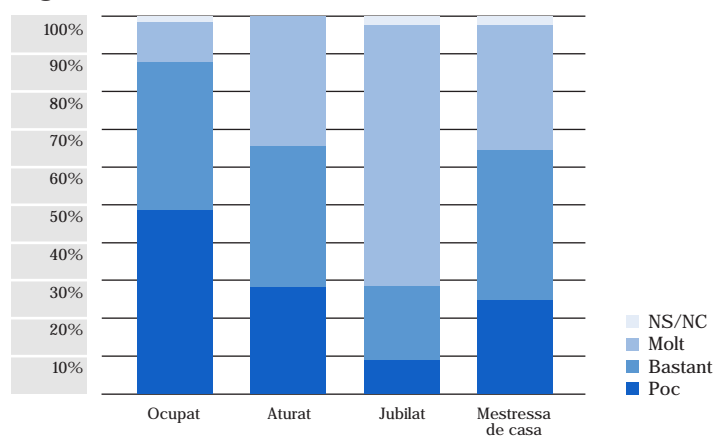
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic AI.3.3. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons estudis acabats de l'entrevistat. Barcelona, 2000

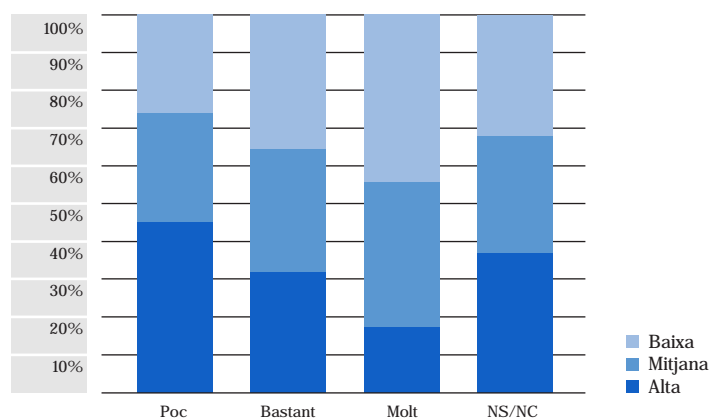
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic AI.3.4. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons situació laboral de l'entrevistat. Barcelona, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Gràfic AI.3.5. Opinió de les persones entrevistades sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons categoria professional de l'entrevistat, 2000

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AI.3.8. Principals llocs mostrats per les persones entrevistades a les visites procedents de fora. Província de Barcelona, 2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província	Total província
No reben visites de fora	26,4	30,4	22,6	26,5	33,7	36,1	18,8	29,6	14,2	28,3
Façana marítima de Barcelona	20,5	4,9	3,4	10,7	14,6	4,0	6,2	8,5	0,0	7,8
Centre Barcelona	8,8	3,6	0,6	4,8	11,7	1,8	1,2	5,1	0,8	4,8
Ciutat Vella	8,6	1,8	0,9	4,3	6,4	1,0	1,3	3,0	2,6	3,0
Sagrada Família	8,0	2,0	1,0	4,1	6,1	1,6	1,9	3,3	0,0	3,0
Rambla	2,2	2,3	0,6	1,7	2,9	1,7	1,5	2,1	0,2	1,9
Montjuïc	7,7	5,4	2,0	5,3	2,6	0,6	0,6	1,3	0,0	1,2
Altres obres de Gaudí	2,7	0,5	0,3	1,3	2,9	0,5	0,3	1,3	0,0	1,2
Tibidabo	4,7	1,9	0,8	2,7	1,8	1,0	0,5	1,1	0,0	1,0
Resta de la ciutat de Barcelona	3,0	0,6	0,4	1,3	2,7	0,4	0,5	1,3	0,0	1,2
Ciutat de Barcelona en general	3,4	19,3	16,0	12,0	6,7	29,9	7,5	14,3	2,4	13,3
Municipi de residència*	-	13,2	29,7	12,8	-	6,9	27,7	11,3	37,2	13,4
Montserrat	0,1	1,1	2,0	1,0	0,2	0,5	2,3	1,0	2,8	1,2
Resta Catalunya	0,3	1,4	9,1	3,4	0,5	1,6	8,6	3,5	17,8	4,7
Altres respostes	0,6	1,2	1,4	1,0	0,4	0,2	0,8	0,5	0,2	0,5
No ensenyen res	2,9	9,2	8,2	6,4	5,6	11,5	19,2	12,0	20,6	12,7
NS/NC	0,1	0,9	1,0	0,6	1,2	0,5	1,1	0,9	1,4	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* No inclou els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

3.1. L'ús de la ciutat

Taula AIII.1.1. Destinació dels desplaçaments al treball de la població ocupada. Districtes de Barcelona, 2000

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Mateix barri	18,2	32,3	20,5	16,7	22,6	20,0	17,5	11,1	15,8	16,2	19,7
Altres barris	65,9	42,7	58,3	55,6	44,0	57,3	65,0	62,7	57,9	59,2	56,1
Primera corona	6,8	11,6	8,5	11,1	11,9	17,3	1,7	13,5	10,5	10,8	10,3
Segona corona	6,8	5,5	6,7	7,4	11,9	0,0	6,7	7,9	11,8	10,8	7,6
Resta província	0,0	0,0	0,7	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Resta Catalunya	0,0	0,0	0,0	1,9	2,4	1,3	1,7	0,0	0,0	0,0	0,6
Fora Catalunya	0,0	1,2	0,0	0,0	2,4	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,5
És irregular	0,0	5,5	2,6	7,4	2,4	2,7	5,8	4,0	3,9	3,1	4,1
NS/NC	2,3	1,2	2,6	0,0	1,2	1,3	0,0	0,8	0,0	0,0	0,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.
Font: Enquesta de la regió de Barcelona. IERMB.

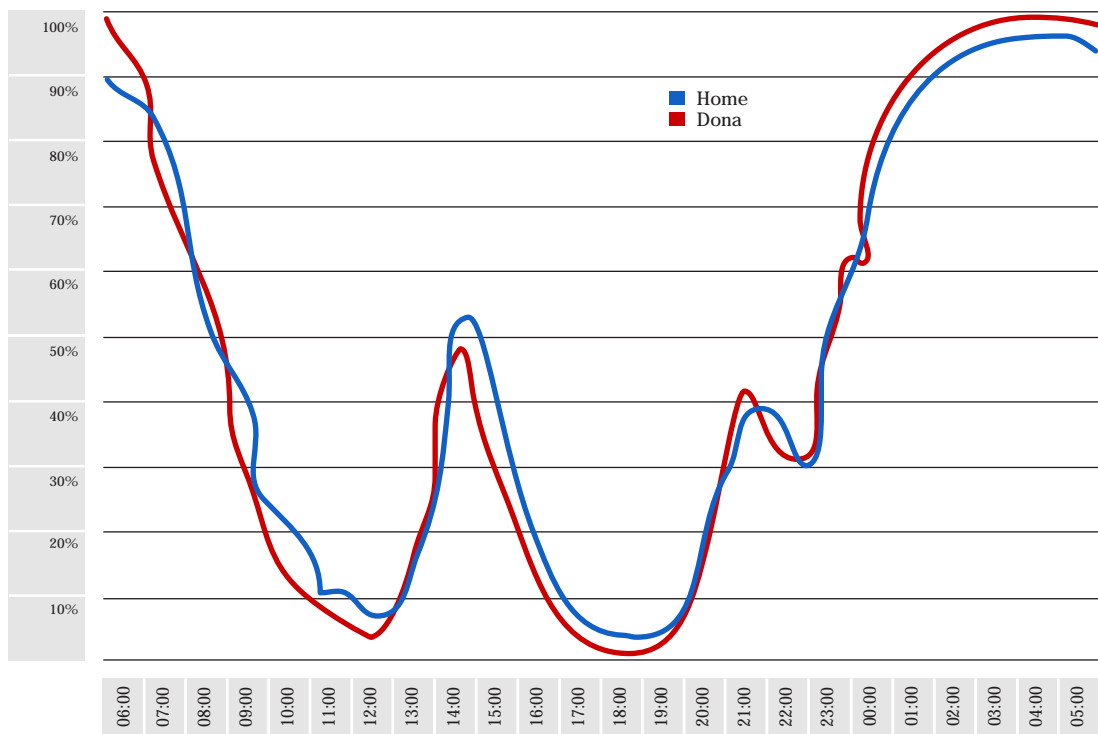
3.2. El temps de la ciutat

Taula AIII.2.1. Participació i durada mitjana de les diferents activitats segons sexe.
Barcelona, 2002-2003

Activitats principals	Total		Homes		Dones	
	% de persones	Durada mitjana diària	% de persones	Durada mitjana diària	% de persones	Durada mitjana diària
Cures personals	100,0	11:21	100,0	11:25	100,0	11:18
Treball	38,9	07:48	45,6	08:09	32,9	07:22
Estudis	8,3	03:42	8,2	03:40	8,5	03:43
Llar i família	83,7	03:31	72,9	02:10	93,3	04:27
Treball voluntari i reunions	9,7	02:38	6,4	02:36	12,6	02:40
Vida social i diversió	62,1	02:04	62,3	02:06	61,9	02:02
Esports i activitats a l'aire lliure	39,2	02:04	43,5	02:13	35,5	01:55
Aficions i jocs	16,9	01:39	23,7	01:52	11,0	01:14
Mitjans de comunicació	86,6	02:46	86,5	03:04	86,6	02:31
Trajectes i ús del temps no especificat	80,5	01:39	83,4	01:44	77,9	01:35

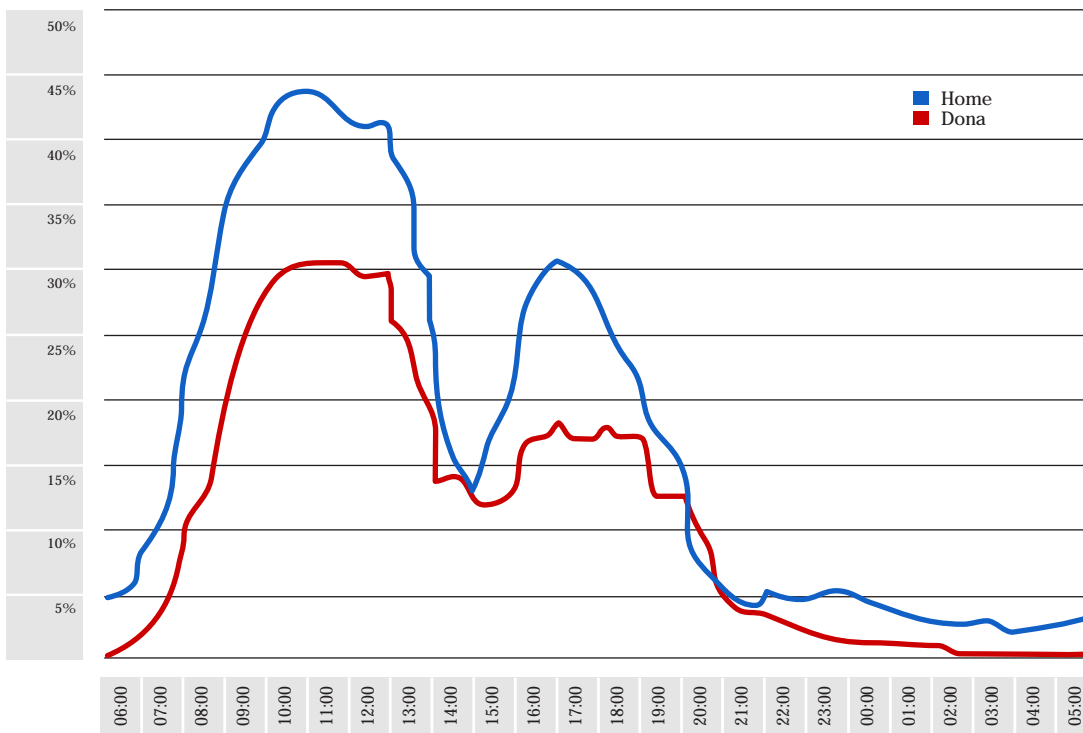
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.1. Ritme de les cures personals per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

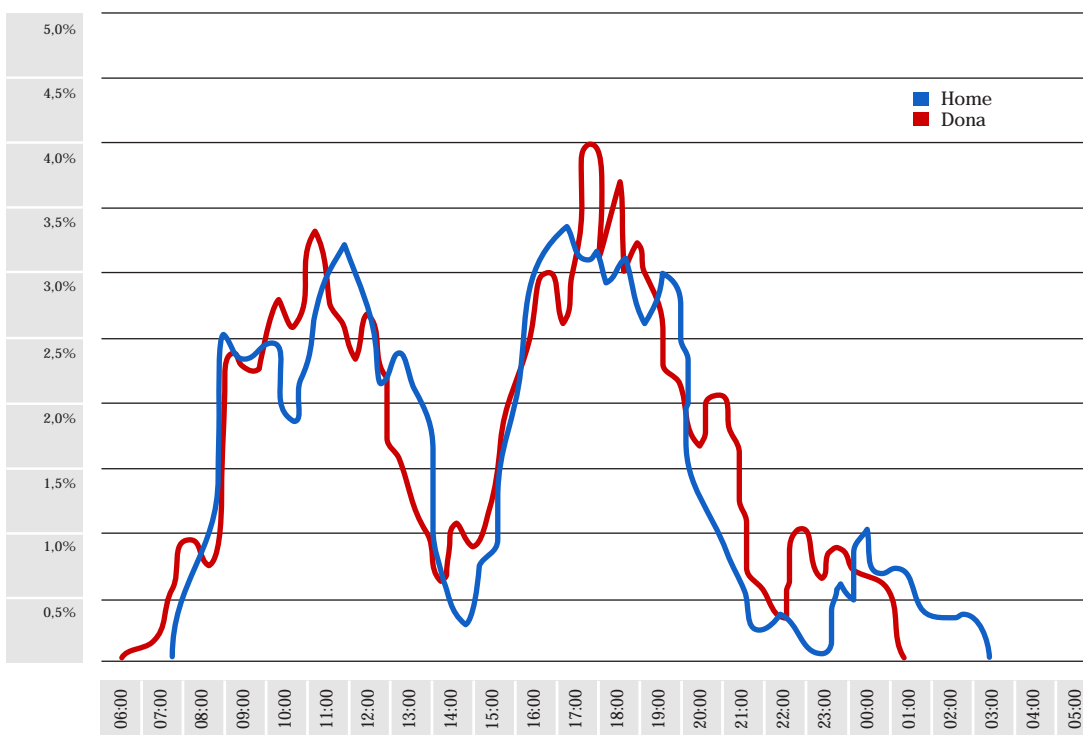
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.2. Ritme del treball mercantil per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

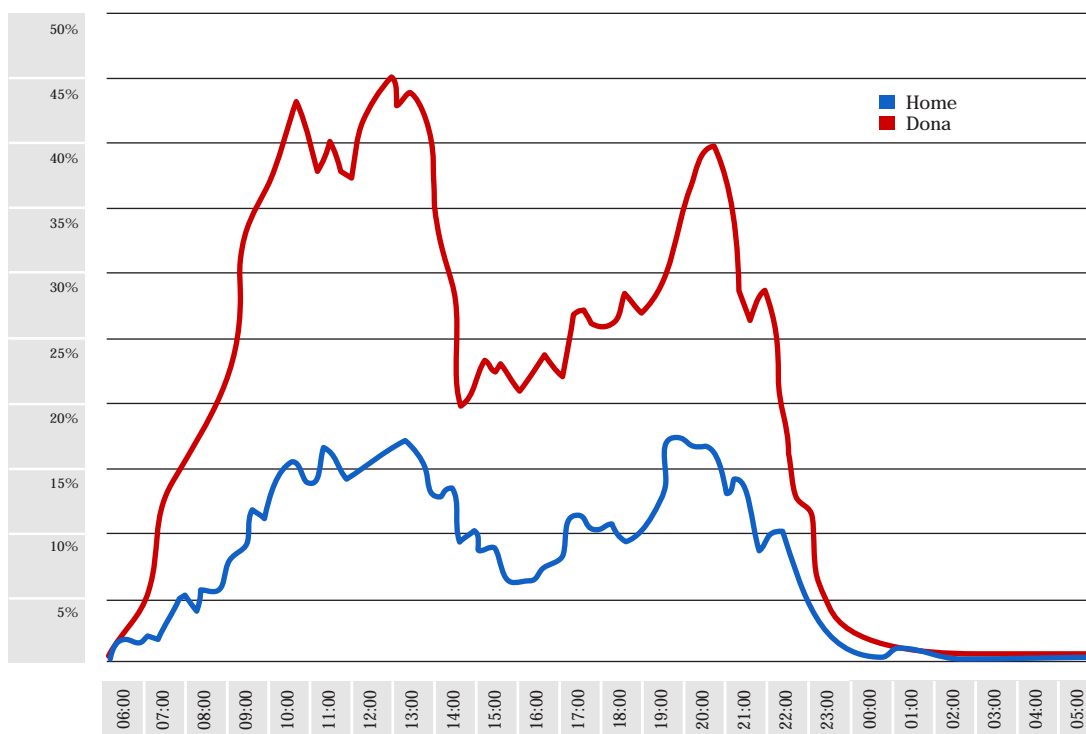
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.3. Ritme dels estudis per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

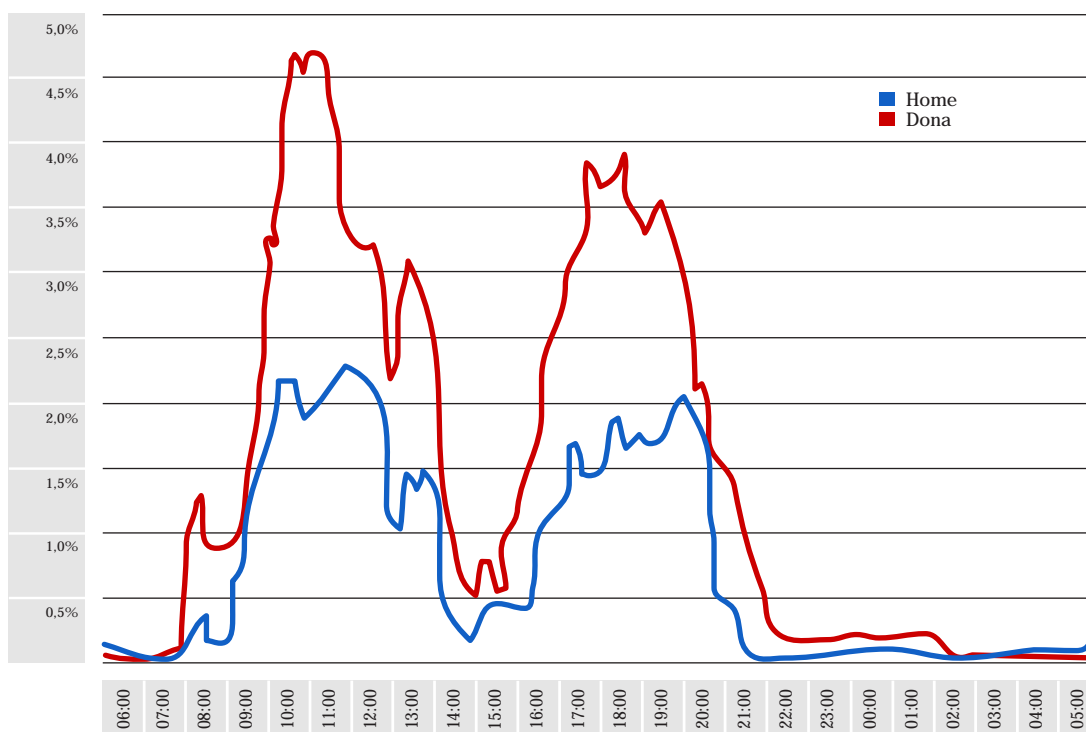
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.4. Ritme de la cura de la llar i la família per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

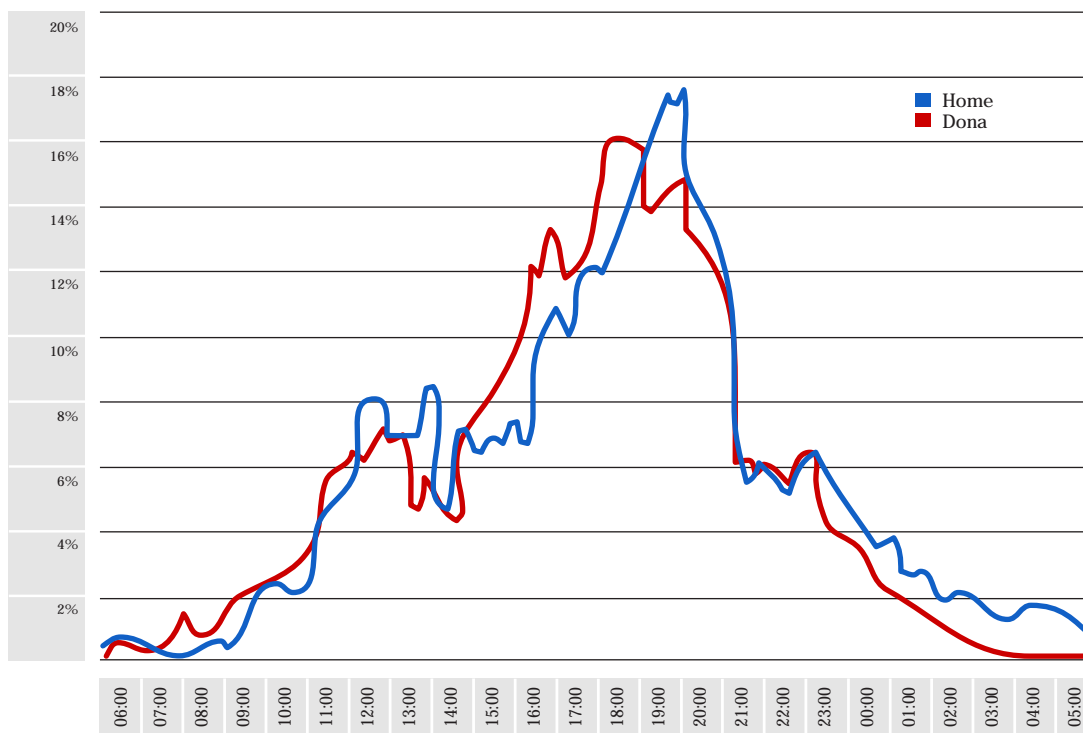
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.5. Ritme del treball voluntari per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

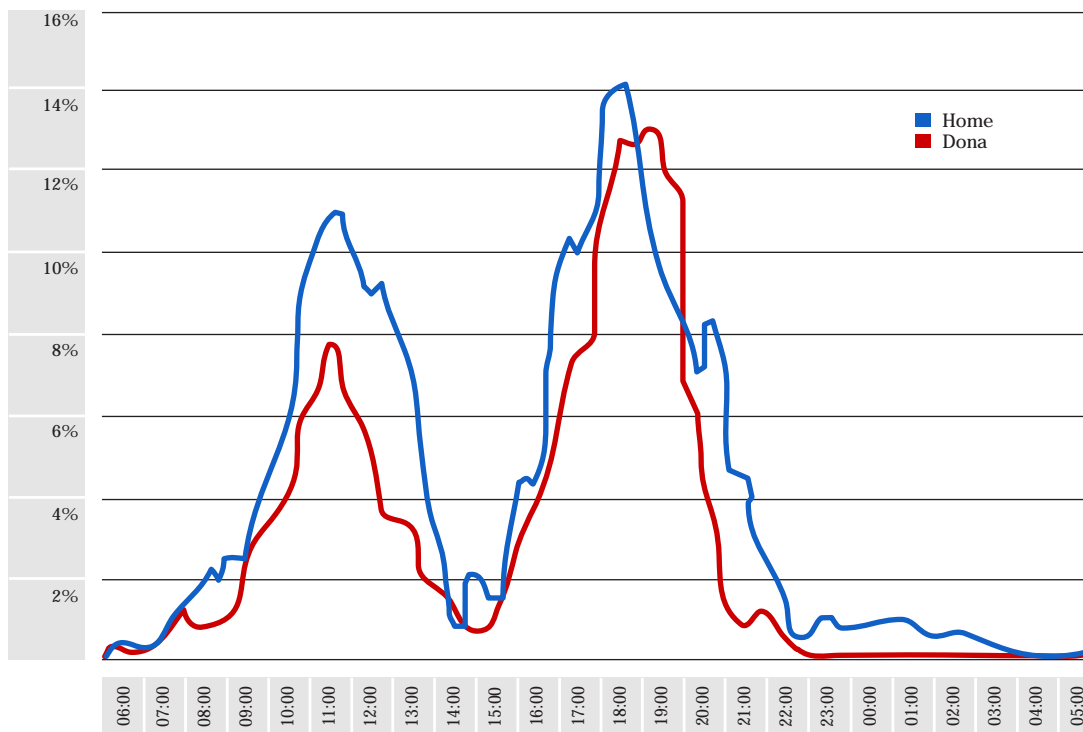
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.6. Ritme de la vida social i la diversió per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

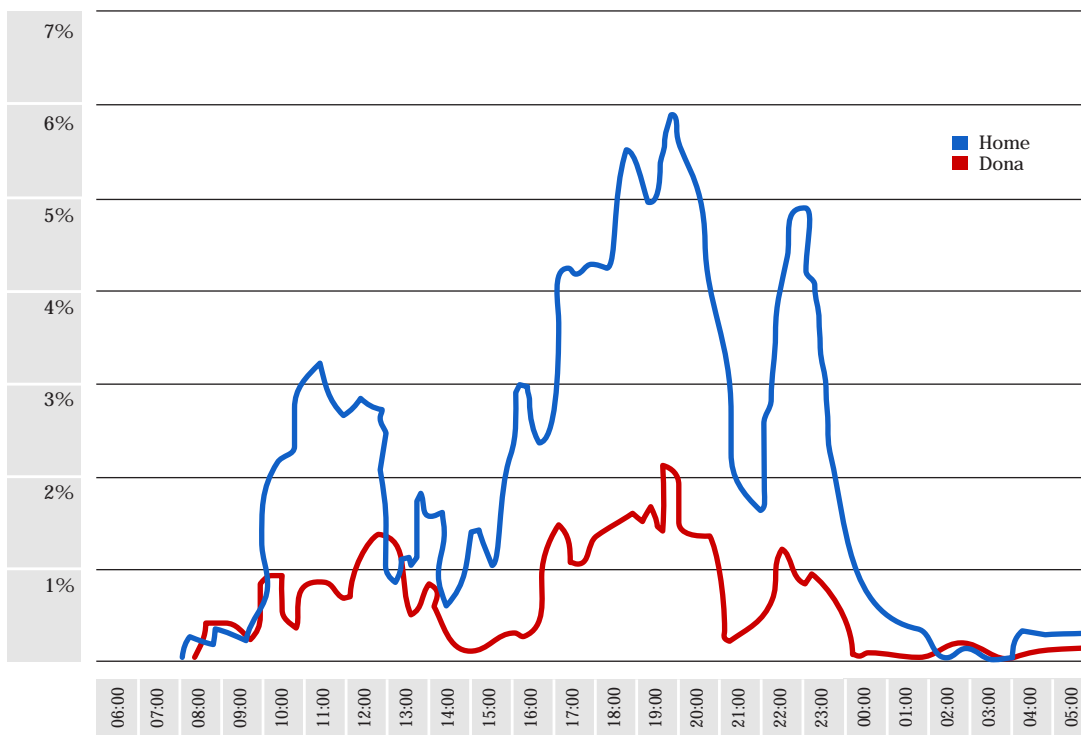
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.7. Ritme dels esports i les activitats a l'aire lliure per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

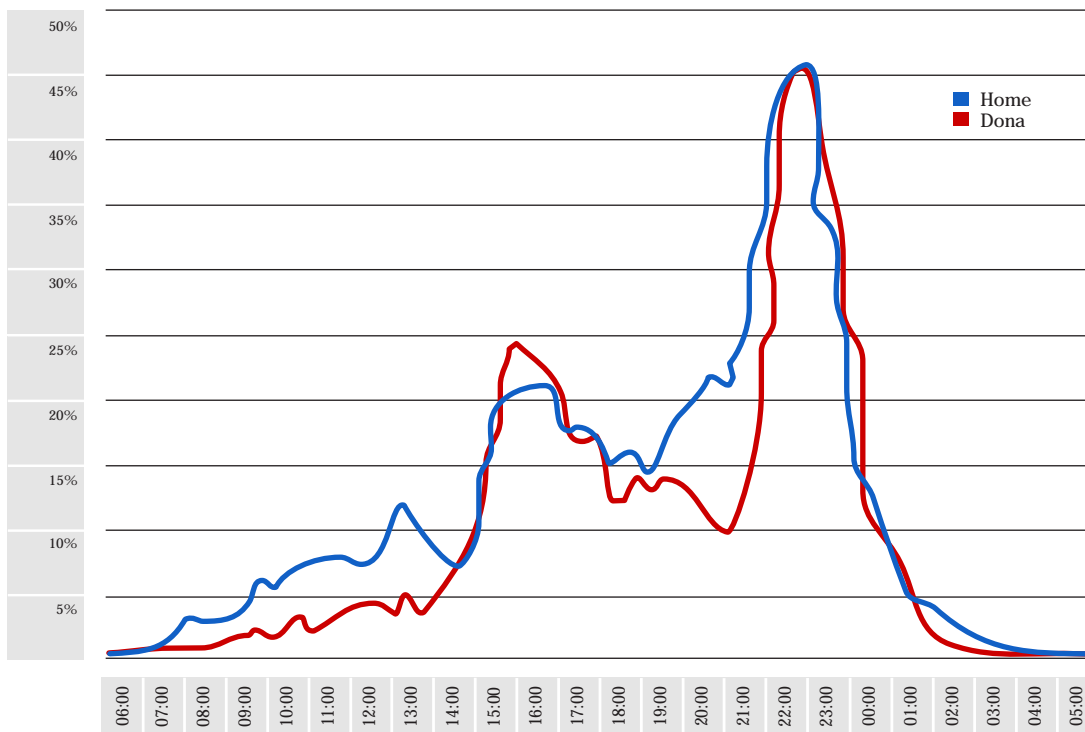
Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.8. Ritme de les aficions i jocs per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Gràfic AIII.2.9. Ritme dels mitjans de comunicació per sexe. Percentatge de persones que realitzen l'activitat per trams horaris. Barcelona, 2002-2003

Font: Encuesta de empleo del tiempo. INE.

Taula AIII.2.2. Fluxos de mobilitat no obligada,* durant l'últim mes, entre Barcelona i la resta de municipis de la província: nombre de vegades que els barcelonins s'han desplaçat a un altre municipi de la província

2000	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Cap vegada	63,8	53,0	51,3	36,8	48,0	55,9	54,4	59,2	49,7	54,8	53,1
Una vegada	10,5	12,6	9,7	14,0	15,8	9,8	12,2	12,6	16,8	13,3	12,8
De 2 a 4 veg.	21,0	26,0	31,0	38,6	28,7	28,0	28,3	20,2	25,4	27,2	27,0
De 5 a 10 veg.	4,8	5,1	5,3	8,8	4,1	5,6	4,2	5,9	5,9	3,2	5,0
D'11 a 15 veg.	0,0	2,4	0,9	0,0	0,6	0,0	0,8	0,8	0,0	1,1	0,9
Més de 15 veg.	0,0	0,0	1,3	0,0	1,2	0,7	0,0	0,4	1,6	0,0	0,5
NS/NC	0,0	0,9	0,4	1,8	1,8	0,0	0,0	0,8	0,5	0,4	0,6
Total	(104)	(335)	(227)	(114)	(170)	(144)	(237)	(237)	(185)	(279)	(2.032)
Nombre mitjà de desplaçaments	0,9	1,5	1,9	1,8	1,5	1,5	1,3	1,3	1,8	1,3	1,5

Es consideren les vegades que la població s'ha desplaçat, durant l'últim mes, des de la ciutat de Barcelona a un altre municipi de la província per motius no relacionats amb l'anada o tornada al lloc de treball o centre de formació habitual. Tampoc s'han considerat les sortides dels barcelonins a la segona residència.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Taula AIII.2.3. Motiu principal dels fluxos de mobilitat no obligada entre Barcelona i la resta de municipis de la província: motiu de l'última vegada que els barcelonins s'han desplaçat a un altre municipi de la província

2000	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts	Sarrià - S.Gervasi	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Passejar, fer un volt	26,3	14,1	30,9	29,6	43,8	25,0	13,1	22,9	28,7	22,4	24,6
Fer compres	5,3	2,6	0,0	7,0	1,1	0,0	4,7	8,3	18,1	5,6	5,1
Visitar un metge	0,0	1,3	0,0	2,8	1,1	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,6
Visitar amics/familiars	44,7	49,4	36,4	29,6	30,3	50,0	46,7	33,3	34,0	44,0	40,3
Gestions personals	5,3	4,5	0,9	1,4	5,6	4,7	8,4	2,1	0,0	1,6	3,5
Activitats culturals	2,6	5,1	0,9	4,2	2,2	4,7	0,9	0,0	1,1	0,8	2,2
Anar bars/discoteques	2,6	1,9	5,5	2,8	2,2	0,0	10,3	6,3	2,1	5,6	4,3
Gestions professionals	2,6	0,0	0,0	4,2	2,2	4,7	0,9	0,0	2,1	0,0	1,2
Fer esport	0,0	1,9	5,5	0,0	3,4	3,1	3,7	4,2	2,1	5,6	3,3
Realitzar altres activitats de lleure	10,5	16,0	18,2	14,1	5,6	4,7	8,4	17,7	5,3	12,0	12,0
Un altre motiu	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	1,0	0,0	0,8	0,3
NS/NC	0,0	2,6	1,8	4,2	2,2	3,1	0,9	4,2	6,4	1,6	2,7
Total	(38)	(157)	(110)	(72)	(89)	(64)	(108)	(96)	(93)	(126)	(953)

Submostra formada per la població que s'ha desplaçat alguna vegada, durant l'últim mes, des de la ciutat de Barcelona a un altre municipi de la província per motius no relacionats amb l'anada o tornada al lloc de treball o centre de formació habitual. Tampoc s'han considerat les sortides dels barcelonins a la segona residència.
Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població. IERMB.

Annex metodològic

En una fase prèvia a l'elaboració de l'informe es van realitzar un seguit d'entrevistes en profunditat a diversos experts en les diferents esferes temporals analitzades, que van contribuir a orientar l'enfocament teòric de l'estudi:

Temps de treball mercantil:

Albert Recio. Departament d'Economia Aplicada. Facultat d'Economia i Administració d'Empreses. Universitat Autònoma de Barcelona.

Temps de treball familiar domèstic:

Teresa Torns. Departament de Sociologia. Universitat Autònoma de Barcelona.

Cristina Carrasco. Departament de Teoria Econòmica. Universitat de Barcelona.

Temps lliure i de lleure:

Marta Masats. Institut d'Estadística de Catalunya.

Temps de la ciutat:

Joan Subirats. Departament de Ciència Política i Dret Públic. Universitat Autònoma de Barcelona.

Anna Alabart. Departament de Sociologia. Universitat de Barcelona.

Mobilitat:

Àngel Cebollada. Departament de Geografia. Universitat Autònoma de Barcelona.

Fonts d'informació i metodologia

L'anàlisi de l'ús social del temps se centra en la ciutat de Barcelona i caracteritza els usos del temps l'any 2000 com a moment de referència. L'estudi, per tant, té un caràcter eminentment transversal i pretén descriure les pautes que es produeixen en un moment concret. Així mateix, s'introdueix una perspectiva comparativa en temps i espai que suposa la contextualització de les pautes observades a la ciutat de Barcelona en un entorn més ampli i en una perspectiva evolutiva. Els hàbits dels ciutadans i les ciutadanes de la ciutat de Barcelona són comparats amb el seu entorn metropolità i amb la província de Barcelona. Quan les dades ho han permès, s'han presentat els diferents indicadors d'hàbits en l'ús del temps de forma evolutiva de manera sistemàtica respecte a 1995 i, quan ha estat possible, respecte a altres anys amb l'objectiu de detectar en quina mesura les tendències es mantenen o canvien. Finalment, cal assenyalar que la perspectiva d'anàlisi és eminentment descriptiva amb l'objectiu de caracteritzar els hàbits que la població té respecte el seu temps. Els elements de caràcter analític s'introdueixen específicament per interpretar bona part de les pautes analitzades i orientar les línies d'anàlisi de la següent part de l'estudi, en aquest cas qualitativa.

L'estudi es basa en els temps que esmerça i els hàbits que té la població en la realització de les diferents activitats de la vida quotidiana. L'anàlisi de les dades s'ha fet sempre a partir de dos nivells: en primer lloc, oferint dades globals per al conjunt de la població sobre els aspectes analitzats; en segon lloc, analitzant com varien aquests resultats, que donen compte dels usos del temps entre col·lectius específics, en funció de les seves característiques sociodemogràfiques. En aquesta estructura s'introdueix l'anàlisi comparativa territorial on s'inclouen els districtes de la ciutat per les dades globals i l'anàlisi evolutiva temporal per a les dades globals i específiques.

Les fonts utilitzades en aquesta anàlisi són de tipus quantitatiu i corresponen específicament a enquestes. L'anàlisi dels nous usos socials del temps a Barcelona s'ha realitzat en gran mesura a partir de les possibilitats que ofereix l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de la regió de Barcelona (ERB) que elabora amb periodicitat quinquennal l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. L'edició de referència ha estat la darrera realitzada i explotada que correspon a l'any 2000. De forma comparativa s'han utilitzat les edicions anteriors (1985, 1990 i 1995).⁷¹ De manera complementària i amb un ús molt específic s'han introduït explotacions d'altres fonts, concretament de l'Enquesta de mobilitat en dies feiners (EMEF)⁷² que realitza anualment l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona en col·laboració amb l'Autoritat del Transport Metropolità i l'Ajuntament de Barcelona en l'edició del 2004; l'Encuesta de empleo del tiempo (EET)⁷³ que elabora l'Institut Nacional d'Estadística i de la qual només hi ha una edició, que correspon a l'any 2002-2003, i, finalment, l'enquesta Usos dels temps i de l'espai públic, 2005 elaborada per l'Ajuntament de Barcelona.

L'anàlisi dels usos del temps de la població és una qüestió força complexa com a conseqüència de la naturalesa de l'objecte d'estudi, que requereix el disseny d'instruments d'anàlisi creats específicament per a la mesura d'aquest aspecte. Determinar els usos del temps de la població des d'un punt de vista global requereix, doncs, la utilització de tècniques de mesura creades específicament amb aquesta finalitat. L'Enquesta de la regió de Barcelona té per objecte determinar les condicions de vida i els hàbits de la població, entre els quals es troba el temps. Però cal aclarir que l'enquesta no és un instrument sobre usos del temps i no ha estat, per tant, dissenyada específicament amb aquesta finalitat.

Tot i així, l'enquesta recull aspectes concrets sobre l'ús i la gestió del temps que en fa la població. En concret, de l'enquesta s'obtenen tres tipus d'indicadors quant a mesures dels usos del temps:

1. Les mesures directes de quantitat de temps dedicat a realitzar una activitat.
2. Les mesures indirectes d'hàbits i usos del temps com ara la freqüència de realització de les activitats o els hàbits de la vida quotidiana.
3. Les mesures sobre les percepcions subjectives de la població respecte a la valoració que fan els enquestats sobre la disponibilitat del seu temps o bé sobre les percepcions que tenen els ciutadans i ciutadanes respecte a aspectes de la seva vida quotidiana relacionats amb el temps.

L'anàlisi dels usos del temps dels barcelonins es fa a partir d'indicadors directes sobre mesures del temps, però també, i en bona part, a partir d'indicadors indirectes que permeten donar una perspectiva global dels hàbits de vida de la població amb relació al seu ús i a la seva gestió del temps.

⁷¹ Aquest estudi consisteix en una enquesta personal a persones de 18 i més anys. L'àmbit territorial d'estudi s'ha anat estenent en cada edició des de l'àrea metropolitana de Barcelona fins a incloure la província de Barcelona en l'última onada. L'any 1985 la mostra total va ser de 4.912 individus (2.574 a Barcelona); el 1990, de 5.061 individus (2.168); l'any 1995, de 5.263 individus (2.115); i el 2000, de 6.830 (1.890).

⁷² L'EMEF consisteix en una enquesta telefònica a persones majors de 15 anys. La mostra ha estat de 1.590 entrevistats de la ciutat de Barcelona i 3.163 entrevistats de la resta de regió metropolitana de Barcelona.

⁷³ L'EET recull informació sobre les activitats fetes per la població de 10 anys i més amb una mostra de 23.880 habitatges a tot l'Estat espanyol, 1.068 a la ciutat de Barcelona.

Aquest fet es combina amb un altre i és que els objectius de l'estudi no només són oferir una descripció de quins són els usos del temps dels barcelonins i barcelonines de forma general, sinó també, i sobretot, veure quines diferències es produeixen, quines estratègies diferents utilitza la població i quins són els elements clau i, per tant, més explicatius d'aquests usos del temps diferents. La combinació d'aquests dos elements fa que l'explicació de les dades, tot i tenir un caràcter eminentment descriptiu, estigui articulada a partir d'innombrables matisos que cal tenir en compte a l'hora de llegir i entendre els resultats.

En resum, la potencialitat de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població en aquest àmbit rau bàsicament en tres elements: d'una banda en les possibilitats que ofereix per relacionar els usos del temps amb les estratègies vitals i amb els hàbits de la població. Si bé, l'enquesta no permet un recompte global dels usos del temps dels barcelonins, sí que permet una caracterització dels usos del temps amb relació als hàbits, les condicions de vida i les característiques de la població. D'altra banda, i en relació amb el primer element, l'enquesta permet l'anàlisi d'aquests usos i d'aquestes estratègies en funció de les característiques de la població, distingint diferents perfils socials atenent a variables sociodemogràfiques com el sexe, l'edat, la relació amb l'activitat, etc. i contextualitzant-les en temps i espai per poder oferir així una perspectiva comparativa i evolutiva. Finalment, l'enquesta permet treballar a partir d'una distinció metodològica fonamental a l'hora de tractar els usos del temps que és la distinció entre el temps social i el temps per participant.⁷⁴ L'enquesta recull i permet mesurar ambdós temps i, per tant, perfilar la informació ajustant-la a la realitat i oferint la possibilitat de caracteritzar ambdues dades. Aquesta és, doncs, l'estratègia seguida en aquesta anàlisi. L'enfocament d'aquest informe parteix, per tant, d'aquestes limitacions i d'aquestes possibilitats i s'orienta precisament a l'anàlisi dels usos del temps a partir del seu vincle amb els hàbits que els diferents ciutadans tenen en les diverses esferes de la vida quotidiana.

Per complementar alguns aspectes de l'enquesta s'han introduït a l'anàlisi les fonts esmentades més amunt, que ofereixen informació específica però que també tenen altres limitacions a l'hora de plantejar una anàlisi global.⁷⁵ Per la seva banda, les poblacions de referència, les unitats de mesura i, sobretot, els anys de referència han fet difícil una completa integració en l'anàlisi. L'ús que s'ha fet d'aquestes fonts ha estat, per tant, molt puntual i queda convenientment referenciat al llarg de l'informe.

Un darrer aclariment metodològic: la unitat d'anàlisi d'aquest estudi és específicament l'individu. Les enquestes realitzades, a excepció de l'EET, s'articulen a partir de l'anàlisi individual, fet que suposa no contemplar la llar com a unitat d'anàlisi. Aquest fet implica que no es pot oferir informació del temps de llar ja que les fonts de dades no recullen els usos del temps per a cadascun dels membres que conformen les unitats de convivència. Pel mateix motiu, la ciutat com a unitat d'anàlisi no està contemplada precisament per manca de dades específiques. L'anàlisi del temps de la ciutat des d'un punt de vista global i exhaustiu requeriria la introducció de dades més enllà dels individus, fet que depassa tant el disseny de les fonts utilitzades com les possibilitats del mateix estudi. El temps de la ciutat, per tant, s'analitza a partir de la suma i la coincidència d'estratègies individuals.

⁷⁴ El temps mitjà social s'entén el temps mitjà que el conjunt de la població considerada dedica a una activitat hi participi o no; el temps mitjà per participant és el temps mitjà que la població que participa en una activitat hi dedica.

⁷⁵ L'Encuesta de empleo del tiempo és l'única de les que es presenten que s'ha dissenyat únicament i exclusivament per caracteritzar l'ús del temps dels ciutadans. L'EET permet l'anàlisi dels usos del temps dels ciutadans de la ciutat de Barcelona per característiques sociodemogràfiques així com la contextualització territorial però no permet ni oferir una perspectiva evolutiva.